HERMAN MELVILLE

BENITO CERENO

Çeviren: Lale Eren

Cumhuriyet
DÜNYA KLASİKLERİ

DÜNYA KLASİKLERİ DİZİSİ

Herman Melville

BENITO CERENO

Çeviren: Lale Eren

Cumhuriyet

DÜNYA KLASİKLERİ DİZİSİ: 89

HERMAN MELVILLE

BENITO CERENO

ÇEVİREN: LALE EREN

Bu kitap Cumhuriyet Dünya Klasikleri Dizisi için özel olarak çevrilmiştir.

Yayına hazırlayan : Egemen Berköz

Dizgi : Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş.

Baskı : Çağdaş Matbaacılık Yayıncılık Ltd. Şti.

Mart 2000

ePub düzenleme: Meritokrasi

Birinci Sürüm: 2014

Hümanizma ruhunu anlama ve duymada ilk aşama, insan varlığının en somut anlatımı olan sanat yapıtlarının benimsenmesidir. Sanat dalları içinde edebiyat, bu anlatımın düşünce öğeleri en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir ulusun, diğer ulusların edebiyatlarını kendi dilinde, daha doğrusu kendi düşüncesinde yinelemesi; zekâ ve anlama gücünü o yapıtlar oranında artırması, canlandırması ve yeniden yaratması demektir. İşte çeviri etkinliğini, biz, bu bakımdan önemli ve uygarlık davamız için etkili saymaktayız. Zekâsının her yüzünü bu türlü yapıtların her türlüsüne döndürebilmiş uluslarda düşüncenin en silinmez aracı olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyatın, bütün kitlenin ruhuna kadar işleyen ve sinen bir etkisi vardır. Bu etkinin birey ve toplum üzerinde aynı olması, zamanda ve mekânda bütün sınırları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi ulusun kitaplığı bu yönde zenginse o ulus, uygarlık dünyasında daha yüksek bir düşünce düzeyinde demektir. Bu bakımdan çeviri etkinliğini sistemli ve dikkatli bir biçimde yönetmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemeyen Türk aydınlarına şükran duyuyorum. Onların çabalarıyla beş yıl içinde, hiç değilse, devlet eliyle yüz ciltlik, özel girişimlerin çabası ve yine devletin yardımıyla, onun dört beş katı büyük olmak üzere zengin bir çeviri kitaplığımız olacaktır. Özellikle Türk dilinin bu emeklerden elde edeceği büyük yararı düşünüp de şimdiden çeviri etkinliğine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okurunun elinde değildir.

23 Haziran 1941.

Milli Eğitim Bakanı

Hasan Âli Yücel

SUNUŞ

Cumhuriyet'le başlayan Türk Aydınlanma Devrimi'nde, dünya klasiklerinin Hasan Âli Yücel öncülüğünde dilimize çevrilmesinin, kuşkusuz önemli payı vardır.

Cumhuriyet gazetesi olarak, Cumhuriyetimizin 75. yılında, bu etkinliği yineleyerek, Türk okuruna bir "Aydınlanma Kitaplığı" kazandırmak istedik.

Bu çerçevede, 1940'lı yıllardan başlayarak Milli Eğitim Bakanlığı'nca yayınlanan dünya klasiklerini okurlarımıza sunmaya başladık.

Büyük ilgi gören bu etkinliği Milli Eğitim Bakanlığı'nca yayınlanmamış -ancak Aydınlanma Devrimi yarıda kalmasaydı yayınlanacağına kesinlikle inandığımız- dünya klasiklerini de katarak sürdürüyoruz.

Cumhuriyet

İçindekiler

SUNUŞ
HERMAN MELVILLE VE “BENITO CERENO” ÜZERİNE
BENITO CERENO
DOKTOR ROZAS BENITO CERENO

HERMAN MELVILLE VE “BENITO CERENO” ÜZERİNE

1819 - 1891 yılları arasında yaşamış olan büyük Amerikan yazarı Herman Melville’in en güzel öykülerinden biri kabul edilen “Benito Cereno”, 1856 yılında çıkan The Piazza Tales (Meydan Öyküleri) albümünden alınmıştır. Aslında, “Benito Cereno” ilk kez 1855 yılında, New York’da basılan Putnam’s Monthly Magazine’de (Aylık Putnam’s Dergisi) çıkmıştı; yani Melville, 1851 yılında basılmış olan ünlü romanı “Moby Dick”i bu öyküden çok daha önce yazmıştı.

Bir İspanyol gemisinde yaşanan bir köle ayaklanmasını konu alan “Benito Cereno”da Melville, denizcilik ve gemicilik deneyimlerinin yanısıra, insanın kötü güçlere karşı savaşımını sergiliyor, dramatik bir anlatım ve ahlaksal bir öykü kurgusu içinde. Dramatik simgelerle bezenmiş süslü bir edebi dille yazılmış olan öyküde, aslında çoğu yazısında olduğu gibi, “göze görünenin” altındaki asıl büyük gerçeği irdeliyor Melville.

Oyuncaklı dilinden dolayı bir bilmece çözer gibi ince ince uğraşmayı gerektiren, bunun uzantısında, hatırı sayılır ölçüde usul usul ilerleyen, ama gene de çok keyifli bir Türkçeleştirme süreci söz konusu oldu. Çok uzun cümleleri, parantezleri, kendine özgü noktalaması ile bu oyuncaklı, süslü anlatım biçimini bozmadan ve öze sadık kalarak ifade edilmek istenileni koruyarak öyküyü rahat okunabilir kılmaya çaba gösterdim; keyifli çeviri sürecini, keyifli bir okuma sürecine dönüşmüş olarak okurla paylaşmayı diliyorum.

Lale Eren

BENITO CERENO

Massachusetts’den Duxburyli Kaptan Amasa Delano’nun yönetimindeki fok avcılığında kullanılan büyük ticaret gemisi, 1799 yılında, değerli kargosuyla Şili kıyılarının güney ucu yakınlarındaki küçük, ıssız, hiç kimsenin yaşamadığı St. Maria adasındaki koyda demir atmıştı. Kaptan, buraya su almak üzere kısa bir süre için uğramıştı.

İkinci gün, gün ışımaya başladıktan sonra, o daha yataktayken ikinci kaptanı aşağıya gelip, tuhaf bir yelkenlinin koya girmekte olduğunu bildirdi. O günlerde, şimdi olduğu kadar çok gemi yoktu o sularda. Kaptan kalktı, giyindi ve güverteye çıktı.

Bu kıyılara özgü sabahlardan biriydi. Her şey suskun ve dingindi; her şey kül rengiydi. Deniz, iri dalgalarla kıvrımlanmakla birlikte, düzgün yüzeyi, soğutulmak üzere madencinin kalıbına dökülmüş çelik gibi kaygandı. Gökyüzü, upuzun, gri bir palto görünümündeydi. Artık dost oldukları, kendileri gibi tedirgin bulut kümelerinin arasına dalarak bir araya gelen gri kuş kümeleri, fırtınadan önce çayırların üstünde uçuşan kırlangıçlar gibi, huzursuzca sıyırıp geçerek suyun üstünde uçup duruyorlardı. Var olan gölgeler, gelmesi olası daha koyu gölgelerin habercisi gibiydiler.

Dürbünle izlediği yabancının görünürde bayrağı olmaması Kaptan Delano’yu şaşırttı; çünkü kıyılarında hiç kimse yaşamıyor olsa bile, bir limana girdiğinde orada başka bir gemi varsa, her milletin barışsever denizcileri arasında bayrak göstermek gibi bir görenek vardı. Eğer Kaptan Delano, ancak olağandışı durumlar ve ısrarlı kışkırtmalar karşısında, ama gene de, insanın içindeki kötü şeytanı bağışlamaya hazır olarak, birtakım kişisel korkulara kapılabilen, ama bunun dışında, hiç kuşkucu olmamak gibi çok iyimser ve özel bir yapıya sahip olmasaydı, bulunulan noktanın ıssızlığı ve yasa tanımazlığına, bir de o günlerde anlatılan o denizlere ilişkin öyküleri ekleyerek durumu değerlendirip, derin bir şaşkınlığa kapılır, kaygılanırdı. Hızlı, güçlü ve sıradışı bir zihinsel algılamanın yanı sıra, iyiliksever bir yüreğin insanı ne denli çaplı kılabileceği konusunda karar vermek kişinin kendi aklına bırakılabilir.

Ancak her denizcinin zihninde ilk görüşte oluşabilecek güvensizlik duygusu geminin koya girerken pruvasını batık kayalıklara sürtebilecek denli kıyıya

yaklaşmasını gözlemleyince hemen dağılabilirdi. Bu görünüm, yabancı geminin yalnızca fok avcısı geminin değil, adanın da yabancısı olduğunu kanıtlıyordu; bu nedenle de bu sulara alışık bir korsan gemisi olamazdı. Kaptan Delano, azımsanmayacak bir ilgiyle gemiyi izlemeyi sürdürüyordu -kamaraya kaçamak doluşan sabah aydınlığında kısmen pusla örtülü gemiyi seçebilmek pek de kolay değildi; aynı biçimde güneş de-ki bu süre içinde yarım daire biçimindeki ufku çevrelemişti ve koya girmekte olan yabancı gemiye açıkça eşlik etmekteydi - alçaktan süzülen aynı bulutlarla örtünmüş olduğundan, uğursuz, meraklı bakışlarını alacakaranlıkta mazgal deliğine uydurmuş tek gözlü bir Limalı dolandırıcıyı andırıyordu.

Pusun bir aldatmacası olabilirdi bu, ama yabancıyı izledikçe manevraları göze daha da garip görünmeye başladı. Çok geçmeden, girmeye mi çıkmaya mı, ne yapmak istediğine ya da ne yapmaya çalıştığına karar vermek iyice güçleşti. Gece boyunca hafif hafif esen rüzgâr artık iyice hafif bir esintiye dönüşmüştü ki, bu şaşırtıcı durum yabancı geminin devinimlerindeki belirsizliği daha da artırıyordu.

En sonunda, yabancının güç durumda kalmış bir gemi olabileceği yolunda tahmin yürüten Kaptan Delano, cankurtaran sandalı niyetine balina avcılığında kullanılan kayığın indirilmesini buyurdu ve ikinci kaptanının daha sakınımlı davranmasını önererek karşı çıkmasına karşın, yabancı gemiye hiç değilse kılavuzluk etmek üzere kayığı borda etmeye hazırlamalarını istedi. Bir gece önce, balık avlamak üzere geminin görüş alanı dışında, epey uzaktaki kayalıklara giden bir grup gemici, gün doğmadan birkaç saat önce hiç de azımsanmayacak bir başarı elde etmiş olarak dönmüşlerdi. Yabancı geminin uzun süredir açıklarda seyretmiş olma olasılığını düşünen iyi yürekli kaptan, armağan olarak kayığına birkaç sepet balık koydurduktan sonra açıldı. Yabancı gemi batık kayalıklara yakınlığını sürdürdüğünden, onun tehlikede olduğunu düşünerek adamlarına bu durumun gemidekilere bir an önce bildirilmesi için acele etmelerini söyledi. Ancak kayık yola çıktıktan kısa bir süre sonra, hafif esmekle birlikte yön değiştiren rüzgâr bir yandan kısmen pusu dağıtırken, bir yandan da kayığı başka bir yana savurdu.

Aradaki uzaklık azalınca, kurşuni renkli dalgaların eşiğinde, orada burada ince sis şeritlerinin öylesine, kürk gibi sarıp sarmaladığı gemi, sanki bir fırtına sonrasında, Pirenelerdeki boz renkli yalçın kayaların ortasına kondurulmuş bembeyaz boyalı bir manastır gibi apaçık bir biçimde gözler önüne serildi. Ancak bir an için Kaptan Delano neredeyse karşısında bir gemi dolusu keşiş

olduğunu düşünmenin bir hayal ürünü olmadığı kanısına vardı. Pusun ötesindeki görünüm, meraklı bakışlarla çevreyi görmeye çalışan küpeşteye üşüşmüş keşiş kukaletalarını andıran kara başlıklı bir topluluk, açık lomboz deliklerinden bulanık bir biçimde görünense, manastır avlusunda gidip gelen Dominikan keşişleri gibi dolanmakta olan karaltılardı.

Daha da yakına gelinince bu görüntü biraz değişti ve geminin gerçek karakteri ortaya çıktı -değerli kargosunun yanı sıra sömürgeye ait limanlar arasında Zenci köleleri taşıyan birinci sınıf bir İspanyol ticaret gemisi. O günlerde ara sıra açık denizlerde raslanan, kimi zaman Acapulco hazine gemilerinin yerine geçen veya artık kullanılmaz duruma gelmiş İtalyan sarayları gibi efendileri düşmüş de olsa hâlâ önceki yönetimin işaretlerini taşıyan İspanyol donanmasına ait eski tipte bir savaş gemisini andıran, zamanında çok iyi sayılabilecek büyük bir gemiydi bu.

Kayık daha yaklaşınca, yabancı geminin garip bir biçimde kir pas içindeki görünümünün her yanına yayılmış gevşeklik ve özensizlikten kaynaklandığı görüldü. Uzun süredir zımpara, katran ve fırça yüzü görmemiş olan direkler, halatlar ve küpeştenin büyük bir kısmı adeta keçeleşmiş bir görünüme sahipti. Görünüşe bakılırsa, sanki omurgası havuza yatırılmış, kaburgaları bir araya getirilmiş ve Ezekiel'in Kuru Kemikler Vadisi'nde kızaktan suya indirilmiş gibiydi.

Şimdi tutulmuş olduğu iş için, genel olarak geminin savaşa göre olan özgün düzeninde ve armasında önemli bir değişiklik yapılmışa benzemiyordu. Ancak görünürde hiç silah yoktu.

Üst güverteler genişti ve bir zamanlar sekizgen örgü biçiminde işlenmiş, şimdiyse üzücü bir bakımsızlık içinde olan bu küpeşteyle çevrelenmişti. Bu güverteler, tepede üç yıkık kuşevi gibiydi ve bunlardan birinde ıskalaryanın üstüne konmuş uyuşuk, uyurgezer gibi bir yabani kuş olan ve denizde çoğu kez elle bile yakalanabilen bir tür beyaz deniz kırlangıcı vardı. Hırpalanmış ve küflenmiş, mazgallı bir kule gibi inşa edilmiş baş kasarası, çok önceleri bir saldırı sonucu alınmış sonra da çürümeye terk edilmiş bir küçük kule görünümündeydi. Kıça doğru, her iki yandaki üst güverteler -küpeşteleri orada burada kuruyup kavlamış deniz yosunlarıyla kaplı bir durumda-kimsesiz bir kaptan köşküne açılıyordu ki, buradaki lomboz kapakları yumuşak havaya karşın hava geçirmeyecek biçimde sıkıca kapatılmıştı- işte bu kimsesiz balkonlar, denizin üstünde, sanki Venedik'ten büyük kanala bakar gibiydiler. Ama sönmeye yüz tutmuş görkemin en belirgin kalıntısı, karışık bir düzenleme içinde Castille

ve Leon ailelerine ait silahları simgeleyen oymalar, ayağını yüzükoyun yatmakta olan bir yaratığın boynuna bastırmış maskeli bir satir olan mitolojik ya da simgesel resimle bezenmiş, oval biçimli geniş ve kalkansı görünümlü arka kısmıydı geminin.

Ya geminin yeniden elden geçirilmesi sırasında koruma amacıyla, ya da çürümüş bölümlerini gözden saklamak üzere o kısımları yelken bezleriyle sarmalanmış olduğundan, gemi aslanı gibi bir oymalı süs mü, yoksa şatafatsız, sivri madeni bir burnu mu olduğu pek belirgin değildi. Yelken bezinin bitiminde, bir kaide gibi altta kalan kısım boyunca, sanki bir gemici hezeyanı olarak kabaca boyanmış, ya da kireçle yazılmış gibi bir yazı, SEGUID VUESTRO JEFE (“önderini izle”) cümlesi, öte yanda baş taraftaki kirlenmiş ahşap kısımda, bir zamanlar iri, gösterişli yaldızlı harflerle yazılmış, ama şimdi, büyük bakır çivilerden damla damla akmış pasın azizliğine uğrayıp yol yol paslanmış bir yazı, SAN DOMINICK -geminin adı- göze çarpıyor ve gemi bir cenaze arabası gibi ileri geri yalpaladıkça, yas tutan yabanıl otlardan oluşmuş bir kabartma süs gibi yapışkan deniz yosunlarının her bir harfi süpürdüğü görülüyordu.

Sonunda, kayık geminin orta kısmındaki iskele tahtasına doğru pruvaya çengel atıp bağlandığında, geminin birkaç santim açığında olmasına karşın, sanki batık bir kayalığın üstündeymiş gibi, sürtündükçe omurgasından çatır çutur sesler çıkıyordu. Buna neden olan, o denizlerde geçirilmiş zaman içinde aldatıcı rüzgârlar ve uzun süren durgunluğun anısı olarak suyun altında salkım salkım toplanıp, bir ur gibi geminin yan taraflarına yapışmış olan deniz hayvanlarıydı.

Tırmanıp yan tarafa çıkar çıkmaz, beyazlar ve siyahlardan oluşan yaygaracı bir kalabalık tarafından salıverdi; ancak koyda belirmiş olan Zencileri taşıyan bir yabancı gemi görünümünden beklenmeyecek kadar fazlaydı siyahların sayısı beyazlara oranla. Ama tek dilde ve sanki tek sesle bir ağızdan hep birlikte ortak bir acı öyküsünü dile getiriyorlardı ki, sayıları pek de az sayılamayacak Zenci kadınların elemli öfkesi diğerlerini geride bırakıyordu. İskorbüt hastalığının yanı sıra humma gemidekilerin büyük bir kısmını, özellikle de İspanyolları silip süpürmüştü. Ümit Burnu açıklarında bir deniz kazasından kıl payı kurtulmuşlardı; sonra günlerce rüzgâr yüzü görmeksizin kendilerinden geçmişlerdi; erzakları azdı; hemen hemen hiç suları kalmamıştı; şu anda dudakları kavruluyordu.

Kaptan Delano, bir yandan anlatmaya hevesli ağızları dinlerken, bir yandan da görmeye hevesli bakışlarıyla bütün yüzleri ve çevresinde ne varsa her şeyi

zihnine kaydetti.

Denizde, büyük ve kalabalık bir gemiye, özellikle de Hintli ya da Manilalılar gibi kolay kolay sınıflandırılamayacak tayfası olan yabancı bir gemiye ilk kez girmekle, yabancı sakinleri olan karadaki bir yabancı eve ilk giriş arasında daima bir farklılık vardır. Her ikisi de, ev de gemi de, biri duvarları ve kepenkleriyle, diğeri kale duvarları gibi yüksek küpeştesiyle, son ana dek iç kısımlarını gözden saklarlar, ancak buna ek olarak gemide şu vardır; içerdiği yaşayan görüntü ansızın tümüyle gözler önüne serildiğinde, kendisini çevreleyen uçsuz bucaksız okyanusla karşıt düşmesinden kaynaklanan büyüleyici bir etki yapar. Gemi gerçek dışı gibi görünür, bu yabancı giysiler, hareketler ve yüzler tümüyle taa derinlerden ortaya çıkıvermiş, adeta yansıttığı görüntünün hemen silinivermesi zorunlu, gölgelerden oluşmuş bir tablodur bu.

Belki de yukarıda tanımlanmaya çalışılan böylesine bir etkileşimle, ciddi bir incelemeden sonra Kaptan Delano'nun zihninde gördükleri yüceldi ve özellikle, kafaları kara, titrek söğüt tepelerini andıran ve aşağıdaki kargaşaya saygın bir tavırla ters düşerek, biri sancak tarafından griva palangasının üstünde, bir diğeri geminin yol yanında sfenks gibi uzanmış, geriye kalan çiftiyse ana demir zincirlerinin yukarısında, karşı yandaki küpeştenin dibinde yüz yüze vermiş olarak hemen göze çarpan kır saçlı, dört Zenci ona olağandışıymışlar gibi göründüler. Her birinin elinde, sabırla didikleyerek yanlarında küçük birer üsütüpü yığını haline getirdikleri hurda halat parçaları vardı. Elleriyle sürdürdükleri uğraşa, bir cenaze havası çalan bir sürü kır saçlı gaydacı gibi alçak ve tekdüze bir sesle söyledikleri ezgiyle eşlik ediyorlardı.

Fazlasıyla yüksek bir kasaranın üstündeki kıç güvertenin en uç kısmında tıpkı üstüpü didikleyenler gibi, aşağıdaki güruhun sekiz ayak kadar yukarısında, bacak bacak üstüne atarak düzgün aralıklarla tek sıra halinde oturmuş ve her biri temizleyip parlatan ahçı yamakları gibi ellerindeki paslanmış küçük baltaları birer tuğla ve birer paçavrayla temizleyen başka altı kara adam; her iki kişinin arasında da, paslı uçları ön tarafa çevrilmiş, benzeri bir işlemin yapılmasını bekleyen küçük bir baltalar yığını vardı. Dört üstüpü didikleyicinin ara sıra aşağıdaki güruhtan birine seslenmelerine karşın, tüm dikkatlerini yaptıkları işe vermiş olan altı balta parlatıcı, zaman zaman Zencilere özgü işle eğlenceyi birleştirme aşkıyla yan tarafa dönüp kaba saba gürültüler çıkartarak baltalarını tokuşturmanın dışında kendi aralarında bile ne konuşuyor, ne de fısıldaşıyorlardı. Çoğunluğun tersine bu altı adamda safkan Afrikalılara özgü işlenmemiş bir görünüm vardı.

Ancak genele göz atarken, bakışları bir an için daha az dikkat çeken bu on adama takılı kaldıktan sonra, seslerin yarattığı gürültüden dolayı sabrı taşarak, konuğun gözleri bu gemiyi yöneten kişi kim olabilir arayışı içinde çevrede dolaşmaya koyuldu.

Oysa kendi çileli umutsuzluğunun yanı sıra, sanki doğanın da sorunlarını göstermesine izin vermeye istekliymiş gibi, ya da o an için bundan alıkonmanın umutssuzluğu içindeki, çekingen bir beyefendi görünümlü, yakın zamanda yaşanmış uykusuzluk ve huzursuzlukların izlerini taşıyan tuhaf bir parlak giyim içinde, bir yabancının gözüne oldukça genç görünebilecek, anadireğe yaslanmış uysal uysal durmakta olan adam, bir an, coşkulu adamlarına kasvetli ve ruhsuz bakışlar fırlatıyor, bir an sonra da mutsuz bakışlarını konuğa yöneltiyordu. Yanında, tıpkı bir çoban köpeği gibi, keder ve sevecenliğin birbirine karıştığı kaba saba yüzünü ara ara sessizce İspanyol'a çeviren, ufak tefek bir siyahi duruyordu.

Güruhun arasından kendine zar zor yol açarak İspanyol'un yanına giden Amerikalı, durumunu anladığını ve duygularını paylaştığını belirttikten sonra, elinden gelen yardım ve hizmeti sunmaya hazır olduğunu söyledi. İspanyol buna, sağlığının bozuk olmasından kaynaklanan karanlık bir ruh durumuyla, ama ulusuna özgü göreneklere bağlılıkla ağırbaşlı ve resmi bir biçimde teşekkür ederek karşılık verdi.

Ancak kuru selamlaşmalarla vakit yitirmeyerek, Kaptan Delano, güvertede gemiye uzatılan köprüye dönüp balık sepetini yukarıya çektirtti ve rüzgâh hâlâ hafif esmeyi sürdürdüğüne göre, geminin demirlenmesi için en azından birkaç saat daha geçmesi gerektiğini düşünerek, adamlarına dönüp kendi gemisinden, kayığın taşıyabileceği kadar su, ambar görevlisinin elinde ne kadar yumuşak ekmek ve gemide kalan ne kadar balkabağı varsa, bunların yanı sıra bir kutu şeker ve kendi özel elma şarabından on iki şişeyi alıp gelmelerini buyurdu.

Kayığın uzaklaşmasının üstünden daha birkaç dakika bile geçmeden, sanki herkesin sıkıntısını artırmak üzere, rüzgâr tümüyle durdu ve yön değiştiren akıntı, çaresizlik içindeki gemiyi yine denize doğru sürüklemeye başladı. Ancak bunun fazla uzun sürmeyeceği inancında olan Kaptan Delano, Amerika'nın Karayib Denizi'ne komşu kıyıları boyunca sık sık deniz yolculuğuna çıkmış olmanın kendisine bu durumdaki insanlarla ana dillerinde konuşma özgürlüğü sağlamış olmasından dolayı hiç de küçümsenmeyecek bir doyum alarak, iyi niyetle, yabancıları neşelendirmenin yollarını aramaya koyuldu.

Onlarla yalnız kaldığında, çok geçmeden ilk izlenimlerini destekleyen birtakım şeyler gözlemledi; ancak suyun ve erzağın kıtlığı dolayısıyla uzun süre devam eden sıkıntının uzantısında, görünüşe bakılırsa, Zencilerin daha az iyimserlik içeren nitelikleri ortaya çıkarken, onların üstündeki etkinlikleri zayıflamış olan İspanyollara karşı da aynı ölçüde duyduğu bir acımaya dönüşerek yok oldu şaşkınlığı. Ama bu koşullar altında elbette olayların bu biçimde gelişmesi beklenmeliydi. Ordularda, donanmalarda, kentlerde ya da ailelerde, hatta doğada bile sefalet kadar düzen bozucu bir şey olamaz. Gene de Kaptan Delano, eğer Benito Cereno daha güçlü bir adam olmuş olsaydı, yönetimdeki kötülük bugün bu noktaya gelmezdi diye düşünmeden edemiyordu. Ancak ister yapısal olsun, ister yaşanmış olan koşulların acımasızlığı neden olmuş olsun, İspanyol kaptanda belirgin bir bedensel ve zihinsel yıpranma, bir güçsüzlük olduğu görmezlikten gelinecek gibi değildi. Sıkıntı öylesine yerleşmişti ki, sanki uzun süre boş yere umutlandıktan sonra, artık demir atmak adamları için epeyce su sağlamış olmak ve dost bir kaptandan öğüt alarak onun dostluğuna sığınmak, o gün ya da en gecinden o gece için sahte bir umut olmaktan çıkıp, onu yüreklendirmeye yetecek gibi görünmüyordu. Bundan daha da ciddi bir etkilenme söz konusu değilse bile, sinirleri epeyce bozulmuş gibi bir görünüşü vardı. Bu meşe duvarların arasına kapatılmış, belirsizlik içinde olmaktan usanmışlığın gederek kısır bir döngü içinde dolanıp durur hale getirdiği zincire vurulmuş ve artık hastalık hastası olmuş bir manastır başrahibi gibi, ortalıkta geziniyor, zaman zaman duraklıyor, irkiliyor, dudaklarını ısırıp tırnaklarını yiyerek gözlerini bir noktaya dikip bakıyor ve dalgın bir zihnin ya da dengesiz bir ruh durumunun diğer belirtilerinin yanı sıra kızarıyor, beti benzi atıyor, sakalını çekiştiriyordu. Bu hastalıklı ruhu, daha önce de belirtildiği gibi hastalıklı bir bedende barındırıyordu. Oldukça uzun boyluydu, ancak görünüşe bakılırsa hiçbir zaman gürbüz olmamıştı ve hele şimdi sinirsel bir sıkıntının pençesinde hırpalanmış olduğundan bir iskelete dönüşmüştü. Yakın zaman önce akciğerleriyle ilgili yakınmaları olduğu kanıtlanmış gibi bir görünüşü vardı. Sesi sanki ciğerlerinin yarısı gitmiş gibi kısık ve boğuktu. Böyle bir durumdayken sendeliyor olması ve özel uşağının endişeyle onu izlemesi hiç de şaşılacak bir şey değildi. Zaman zaman, Zenci efendisine kolunu uzatıyor ya da onun için cebinden mendilini çıkarıyordu; sevecen bir çabayla bu ve buna benzer hizmetleri yerine getirmekle, bir uşağa yaraşır biçimde de olsa, bir oğul ya da bir kardeş gibi, bu dünyada hoşa gidecek bir biçimde ün salacak bir Zenci gibi davranıyordu, aynı zamanda bir efendinin bir uşaktan çok, sadık bir dosta karşı gösterilecek bir içtenlikle, yapmacıksız bir karşılık vermesini sağlıyordu.

Genelde siyahların gürültülü yumuşakbaşlılıklarına karşılık, beyazların asık

suratlı verimsizliğine dikkat ettiğinde, Babo'nun sadık tavrına tanık olmak Kaptan Delano'ya insancıl bir doyum verdi.

Ancak diğerlerinin tersliklerine karşılık, Babo'nun iyi davranışları, yarı çılgın Don Benito'yu donuk bitkinliğinden alıkoymaya pek de yeterli gibi görünmüyordu. İspanyol'un konuğun zihnindeki izlenimi bununla da kalmıyordu. İspanyol'un kişisel huzursuzluğu, şu an için gemideki genel rahatsızlık havası biçiminde göze çarpan bir özellik olarak da gözlemleniyordu. Gene de Kaptan Delano, o an için çözümleyemeyeceği Don Benito'nun kendisine karşı dostça sayılmayacak ilgisizliğini dikkate almaya kalkışmadı. İspanyol'un tavrı da gizleme çabasında olmadığı bir tür hırçınlık ve kasvetli bir kibir ifadesindeydi. Ancak daha önceki deneyimlerinde, uzun süre fiziksel sıkıntılar çekmiş bazı garip yapılı insanların, toplumsal anlamda her türden iyi duygunun üstüne bir çizgi çekip, yakınlarına gelen her yabancının, dolaylı olarak, hiçe sayılma ya da hor görülme konusunda payını vererek, onları, kendi karanlıklarını kabullenmeye zorlandıklarına dikkat etmiş olan yardımsever Amerikalı, bu durumu, hastalığın dirlik vermeyen etkilerine bağlamıştı.

Ama çok geçmeden, ilk önceleri İspanyol'u hoşgörüyle değerlendirmekle birlikte, Kaptan Delano, onun iyilikseverlikten anlamaz biri olabileceğini düşünmeye başladı. Özde onun hoşuna gitmeyen Don Benito'nun sakınımlı haliydi ki, aynı sakınımlı tavrı kendisine sadık uşaklarına karşı da gösteriyordu. Zaman zaman, denizcilik kuralları gereğince, alt kademede bir görevli tarafından, bir beyaz, bir melez, ya da bir Zenci hakkında kendisine resmen yapılan bir bildirim söz konusu olduğunda bile, anlatılanları hor gören bir hoşnutsuzlukla dinlemek sabrını güçlükle gösterdiği olmuştu. Bu gibi durumlarda takındığı tavır, toplumdan kaçmak üzere krallık tacından vazgeçmiş olan soylu vatandaşı V. Charles'ınkinden pek de farklı sayılmayabilirdi.

Kendi konumuna karşı duyduğu öfke yüklü hoşnutsuzluk, bu konumla ilgili hemen hemen her işlevde açıkça belli oluyordu. Kibirliliğinin yanı sıra saati saatine uymaz hali dolayısıyla, özel buyruklar verme tenezzülünde bulunmuyordu. Gerekli olan özel buyruklar her neyse, bunların dağıtımı, sürekli Don Benito'nun çevresinde dolanıp duran, uşak gibi, çağırılır çağırılmaz koşturan uyanık İspanyol delikanlılar veya köle oğlanlar aracılığıyla, bunları en son erişim noktalarına ulaştıran koruma görevlisi uşağına havale ediliyordu. Duygularını açığa vurmaksızın sessizce ortalıkta süzülen bu hastalıklı adamın suskun ve cansız hali gözlemlendiğinde, hiç kimse onun deniz üstündeyken barındırdığı tek dünyevi çekiciliğin içine yerleşmiş zorbalık olduğunu

düşleyemezdi.

Bütün bunlar dikkate alınarak bakıldığında, bütün sakınımı içinde İspanyol, zihinsel karışıklığın istem dışı kurbanı gibi görünüyordu. Ama aslında, sakınımı bir ölçüde, amaçladığı entrikadan ileri geliyor olabilirdi. Eğer öyleyse, toplumun her kademesinde egemenliği ortaya koymayı olanaksız kılan ivedi durumlar dışında, insanları, ateş püskürtmekten başka bir şey istemeyen barut doldurulmuş topa, ya da kelle tahtasına dönüştüren, hemen hemen tüm büyük gemilerin yöneticileri tarafından benimsenmiş, buz gibi soğuk olmakla birlikte hak gözetir tutumun, sağlıksız, donuk noktasına ulaşmışlık açıkça kendini belli ediyordu burada.

Ona bu açıdan bakınca, yolculuğun başlangıcında donanımı yerinde bir gemi olduğu varsayılabilecek San Dominick gibi bir gemiden sonra, gemisinin şu andaki koşullarına dayanamadığını; huysuzluğunu da uzun süre kendini dizginlemek durumunda kalışının doğal bir anısı olarak düşünmek akılcı gibi görünüyordu. Ama belki de İspanyol; tanrılar gibi kaptanlar için de her koşulda sakınımlı olmanın gerekli parola olduğunu düşünüyordu. Ancak büyük olasılıkla, bu uyuklama halindeki yönetim görüntüsü -derin bir politika olmayıp- bilinçli olarak ahmaklık kılığına büründürülmüş yüzeysel bir görüntü olabilirdi. Ama bütün bunlar böyle olsa bile, Don Benito'nun tavrının tasarlanmış olup olmadığı konusunda, bu sakınımlı tutumun ne denli yaygın olduğunu gördükçe, kendisine yöneltilen herhangi bir sakınımlı yaklaşım karşısında huzursuzluğu o denli azalıyordu.

Kafasını kurcalayan yalnızca kaptan değildi. Fok avcısı aile havası içindeki tayfasının huzurlu düzenine alışık olduğundan, San Dominick'deki gürültülü bir karmaşa içindeki güruh sürekli gözlerine meydan okuyordu. Yalnızca düzen konusunda değil, görgü kuralları açısından da bazı önemli gedikler göze çarpıyordu. Bütün bunları Kaptan Delano genelde, böyle kalabalık gemilerde, daha başka önemli görevlerin yanı sıra güvenlik kolu diye adlandırılabilecek bölümün emanet edildiği ikincil güverte subaylarının yokluğuna bağladı. Yaşlı üstüpü didikleyiciler bazen kendi soydaşlarına, siyahlara, düzen sağlayan görevliler gibi görünüp, ara sıra önemsiz kişisel başkaldırıları yatıştırmakta başarılı olsalar da, genel huzuru sağlama konusunda yapabilecekleri hiçbir şey yoktu. San Dominick, okyanusaşırı bir göçmen gemisi durumundaydı; çok sayıdaki canlı yükü arasında, hiç kuşkusuz, pek pek sandıklar ve balyalar kadar az sorun çıkarabilecek bazı kişiler de vardı; ancak, bunların daha kaba saba olan arkadaşlarına karşı dostça sitemleri, ikinci kaptanın dostça olmayan yetkesi

kadar işe yaramıyordu. San Dominick için gerekli olan, göçmen gemilerinde olduğu gibi hoşgörüsüz üst dereceli gemi subaylarıydı. Ancak bu güvertelerde, dördüncü kaptan konumunda kimseler görünmüyordu.

Böylesine bir yokluğa neden olan aksilikleri ayrıntılarıyla öğrenmek için gittikçe artan bir merak uyandı konukta, çünkü daha ilk andan kendisini selamlayan haykırışlardan yolculukla ilgili bazı işaretler çıkarmış olmakla birlikte, henüz ayrıntılar hakkında hiçbir fikri yoktu. Kuşkusuz, öyküyü en iyi anlatabilecek kişi kaptandı. Gene de, soğuk bir tavırla reddedilmesine yol açacak bir durum yaratmak istemeyen konuk önceleri bunu istemeye yanaşmadı. Ama sonunda cesaretini toplayıp Don Benito'ya yaklaşarak yardım etme isteğini yineledikten sonra, eğer kendisi (Kaptan Delano) geminin başına gelen talihsizliklerle ilgili ayrıntıları bilirse, bunları giderme konusunda daha başarılı olabileceğini ekledi. Acaba Don Benito ona öyküyü tümüyle bağışlar mıydı?

Don Benito durakladı, sonra, ansızın uyandırılmış bir uyurgezer gibi konuğun yüzüne boş boş baktı ve sonunda gözlerini güvertenin zeminine dikti kaldı. Bu duruşu öylesine uzattı ki, şaşkına dönen Kaptan Delano, elinde olmaksızın, neredeyse kabalığa varan ani bir dönüşle ondan uzaklaşıp, istediği bilgiyi elde etmek üzere İspanyol denizcilerden birine doğru yürüdü. Ancak daha, beş adım atmamıştı ki, Don Benito bir anlık dalgınlığına esef ederek, artık merakını gidermeye hazır olduğunu belirtip, kendine özgü bir şevkle onu yanına çağırdı.

Öykünün büyük bir kısmı anlatıldığı sürece, iki kaptan, yanlarında uşaktan başka kimse olmaksızın, ana güvertenin arka bölümünde, ayrıcalıklı bir noktada durmaktaydılar.

"Tam yüz doksan gün oldu", diye başladı İspanyol boğuk bir sesle, "Gemi, her türlü donanımı yerinde olarak, yeterince tayfası ve kamara yolcularıyla -elli İspanyol kadardılar-Lima'ya bağlı Buenos Aires limanından kargosuyla yola çıktı; birtakım madeni eşyalar ve Paraguay'dan çay ve benzeri şeyler-ve," eliyle ilerisini işaret ederek, "Birtakım Zenciler, şimdi gördüğünüz gibi yüzelli kişi kadarlar, ama o zaman sayıları üçyüzün üzerindeydi. Ümit Burnu açıklarında fırtınaya tutulduk. Bir gece, bir an içinde, en iyi üç subayım ve on beş gemici yok oldular; ana seren direği ve direğin altındaki halatların bağlı olduğu askılarla onları tutan halatlar kopup buz tutmuş yelkenlere çarpınca hepsi aşağıya indi. Kayığı hafifletmek için, Paraguay çayıyla dolu ağır çuvallarla birlikte güverteye bağlanmış su fıçılarının büyük bir kısmı denize atıldı. Ve bu sonuncu zorunluluk, daha sonra yaşanan sorunlar da eklenince, çektiğimiz sıkıntıların başlıca nedeni

haline geldi. O zaman…”

Bu noktada, aniden, onu kendinden geçiren bir öksürük nöbetine tutuldu ki, bu durum kuşkusuz, ruhsal sıkıntısından kaynaklanıyordu. Uşağı ona destek oldu ve cebinden çıkarttığı likörü dudaklarına dayadı. Yeniden canlanır gibi oldu. Ama, tümüyle kendini toplamamış olduğundan onu desteksiz bırakmak istemeyen siyahi, bir koluyla efendisini sarmalamış, aynı zamanda, sanki onun tümüyle toparlandığını görmek, ya da kendinden geçmek üzere olduğunun ilk işaretini yakalamak ister gibi, gözleri onun yüzüne dikili, duruyordu.

İspanyol anlatmayı sürdürdü, ama sanki düşte gibi, kırık dökük, ya da anlaşılması güç bir şeyi anlatırmış gibi bir hali vardı.

—“Aman Tanrım! Böyle kendimden geçmektense, en korkunç fırtınayı bile selamlamayı yeğlerim; ancak—”

Yine öksürmeye başladı, hem bu kez daha şiddetli bir nöbetti bu; bu nöbet yatıştığında, dudakları kızarmış ve gözleri kapalı bir halde, bir çuval gibi dayanağına yaslanıp kaldı.

“Aklı gidip geliyor. O fırtınadan sonra ortaya çıkan vebayı düşünüyordu”, diye kederli kederli iç geçirdi uşak; “benim zavallı, zavallı efendim!”- bu arada, bir eliyle onun bir elini sıkıca tutuyor, diğeriyle ağzını siliyordu. “Ama, biraz sabredin, senyor”, dedi gene Kaptan Delano’ya dönerek, “bu nöbetler uzun sürmez; efendi, hemen şimdi kendine gelir.”

Don Benito, yeniden canlanarak devam etti; ancak, öykünün bu bölümü çok parça parça aktarıldığından, burada özü belirtilecektir.

Anlaşıldığına göre, gemi fırtınalardan dolayı günlerce Ümit Burnu açıklarında çalkalandıktan sonra, çok sayıda beyaz ve siyahı alıp götüren iskorbüt illeti ortaya çıktı. Nihayet, Pasifik’e çıkmayı başardıklarında, direkleri ve yelkenleri öylesine zarar görmüştü ki, çoğu hasta ya da sakatlanmış olan hayatta kalmış denizciler hasarlı donanımı kullanmakta yetersiz kalıp, rüzgâr da çok şiddetli olduğundan, gemiyi kuzey rotasında tutmayı başaramadılar ve denetimden çıkan gemi günler ve gecelerce kuzeybatıya doğru savrulduktan sonra onu ansızın yalnız bırakan esinti, bilinmeyen sularda bunaltıcı bir durgun havaya terketti. Şimdi, su fıçılarının yokluğu, varlıklarından daha büyük bir tehlike oluşturuyordu yaşam için. Suyun sınırlı olmaktan da öte son derece yetersiz oluşunun neden olduğu, ya da en azından daha da ciddi ve tehlikeli hale getirdiği

iskorbüt illetinin ardından ortaya çıkan ölümcül humma, uzun süren durgun havanın aşırı sıcağı da eklenince, kısa bir süre içinde dalgalar halinde, tüm Afrikalıların ailelerini ve buna oranla daha çok sayıda İspanyol'u, talihsiz bir yazgıyla, gemide kalan her bir subayı yok etti. Bütün bunların uzantısında, sonunda durgun havanın ardından güçlü batı rüzgârları esmeye başladığında, zaten parçalanmış olan yelkenler gerektiği gibi toplanıp serene sarılamadıkları gibi, her gereksinimde kullanıla kullanıla giderek iyice parçalanıp, şimdiki yırtık pırtık hale gelmişlerdi. Kaybedilen gemicilerin yerine yenilerini bulmanın yanı sıra, su ve yelken sağlamak üzere kaptan ilk fırsatta Baldivia'ya, Şili'nin Güney Amerika'nın güneybatısındaki uygar limanına yöneldi; ancak kıyayı yaklaştığında, yoğun sis görüşü engelledi. O zamandan beri, hemen hemen tayfasız, yelkensiz ve susuz olarak; ara ara eskilere eklenen ölülerini denize bırakarak, ters rüzgârlar ve aldatıcı akıntıların rakete çarpan bir top gibi oyuncak ettiği San Dominick, durgun hava yüzünden giderek cılızlaşıp güçten düştü. Ormanda kaybolmuş bir adam gibi, en az iki kez rotasını şaşırdı.

"Ama, bütün bu felaketler süresince", diye boğuk bir sesle devam etti Don Benito, yarı yarıya uşağı tarafından sarmalanmış olarak, "Sizin deneyimsiz gözlerinize azılı asiler gibi görünüyor olsalar da, efendilerinin bile böylesine koşullar altında düşünemeyeceği denli huzursuzluk vermeden davrandıkları için şu gördüğünüz Zencilere teşekkür borçluyum."

Bu noktada, belli belirsiz bir biçimde de olsa, gene düşecek gibi oldu. Gene zihni gidip geldi, ama kendini toparladı ve daha az karmaşık bir biçimde anlatmayı sürdürdü.

"Evet, efendileri, kara adamları için prangalar, zincirler gerekmediğine beni ikna etmekte haklıymış; bu yüzden, onun aktarımlarında hep olduğu gibi bu Zenciler hep güvertede kaldılar -aşağıya sokulmadılar, Gineliler de öyle-yolculuğun en başından beri, kendilerine tanınmış sınırlar içinde gönüllerince ve özgürce dolaşmalarına izin verildi."

Bir kez daha o donukluk geri geldi -zihni başıboş gezindi-ama toparlanarak yeniden anlatmaya başladı.

"Ama, işte bu Babo'ya, Tanrı tanık, yalnızca bana baktığı için değil, ona her şeyden önce, ara sıra homurdanarak meydan okuyan daha cahil kardeşlerini yatıştırma erdeminden dolayı çok şey borçluyum."

“Ah efendim”, diye başını eğip iç çekti, “benden söz etmeyin; Babo bir hiç; Babo yalnızca görevini yaptı.”

“Sadık adam!” diye haykırdı, Kaptan Delano, “Don Benito, böyle bir dosta -ona köle demeye dilim varmıyor-sahip olduğunuz için sizi kıskanıyorum.”

Kara adam, beyaza destek olmuş, efendiyle köle öylece karşısında dururken, Kaptan Delano, bunun, bir yandan bağlılığı, diğer yandan karşılıklı güveni simgeleyen güzel bir tablo olduğunu düşünmeden edemedi.

Bu sahne adamların görece konumları arasındaki ayırımı ortaya koyan giyimlerindeki karşıtlıkla daha da yüceliyordu. İspanyol, koyu renk kadifeden bol bir Şili ceketi giymişti; kısa pantalonu beyazdı, uzun çoraplarının üst kısmında ve dizlerinde gümüş kopçalar vardı; geniş kenarlı Meksika şapkası ince ketenden yapılmıştı; enli kuşağındaki bir düğümden sarkan narin kılıç gümüş kakmalıydı ki, bu sonuncusu, bir Güney Amerikalı beyefendinin giyimindeki süs olmaktan çok, yararı açısından değişmez bir parçaydı o günlerde. Ara sıra yineleyen sinirsel kasılmaların neden olduğu aksaklığın dışında, giyiminde, çevredeki göz zevkini bozan karışıklıkla, özellikle de anadireğin ötesindeki tümüyle siyahilerin oluşturduğu zavallı yoksul azınlıkla garip bir biçimde ters düşen belirgin bir özen vardı.

Uşağın üstündeyse, kaba sabalığından ve yamalarından anlaşıldığına göre, eski bir gabya yelkeninden yapılmış bol bir pantalondan başka bir şey yoktu; pantalon temizdi ve bir parça halat lifiyle bel kısmında toplanmıştı ve zaman zaman bağışlanmayı dilermiş gibi uysal bir havaya bürünen adama, adeta dilenmekte olan bir San Francis keşişi görünümü veriyordu.

Her ne kadar, zamana ve zemine uygun düşmese de -en azından anlayışı kıt Amerikalı‘nın gözünde-ve tüm dertlerinin arasında garip bir biçimde yaşamayı sürdürüyorsa da, Don Benito’nun giyimi, hiç değilse moda açısından kendi sınıfından Güney Amerikalıların o günkü giyim tarzının dışında sayılmayabilirdi. Öte yanda, Buenos Aires’den denize açılarak bu yolculuğa çıkmış olmakla, genelde halkı sade ceketleri ve bir zamanlar aşağı sınıfa özgü pantalonları benimsememiş, ancak yakışık alır bir değişiklik yaparak, dünyanın en ilginç giysilerinden sayılabilecek taşralı giyimlerine bağlı kalmış olan Şili halkından olup, sürekli orada oturduğunu doğrulamıştı. Gene de, yolculuğun hiç de parlak olmayan öyküsü ve kendi solgun yüzü açısından değerlendirildiğinde, İspanyol’un albenisinde sanki, veba salgını sırasında Londra sokaklarında

yalpalayarak yürüyen sakat bir saray adamını çağrıştıran bir uyuşmazlık var gibiydi.

Öykünün, şaşırtıcı olmanın yanı sıra, en ilgi uyandıran kısmı, sözü edilen enlem dereceleri açısından düşünülünce, durgun hava ve daha da önemlisi geminin uzun süreli sürüklenişiydi. Bir fikir alışverişinde bulunmaksızın, elbette Amerikalı, hiç değilse pürüzlerin bir kısmını denizcilerin beceriksizliğine ve yetersiz denizcilik bilgisine verdi. Don Benito'nun küçük sarı ellerine bakınca, hemencecik genç kaptanın palamar başında değil de, kaptan köşkünden gemiyi yönettiği sonucunu çıkarttı; pekiyi, eğer böyleyse, buna bir de gençlik, hastalık ve kibarlık eklenince, yetersizlikten başka ne beklenirdi ki?

Ancak, Don Benito'nun öyküsünü dinleyince, yine durumu anladığını belirttikten sonra, eleşiriyi sevecenlikle bastırarak, öncelikle, yalnızca Don Benito ve adamlarının ivedi bedensel gereksinimlerini değil, bunun dışında, yeterli suyun yanı sıra, yelken ve halat zinciri gibi donanımı sağlamayı da üstlendi; ve bu kendisi için hiç de küçümsenmeyecek bir sıkıntı demek olsa da, geminin hiç gecikmeksizin, varış yeri olan Lima'ya ulaşmak üzere onarılması için Concepcion'a doğru yol alabilmesini sağlayacak en iyi üç denizcisini geçici gemi subayları olarak görevlendirecekti.

Tepkisiz kalmayacak böylesine bir cömertlik hasta adamın üstünde bile etkisini gösterdi. Adamın yüzü aydınlandı; istek ve coşkuyla konuğun içten bakışlarına karşılık verdi: Gönül borcuyla ezilmiş gibiydi.

"Bu coşku efendi için kötü", diye fısıldayan uşak, onun kolunu tutup yatıştırıcı sözler söyleyerek yavaşça kenara çekti.

Don Benito geri döndüğünde, Amerikalı ondaki umudun, tıpkı alev alev yanmaya başlayan yanaklarında gördüğü ani canlanma gibi kalımsız bir ateşe dönüştüğünü gözlemlemekten acı duydu.

Az sonra, mutsuz bir çehreyle kıç tarafa doğru bakmakta olan ev sahibi, rüzgârın hafif soluklu kımıltılarından yararlanabilmek için konuğunu, kendisine eşlik etmek üzere ortaya davet etti.

Öykü anlatıldığı sürece, Kaptan Delano, birkaç kez balta parlatıcıların ara ara baltalarla zil çalar gibi çıkardıkları seslerle irkilmiş ve özellikle bir hastanın bulunduğu geminin bu bölümünde böyle uygunsuz bir ara nağmeye nasıl izin verildiğini merak etmişti; bunun dışında, baltaların gözalıcı görünümlerine

karşın onları ellerine alanların pek çekici olmayışları Kaptan Delano'nun, ev sahibinin çağrısını gönülsüzce, hatta çekinerek, daha doğrusunu söylemek gerekirse, nezaketen kabullenmesine neden olmuş olabilirdi. Bütün bunların üstüne, canlı cenaze görünümüyle acıklı bir hali olan Don Benito, zamansız bir nezaket gösterisi içinde reveranslar yaparak, konuğun yukarıya tırmanan merdivenlerden kendisinden önce çıkması için üsteledi, son basamağın her iki yanında sıra halinde oturan o ürkütücü güruhtan özel koruma ya da bekçi gibi iki kişi vardı. Kaptan Delano elinden geldiğince canlı adımlarla aralarından geçti ve onları ardında bıraktığı an, uzun mesafe koşmuş bir koşucu gibi baldırlarında endişe verici bir seyirme duyumsadı.

Ama şöyle bir bakıp da, sıradakilerin bir sürü laternacıyı anımsatan, hiçbir şeyin farkında olmaksızın, aptalca bir dikkatle kendilerini işlerine vermiş hallerini görünce, az önce kıpır kıpır içine doluşan korkuya gülmeden edemedi.

Şimdi, karşısında duran ev sahibi aşağıdaki güvertelere bakarken, hayretle daha önce üstü kapalı bir biçimde değinilmiş olan başkaldırı anlarından birine tanık oldu. Baltaların üstünde oturmakta olan üç siyahi oğlanla iki İspanyol çocuk, içinde bulaşık, bulamaç gibi bir yiyecek olan düz bir tahta tabağın dibini kazıyorlardı. Ansızın, beyaz arkadaşlarından biri tarafından söylenen bir söze öfkelenen siyah oğlanlardan biri bıçak çekti ve üstüpü didikleyicilerden birinin bundan vazgeçmesi için kendisine seslenmesine aldırmaksızın bıçağı sallayıp, çocuğun başında kanamaya başlayan bir yara açtı.

Hayretler içinde kalan Kaptan Delano bunun ne anlama geldiğini sordu. Bunun üstüne, solgun yüzlü Don Benito'dan bunun, çocuklar arasında bir eğlenceden başka bir şey olmadığı yanıtını aldı.

"Doğrusu, bayağı ciddi bir eğlence" diye karşılık verdi Kaptan Delano. "Böyle bir şey Bekâr Keyfi'nde olmuş olsa, anında cezalandırılırdı."

Bu sözler üstüne İspanyol, Amerikalı'ya dönüp o ansızın geliveren yarı-deli bakışlarıyla baktı, sonra yeniden kötüleyip cansızlaşırken yanıtladı, "Kuşkusuz, kuşkusuz, senyör."

Acaba, diye düşündü Kaptan Delano, bu bahtsız adam, güçle bastıramadıklarına göz yummayı ilke edinmiş o sözde kaptanlardan biri mi? Bence, yönetmekten aciz, yalnızca adı yönetici olan birini görmekten daha üzücü bir şey olamaz.

"Düşünüyorum da Don Benito" dedi ardından, oğlanların arasına girmeye

çalışan üstüpü didikleyicilere bakarak, “bence, bütün Zencilerinizi, özellikle de genç olanları, ne denli yararsız işlerle olursa olsun, hatta gemiye ne olursa olsun, sürekli bir işle uğraştırmanız yararınıza olur. Örneğin, benim küçük ekip için bile bunu zorunlu bir yöntem olarak görüyorum. Bir keresinde, tayfaları kıç güverteye toplayıp, kamaram için bez parçalarından paspas ördürttüm, o zaman tam üç gün gemiyi boşladım -yalnızca, paspaslar ve adamlar- şiddetli bir fırtına yüzünden büyük kayba uğramıştık; elimizden çaresizce sürüklenmekten başka bir şey gelmemişti.”

“Kuşkusuz, kuşkusuz” diye söylendi Don Benito.

“Ama” diye sürdürdü Kaptan Delano, gene az ötedeki üstüpü didikleyicilere, sonra da balta parlatıcılara bakarak, “görüyorum ki, bu kalabalığın hiç değilse bir kısmını böyle meşgul ediyorsunuz.”

“Evet” diye gene donuk bir karşılık geldi.

“Şuradaki canla başla çalışan yaşlı adamlar” diye sürdürdü Kaptan Delano, üstüpü didikleyicileri işaret ederek, “görünüşe bakılırsa, ara sıra diğerlerinin biraz kulağını bükmeye çalışan, görmüş geçirmiş adamlar. Bunu gönüllü olarak mı yapıyorlar Don Benito, yoksa kara koyun sürünüze çobanlık etmeleri için onları siz mi görevlendirdiniz?”

“Yaptıkları iş her neyse, onları ben görevlendirdim” diye sert bir tonla karşılık verdi İspanyol, sanki kasıtla yapılmış bir taşlamalı kınamadan dolayı gücenmiş gibi.

“Ve şuradakiler, şu Aşanti büyücüleri” diye sürdürdü Kaptan Delano, balta parlatıcıların bazıları pırıl pırıl parlayan çevreye savrulmuş çeliklerine biraz da ürküntüyle bakarak, “tuhaf bir işle uğraşıyorlar, öyle değil mi, Don Benito?”

“Karşılaştığımız fırtınada” diye yanıtladı İspanyol, “Denize atmamış olduğumuz yükümüzün büyük bir kısmı tuzlu sudan zarar gördü. Hava durgunlaşınca, her gün birkaç sandık dolusu bıçak ve baltanın dikkatle onarılıp temizlenmesini buyurdum.”

“Sağgörülü bir düşünce, Don Benito. Sanırım, gemi ve kargoya ortaksınız; ama belki, köleler bunun dışındadır?”

“Hepsinin sahibi benim” diye sabırsızlıkla karşılık verdi Don Benito, “Zencilerin

büyük bir kısmının dışında, onlar, ölen arkadaşım Alexandro Aranda'ya aittiler."

Bu adı söylerken acı çeker gibi bir hali vardı; dizleri titredi, uşağı ona destek oldu.

Böylesine alışılmadık bir duygunun nedenini sezdiği düşüncesiyle, varsayımını doğrulamak üzere, kısa bir aradan sonra Kaptan Delano dedi ki: "Sorabilir miyim Don Benito, acaba -az önce bazı kamara yolcularından söz etmiştiniz de- kaybından dolayı bu denli üzüntü duyduğunuz o arkadaş, yolculuğun başında Zencilerine eşlik mi ediyordu?"

"Evet."

"Ama hummadan öldü?"

"Hummadan öldü. Oh, belki ben, ama…"

Gene titremeye başlayan İspanyol sustu.

"Bağışlayın" dedi Kaptan Delano alçak sesle, "ama sanırım, benzeri bir deneyimden dolayı Don Benito, yaranıza bıçak saplayanın ne olduğunu tahmin edebiliyorum. Bir zamanlar, çok sevgili bir dostu, o zaman armatör temsilcisi olan kendi kardeşimi denizde kaybetmek gibi bir talihsizliğim oldu. Ruhunun huzur bulduğundan emin olsam, yokluğuna katlanabilirdim, ama sık sık benimkilerle buluşan o dürüst gözler, o dürüst ellerin -ve o sıcacık yüreğin-hepsi, hepsinin -artık yemekleri köpeklere atar gibi-hepsini köpek balıklarına atmak! Ondan sonra, bilgim dışında olmadığı sürece, sevdiğim bir adamla yol arkadaşı olmamaya yemin ettim ve bir talihsizlik olasılığına karşı bedeninin ölümlü varlığını karada defnetmek üzere mumyalayabilmek için her türlü gerekli önlemi aldım. Adını söylemek bile sizi böylesine beklenmedik bir biçimde etkilediğine göre arkadaşınızın bedeni gemide mi, Don Benito?"

"Gemide mi?" diye yankıladı İspanyol. Sonra, bir hayalet karşısında dehşete kapılmış gibi hareketlerle kendinden geçip bilincini yitirmiş bir halde, gene efendisini sözle anlatılmaz biçimde rahatsız eden böyle bir konuyu açmaması için Kaptan Delano'ya adeta sessizce yalvaran uşağın kendisini bekleyen kollarına yığıldı.

Şimdi bu zavallı adamcağız diye düşündü üzgün Amerikalı, hayaletlerle terk edilmiş evler gibi, terk edilmiş bedenleri cinlerle bağdaştıran boş inançların bir

kurbanı durumunda. Onunla ne kadar farklıyız! Böyle bir durumda bende dinsel bir doyum uyandıracak bir düşüncenin lafı bile onu esrik hale sokacak denli dehşete düşürüyor. Zavallı Alexandro Aranda! Burada olup da, aylar önceki yolculuklarda, eminim sana bir kaçamak bakış atmak için can atan arkadaşının şimdi senin yakınında olman düşüncesiyle bile dehşete kapıldığını görsen acaba ne derdin?

Bu anda, kır saçlı üstüpü didikleyicilerden biri tarafından çalınan, aslında şiddetli bir fırtınayı bildirmek için kullanılan geminin üst güvertesindeki çan, kasvetli bir mezarlık çanı sesiyle, kurşuni renkli durgunluğun içinden saatin on olduğunu duyurduğunda, Kaptan Delano'nun dikkati, aşağıdaki güruhun arasından çıkarak ağır ağır kıç taraftaki üst güverteye doğru ilerlemekte olan dev yapılı siyahiye yöneldi. Boynundaki demir tasmaya bağlı bedenini üç kez sarmış olan zincir, asma kilitlerle belindeki geniş demir kayışa bağlanmıştı.

"İşte suskun Atufal geliyor" diye mırıldandı uşak.

Kara adam kıç tarafa çıkan basamakları tırmandı ve yargıyı dinlemek üzere getirilmiş yürekli bir tutuklu gibi, yılgınlıktan uzak bir suskunluk içinde, geçirdiği nöbetten sonra yeniden toparlanmış olan Don Benito'nun karşısına geçip durdu.

Onun yaklaştığını gören Don Benito bir an için ürpermişti, yüzü kızgın bir ifadeyle gölgelendi ve boşuna bir öfkeyi anımsamış gibi ansızın beyaz dudakları kenetleniverdi.

Kaptan Delano, Zenci'nin dev yapısını hayranlıktan hiç de uzak olmayan bakışlarla incelerken, katır gibi inatçı bir asi bu, diye düşündü.

"Evet, sorunuzu bekliyorum efendim" dedi uşak.

Böylece uyarılmış olan Don Benito, sanki asi bir karşılık alacağını sezdiğinden, sakınmak için bakışlarını başka yöne çevirip altüst olmuş bir sesle şunları söyledi:

"Atufal, artık seni bağışlamamı dileyecek misin?"

Siyahi suskundu.

"Yineleyin efendim" diye mırıldanan uşak acımasız bakışlarıyla soydaşına

çıkışır gibiydi, “yineleyin efendim, en sonunda efendiye boyun eğecek.”

“Yanıt ver” dedi Don Benito, hâlâ bakışlarını kaçırarak, “tek kelime söyle, ‘bağışla’, o zaman zincirlerin çıkarılacak.”

Bunun üstüne siyahi ağır ağır kollarını yukarı kaldırıp cansız kalmışlar gibi bırakıverdi, zincirleri madeni şıkırtılar çıkararak, başı önüne eğik, yalnızca şunları söyledi, “Hayır, ben durumumdan hoşnutum.”

“Git” dedi Don Benito, bastırılmış ve bilinmeyen bir duyguyla.

Siyahi geldiği gibi ağır ağır giderek buyruğu yerine getirdi.

“Özür dilerim, Don Benito” dedi Kaptan Delano, “ama bu sahne beni şaşırttı, bunun anlamı nedir Tanrı aşkına?”

“Bunun anlamı şu ki, tüm grubun içinde bir tek bu Zenci bana karşı alışılmamış bir kusur işledi. Onu zincire vurdurdum. Ben…”

Bu noktada sustu, sanki başı dönüyormuş ya da ansızın belleğindekileri karıştırmış gibi ellerini başına götürdü, ama uşağının sevecen bakışları içini rahatlatmış olacak ki devam etti:

“Böyle bir bedeni kırbaçlatamazdım. Ben de ona benden af dilemesini söyledim. Henüz bunu yapmış değil. Buyruğum üzerine, her iki saatte bir karşıma geliyor.”

“Pekiyi bu ne zamandır böyle?”

“Altmış gündür.”

“Ve bunun dışında uysal ve saygılı?”

“Evet.”

“Öyleyse, demek oluyor ki” diye hiç düşünmeden haykırdı Kaptan Delano, “Bu adamda soylu bir ruh var.”

“Buna hakkı da olabilir” diye buruk bir ifadeyle karşılık verdi Don Benito, “kendi topraklarında kral olduğunu söylüyor.”

“Evet” dedi uşak söze girerek, “Atufal’in kulaklarındaki o yırtıklar bir zamanlar

aralarına sıkıştırılmış altın parçalarını taşıyordu, ama bu zavallı Babo, kendi topraklarında yalnızca zavallı bir köleydi, bir siyah adamın kölesiydi Babo, şimdi de bir beyazın kölesi.”

Bu teklifsiz konuşmadan biraz rahatsız olan Kaptan Delano bunu garipseyerek bakıcıya döndü, sonra soran bakışlarını efendisine yöneltti, ancak sanki bu küçük teklifsizliklere uzun süredir alışılmış olduğundan, efendinin de adamın da onun ne demek istediğini anlamamış gibi bir halleri vardı.

“Tanrı aşkına, Atufal’in suçu neydi Don Benito?” diye sordu Kaptan Delano, “Eğer çok ciddi bir şey değilse, işinize karışmak istemem ama, yürekliliğinin yanı sıra yumuşak başlı oluşunu da dikkate alıp onu bağışlayın.”

“Hayır, hayır efendi bunu asla yapmaz” diye uşak kendi kendine mırıldandı. “Kibirli Atufal önce efendiden özür dilemeli. Kilit kölede, ama anahtar efendide.”

Bu biçimde dikkati çekilince, Kaptan Delano ilk kez Don Benito’nun boynundaki ince bir gümüş zincirin ucunda asılı duran anahtarın farkına vardı. Uşağın mırıldandığı sözlerden derhal anahtarla neyin murat edildiğini sezerek gülümsedi ve dedi ki: “Evet, Don Benito -kilit ve anahtar-gerçekten anlamlı ve önemli simgeler.”

Dudağını ısırmakta olan Don Benito duraksadı.

Doğal yalınlığından dolayı taşlama ya da ince alaylardan nasibini almamış bir adam olmasına karşın Kaptan Delano’nun, İspanyol’un siyahlar üstündeki tuhaf egemenliği konusunda şakacı bir ifadeyle dile getirdiği gözlemi, görünüşe bakılırsa, kuruntulu adam tarafından şu ana dek açıklık kazanmış olan yetersizliğini hedefleyen kötü niyetli bir yergi, en azından, kölenin saplantılı isteğinin yerine getirilmesi için bir sözlü çağrı olarak yorumlandı. Bu yanlış anlama varsayımından dolayı kederlenerek, ancak gene de bunu düzeltmekten umudunu kesmeyerek, Kaptan Delano konuyu değiştirdi, ama yeni dostunun sanki hâlâ buruk bir halde yukarıda değinilen varsayımlı kınamanın çökeltilerini sindiriyormuş gibi, eskisinden de fazla içine kapandığını görünce, çok geçmeden Kaptan Delano kendi istemi dışında bunaldı ve tıpkı, gizliden gizliye kin güden, hastalıklı bir duyarlılık içindeki İspanyol gibi az konuşur olmaya başladı. Ancak, kendisi bunun oldukça aksi bir eğilimde olduğundan, iyi yürekli denizci gerek dış görünüş, gerek bir gücenmişlik duygusuna kapılma açısından kendini tuttu,

suskunluğu ise yalnızca karşıdan gelen olumsuzluktan kaynaklanıyordu. Şimdi uşağına dayanarak yürümekte olan İspanyol, biraz saygısızca sayılabilecek bir biçimde konuğun önünden geçti ki, eğer efendiyle köle, tepedeki camekanın dibinde oyalanıp da alçak sesle fısıldaşmaya başlamamış olsalardı, bu davranış pekâlâ onların tembellikleri, aylaklıkları gibi kötü bir huy olarak kabul edilebilirdi. Bu hoşa gidecek bir şey değildi. Üstelik, İspanyol'un zaman zaman hastalıklı bir görkemden yoksun olduğu söylenemeyecek saati saatine uymaz hali, görünüşe göre şimdi ağırbaşlı bir havaya bürünmüştü, öte yandan bakıcının bir uşağa yaraşır yakınlığı, başlangıçtaki temiz yürekli bağlılık niteliğini yitirmişti.

Huzursuzluk içinde, konuk yüzünü geminin öteki tarafına çevirdi. Böyle yapınca, kaza eseri, bakışları, elinde bir kangal halatla güverteden mizana yelkenini tutan halatların önüne çıkmakta olan genç İspanyol denizciye takıldı. Belki de eğer adam, seren direklerinden birine çıkışı sırasında, gizli bir dikkatle gözünü Kaptan Delano'ya dikip, daha sonra da doğal bir şeymiş gibi bakışlarını fısıldaşan iki adama kaydırmamış olsaydı, özellikle dikkat çekmezdi.

Böylece dikkati yeniden en üst güverteye yönlendirilen Kaptan Delano hafifçe irkildi. O sırada, Don Benito'nun tavrındaki bir şey, konuğun hiç değilse kısmen sürmekte olan bu sessiz sedasız görüşmenin konusu olduğunu ifade eder gibiydi ki bu varsayım, dalkavukluk edilen evsahibi için gurur okşayıcı olduğu oranda, konuk için hoşnutsuzluk vericiydi.

İspanyol kaptanın tuhaf bir biçimde birbirini izleyen incelikli ve incelikten uzak davranışlarına, iki varsayım dışında açıklama getirilebilecek gibi değildi, bunlar ya masum deliliklerdi ya da kötücül hilelerdi.

Ancak dikkatsiz bir gözlemcinin doğal olarak aklına gelebilecek ve bir bakıma şimdiye dek Kaptan Delano'nun hiç aklına gelmediği söylenemeyecek olan delilikle ilgili birinci fikir, artık yabancının tavrında kasıtlı bir aşağılama görmeye başladığından hemen hemen terkedilmişti. Ama eğer deli değil idiyse, öyleyse neydi? Bu koşullar altında bir beyefendi, hatta dürüst ama hiç yontulmamış biri, ev sahibinin şu anda davrandığı gibi davranır mıydı? Bu adam bir sahtekardı. Ömrü okyanuslarda geçmiş bir soylu havası taslasa da, şu anki kaydadeğer görgüsüzlüğün de gösterdiği gibi bir beyefendi olmanın en önemli gerekliliklerini bile bilmeyen, aşağı tabakadan gelme bir serüvenciydi. Başka zamanlarda sergilenen o tuhaf törensellik de gerçek düzeyinin üstündeki bir rolü canlandıran birine özgü bir nitelik değil gibi görünmüyordu. Benito Cereno -Don

Benito Cereno- şatafatlı bir isim. O dönemde, ticaretle uğraşan ve her büyük kentte soylu bir erkek kardeşleri ya da kuzenleri olan Güney Amerika'daki Kastilyalı Rothschild ailesini anımsatan bu soyadı İspanyol Denizi'ndeki armatör temsilcileri ve açık deniz kaptanları tarafından bilinmeyen bir isim değildi. Sözde Don Benito, yirmidokuz-otuz yaşlarında çok genç bir erkekti. Denizci bir aileden geliyor olup, amirallikten denizlerde dilediğince dolaşabilme yetkisi almış olduğunu varsaymak, böyle bir tasarımı ancak yetenekli ve güçlü bir genç için düşünmeyi gerektirmez miydi? Oysa İspanyol solgun bir illetliydi. Her neyse. Ölümcül bir hasta numarası yapmayı bile başaran bazı hünerli sahtekarlar olduğu biliniyordu. Çocuksu bir güçsüzlük görünümü altında, en vahşi güçlerin pusuya yattığı düşünülünce İspanyol'un kadife yumuşaklığındaki ipeksi elleri pençeleşiyordu.

Hiçbir düşünce silsilesi böylesine kuruntular üretemezdi; bunlar bir düşünce katarının içinde değil, dışında gelişebilirdi, ayrıca ansızın üşüşen düşünceler, ince buz billurları gibi yok oluverdiler ve Kaptan Delano'nun iyilikçi yapısının yumuşak başlı güneşi yeniden doruk noktasına ulaştı.

Tepedeki camekandan gelen ışıkta profili kendisine dönük duran ev sahibinin yüzüne bir kez daha bakarken bu yüz kendisine doğru çevrilince, sağlıksızlıktan dolayı hatları incelmiş olmasının yanısıra çenedeki sakalla soylu bir ifade kazanmış olan bu profilden etkilendi. Kuşkular dağıldı. Bu adam, alt kademedeki soylu bir İspanyol Cerenosunun gerçek bir torunuydu.

Şimdi bunlar ve başka çelişik düşüncelerden arınmış olarak alçak sesle bir şarkı mırıldanmaya başlayan konuk, gösterilen nezaketsizlikten kuşkuya kapıldığını, hatta işi düzenbazlıktan kuşkulanmaya dek vardırdığını Don Benito'ya karşı açık etmemek için kıç güvertede kayıtsızca gezinmeye koyuldu, çünkü böylesine bir kuşku yanıltıcı olabilirdi ve her şeye karşın şu an için, bu güvensizliği uyandıran durum açıklık kazanmamıştı. Ancak bu küçük giz aydınlığa çıkarıldığında, soysuzca kuşkulara kapıldığını Don Benito'nun fark etmesine izin verirse bundan çok üzüntü duyacağını düşündü Kaptan Delano. Kısacası, bir süre, İspanyol'un henüz karanlık olan tasarımı için sakınma payı bırakmak en doğrusuydu.

Az sonra, bulutlarla kaplı solgun yüzü seyiren ve hâlâ bakıcısının desteğinde olan İspanyol, konuğuna doğru yaklaşırken her zamankinden de daha huzursuz hali ve boğuk fısıltılı sesiyle garip bir biçimde ilgi çekici iniş çıkışlarla aşağıdaki konuşma başladı:

“Senyör, ne zamandan beri bu adada olduğunuzu sorabilir miyim?”

“Ee, ancak bir iki gün oldu, Don Benito?”

“En son hangi limana uğramıştınız?”

“Canton”.

“Ve orada Senyör, fok derilerini çay ve ipekle değiştirdiğinizi söylemiştiniz, sanırım?”

“Evet. Daha çok ipekle”.

“Ve karşılığında belki de madeni para aldınız?”

Kaptan Delano biraz huzursuzlanarak yanıtladı, “Evet; bir miktar gümüş para; ama çok önemli bir miktar değil”.

“Eh-iyi. Sorabilir miyim Senyör, kaç adamınız var?”

Kaptan Delano hafifçe irkildi ama yanıtladı, “Hepsi yirmibeş kişi kadar”.

“Ve şu anda Senyör, hepsi gemide sanırım?”

“Hepsi gemide, Don Benito” diye yanıtladı Kaptan bu kez hoşnutluk duyarak.

“Ve bu gece de gemide mi olacaklar, Senyör?”

Bir sürü ısrarlı sorunun ardından gelen bu sonuncunun çok şaşırttığı Kaptan Delano ciddi bir ifadeyle soruyu soran kişiye bakmaktan kendini alamadı; ama o, bu bakışa karşılık vermek yerine korkakça bir telaşın işaretini verecek biçimde gözlerini kaçırıp güverteye yöneltmişti; o sırada, ayağının dibine çömelmiş, gevşemiş bir ayakkabı kopçasını sıkılamaktayken, saygılı bir merakla yere bakmakta olan efendisine doğru dönen uşağıyla kendine yaraşmayan bir tezat tablosu sergiliyordu.

İspanyol, suçlu ve kaçamaklı ifadesini sürdürerek sorusunu yineledi:

“Ve - bu gece de gemide mi olacaklar, Senyör?”

“Evet, bildiğim kadarıyla öyle” diye karşılık verdi Kaptan Delano - “ama hayır”

diyerek toparlanıp canlandı ve korkusuzca devam etti, “bir kısmı bu gece balığa çıkmaktan söz ediyordu”.

“Geminizin genel olarak - az çok silah donanımı vardır sanırım, Senyör?”

“Ee, gerektiğinde kullanılmak üzere bir ya da iki havaneli var” oldu korkusuz bir kayıtsızlıkla verilen yanıt, “ve tabii, az miktarda misket tüfeği, fok zıpkınlarıyla kılıçlar var”.

Bu biçimde karşılık verirken Kaptan Delano gene Don Benito’ya göz ucuyla baktı, ama gözlerini başka yöne çevirmiş olan adam birdenbire ve beceriksizce konuyu değiştirerek durgun havayla ilgili öfkeli bir taşlama yaptıktan sonra, özür dilemeksizin bir kez daha bakıcısıyla birlikte karşı taraftaki küpeştenin berisine çekildi ve fısıldaşma yeniden başladı.

O sırada, daha Kaptan Delano henüz yaşanan olay üstünde salim kafayla düşünme fırsatı bulamadan, daha önce sözü edilen genç İspanyol denizcinin halatların oradan aşağıya inmekte olduğu görüldü. Yukarıdan güvertenin iç kısmına sıçrarken, göğsüne kadar açık, katran lekelerine bulanmış, kaba yünlüden bol gömleğinin altından, yuvarlak yakası boyuna dayanan, ince mavi kurdelalı, insanın içini acıtacak denli solup yıpranmış, kirli bir iç çamaşır gözüktü. O anda, genç denizcinin gözü gene fısıldaşanların üstündeydi ki, Kaptan Delano bu bakışta, sanki farmasonlara özgü, gizli bir anlam yüklü sessiz bir işaretleşme gözlemlediğini düşündü.

Bu durum, bir kez daha bakışlarını Don Benito’ya yöneltmek üzere kışkırttı onu ve kendisinin, daha önce olduğu gibi bu görüşmenin de konusunu oluşturduğu anlamını çıkardı. Durakladı. Parlatılan baltaların çıkardığı sesler kulaklarını tırmalıyordu. Diğer iki kişiye gene hızlı bir yan bakış attı. Komplo hazırlar gibi bir havaları vardı. Bütün bunlar, son sorgulama ve genç denizciyle ilgili olayın uzantısında, olağanüstü içtenlikli Amerikalı‘nın katlanamayacağı istem dışı kuşkuların geri dönmesine yol açıyordu. Neşeli ve şakacı bir ifade takınarak çabucak karşı tarafa geçip dedi ki: “Evet Don Benito, görünüşe bakılırsa, bu kara adama - ona bir tür özel danışman demek yerinde olur, sonsuz güveniniz var”.

Bunun üzerine, uşak iyi huylu ifadesiyle sırıttı ama efendi sanki, zehirli bir ısırık almışçasına irkildi. İspanyol’un yeterince kendini toplayıp yanıt vermesi için bir iki dakika geçti; en sonunda soğuk ve zoraki bir karşılık verdi: “Evet Senyör, Babo’ya güvenirim”.

Bu noktada Babo, daha önceki hayvan saflığını yansıtan sırıtışını zekice bir gülümsemeye dönüştürerek, nankörlükten uzak bakışlarla baktı efendisine.

Şimdi İspanyol'un sanki istem dışı, ya da kasıtlı olarak konuğa o an için yakınlığının rahatsız edici olduğunu sezdirir gibi sessiz ve sakınımlı durduğunu gören Kaptan Delano, kaba görünmek istemeyerek, hatta bu yaptığı kaba kaçsa bile, önemsiz bir özür gösterip uzaklaşırken, zihninde Don Benito Cereno'nun bu gizemli tavrını evirip çeviriyordu.

Geminin arka kısmından inmiş, düşüncelerle sarmalanmış bir halde; dümene doğru giden karanlık bir lombar ağzının yakınından geçiyordu ki, orada bir kımıltı algılayarak, kımıldayanın ne olduğunu görmek için baktı. Aynı anda, gölgeli açıklıkta bir parıltı oldu ve orada sinsi sinsi çevreyi kolaçan eden İspanyol denizcilerden birinin, sanki bir şey gizler gibi telaşla elini gömleğinin göğüs kısmına daldırdığını gördü. Adam, geçmekte olanın kim olduğundan emin olamadan sinsice uzaklaşıp kayboldu. Ancak, daha önce halatların orada dikkati çeken aynı genç denizci olduğundan emin olunacak kadar görülmüştü.

Öylesine parıldayan neydi? diye düşündü Kaptan Delano. Lamba değildi - kibrit değildi - yanan kömür değildi. Bir mücevher olabilir miydi? Ama, nasıl olur da, bir gemicide mücevher olurdu? - ya da, ipek şeritlerle süslenmiş iç çamaşırı olsa bile çaldığı eşyalardan birini gemide giyemezdi. Ah, ah, -eğer bu gördüğüm az önceki gibi, bu şüpheli adamla kaptanı arasında gizlice bir işaretse; kaygılarımdan dolayı duyularımın beni aldatmadığından bir emin olabilsem, o zaman…… Şimdi, kuşku uyandıran bir ayrıntıdan bir diğerine geçiyor, kendisine sorulan gemisiyle ilgili tuhaf sorular zihninde dönüp duruyordu.

Garip bir raslantıyla, o, her bir noktayı anımsadığında, beyaz yabancının düşünceleri üstünde uğursuz bir değerlendirme yapar gibi kara Aşanti büyücüleri baltalarını tokuşturup çarpıştırıyorlardı. Böylesine karmaşık bilmeceler ve uğursuzluk belirtileriyle sıkıştırılınca, en güvensizlikten uzak yürekte bile çirkin kuruntuların zorla kendilerine yer açmamaları doğaya aykırıydı.

Şimdi, çaresizlik içinde akıntıya kapılmış ve kendinden geçmiş yelkenleri tarafından gittikçe artan bir hızla deniz tarafına doğru sürüklenmekte olan gemiye bakarken, fok avcısı geminin yolunu kesen bir kara parçası uzantısının ardına gizlenmiş olduğunu da dikkate alarak, kendine bile itiraf etmeye cesaret edemediği düşüncelerle ürperdi yiğit denizci. Her şeyden önce, Don Benito'ya karşı o bir hayaletmiş gibi bir dehşet duygusu içindeydi. Gene de, derin bir soluk

alıp kendini toparlayınca, ayaklarının üstünde sağlam bir biçimde durduğunu duyumsadı ve serinkanlılıkla durumu değerlendirdi -bütün bu hayalet görüntüler ne anlama geliyordu?

Eğer İspanyol'un tekin olmayan bir tasarısı var idiyse, bu kendisinden (Kaptan Delano'dan) çok gemisi (Bekâr Keyfi) ile ilgili olmalıydı. O halde, bir geminin diğerinden uzağa sürükleniyor olması, olası böyle bir tasarının yararına değil, en azından şimdilik, zararına olacaktı. Açıkçası, bu çelişkilerle birleşen her kuşku asılsız olabilirdi. Ayrıca, saçma değil miydi talihsiz bir tehlike içinde olan bir geminin - hastalık yüzünden neredeyse tayfasız kalmış bir geminin - barındırdığı insanlar susuzluktan kavrulan bir geminin - bin kez saçma değil miydi, şu anda böyle bir geminin bir korsan gemisi konumunda olması, ya da yöneticisinin, kendisi ve altındakilerin bir an önce yardım alıp soluklanma isteğine kucak açmaması? Ama, öyleyse, genel sıkıntı ve özellikle susuzluk göstermelik olabilir miydi? Ve yok olan tayfadan geriye kalanlar oldukları ileri sürülenlerin dışında, gizlenip pusuya yatanlarla birlikte aslında İspanyol tayfalar sayıca eksilmemiş olabilirler miydi? İnsan kılığına girmiş kötü ruhlar, acı çekiyor numarası yapıp yalvararak bir kap su istemek için insanların evlerine girdikten sonra, karanlık eylemlerini gerçekleştirmeden oradan çıkmazlardı. Ve Malayalı korsanların peşlerinden sürükledikleri gemileri güvenilmez limanlarına sokarak, ya da örtülerin yaygıların altına saklanmış, saldırmaya hazır yüzlerce mızraklı adam sinsice fırsat kollarken, çok az adamı kalmış veya güverteleri bomboş bir gemi görüntüsü sergileyip kandırarak, düşman kabul edilen gemiyi ele geçirmek için o gemiye adamlarını çıkarttığı sık raslanmayan bir şey değildi. Aslında Kaptan Delano böyle şeylere hiç inanmazdı. Böyle şeyler duymuştu - ve şimdi, birtakım öyküler olarak bunları anımsadı. Şu anda geminin varış noktası demirleme yeriydi. Orada kendi gemisine yakın olacaktı. Bu denli yaklaşınca, San Dominick, uyuklayan bir yanardağ gibi ansızın, şimdi gizli olan enerjisini boşaltabilir miydi?

İspanyol'un öyküsünü anlatırkenki tavrını anımsadı. İç karartıcı bir kararsızlık ve kaçamaklı bir hava vardı anlatışında. Sanki kötü amaçları için uydurduğu bir öyküyü anlatan biri gibiydi. Ama, eğer bu öykü gerçek değil idiyse, gerçek neydi? Geminin yasa dışı bir yolla İspanyol'un eline geçtiği mi? Ama, öykünün çoğu ayrıntısında, özellikle de felaketlerle ilgili bölümlerde, denizcilerin kaza sonucu ölümleri, buna bağlı olarak geminin uzun süre rotasından çıkmış olması, inatçı durgun hava yüzünden çekilen sıkıntılar ve hâlâ çekilmekte olan su sıkıntısı; bütün bu ayrıntılarda ve bunların yanısıra diğerlerinde, Don Benito'nun öyküsünü yalnızca, ayrımsız-siyahlar ve beyazlardan oluşan çok sayıda kişinin

iniltili haykırışları değil, ama bunun yanısıra - ki, bunun taklidini yapmak olası gözükmüyordu - Kaptan Delano'nun gördüğü her insani özelliğin ifadesi doğruluyordu. Eğer Don Benito'nun öyküsü baştan sona bir uydurmaca idiyse, o halde gemideki en küçük dişi Zenciye kadar her bir kişi, bu düzene dikkatlice yerleştirmiş olduğu bir piyondu, akıl almaz bir vargı. Bununla birlikte, doğruluğundan kuşku duymayı gerektirecek bir dayanak varsa, bu sonuç akla uygundu.

Öte yandan, İspanyol'un o soruları. Doğrusu bu noktada insan duraklıyordu. Bu sorular, soyguncu ya da suikastçinin, bir evin duvarlarını keşfetmek için gündüz vakti onun yakınına gitmesiyle aynı amacı taşıyor gibi görünmüyorlar mıydı? Ama, kötü amaçlar için tehlikeye atılan kişiden açıkça yalvarır gibi bilgi dilenmek ve sonuçta onu tetikte bekler hale getirmek - hiç de olası görünmeyen bir yöntem değil miydi bu? O halde, bu soruların kötücül tasarılar için hazırlanmış olduğunu varsaymak saçmaydı. Böylece, o an için korku yaratmış olan tavır bu korkunun giderilmesine hizmet etti. Kısacası, o an için açıkça akla gelen birazcık kuşku ve kaygı, aynı açıklıkta olmayan bir nedenle defedilmişti.

Sonunda, önceki önsezilerine gülmeye başladı; görünüşte kendileriyle aynı safta olan garip gemiye güldü; garip görünüşlü siyahilere, özellikle de o yaşlı makas bileyicilere - Aşantilere ve yün ören o yatalak kocakarılara - üstüpü didikleyicilere; ve baş gulyabani olan o karanlık İspanyol'a güldü.

Bunun dışında, daha önce ciddi biçimde anlaşılmaz bir bilmece gibi görünen ne varsa, şimdi herşeyden önce zavallı hasta adamın ne yaptığının güç bela farkında olduğu düşüncesiyle, hepsi iyimser bir biçimde açıklığa kavuşturuluyordu; adam bu yüzden kasvetli bir havaya girip somurtuyor, ya da laf olsun diye anlamsız sorular soruyordu. Belli bir şeydi ki, şu an için adam, geminin sorumluluğunu teslim edebilecek halde değildi. Çıkar gütmeksizin, yardım amacıyla bir gerekçe bulup onu geminin yönetiminden uzaklaştırdıktan sonra, Kaptan Delano'nun değerli bir insan ve iyi bir denizci olan ikinci kaptanının sorumluluğu altında Şili'ye göndermesi gerekecekti onu -bu tasarı, San Dominick için olduğu kadar Don Benito için de çok uygundu, çünkü, hasta adam kaygıdan arınıp kamarasına çekilince, uşağının iyi bakımıyla, yolculuğun bitiminde belki de bir ölçüye kadar sağlığına, aynı zamanda yönetme gücüne yeniden kavuşacaktı.

Amerikalı böyle düşünüyordu. Yatıştırıcı düşüncelerdi bunlar. Don Benito'nun daha başından karanlık bir düzenle Kaptan Delano'nun yazgısını saptaması düşüncesiyle, Kaptan Delano'nun tatlılıkla yaptığı ölçülü düzenleme arasında

fark vardı. Bununla birlikte, uzaklarda bir yerde kayığını fark etmenin iyi yürekli denizcinin içini rahatlatmadığı söylenemez. Kayık beklenmedik bir biçimde fok avcısı geminin yanında alıkonmuş olduğundan uzun süredir ortada yoktu, üstelik geriye dönüş yolculuğu da durgun hava yüzünden uzamıştı.

Yaklaşmakta olan benek, siyahiler tarafından izleniyordu. Onların bağrışmaları, o sırada Kaptan Delano'ya incelikle karşılık vermek üzere ona doğru yaklaşmakta olan Don Benito'nun da dikkatini çekti; kısa ve geçici bir süre için de olsa, gelmekte olan erzağın çok gerekli olduğunu söyleyerek hoşnutluğunu ifade etti.

Kaptan Delano ona karşılık verdi, ancak bu sırada, alt güvertede yaşanmakta olan bir olay dikkatini çekti, kayığın gelişini merakla izleyen iki siyahi, kara tarafındaki küpeşteden yukarıya tırmananlar arasındaki bir denizci tarafından kazara rahatsız edilince, vahşi bir biçimde onu ittiler ve üstüpü didikleyicilerin canhıraş haykırışlarına karşın bu duruma öfkelenen denizciyi fırlatıp güverteye savurdular.

"Don Benito" dedi Kaptan Delano hemen, "şurada olanı gördünüz mü? Bakın!"

Ancak, öksürük nöbetine tutulduğu için iki elini yüzüne kapatarak sendeleyen İspanyol düşme noktasına gelmişti. Kaptan Delano ona destek olacaktı, ama daha atik davranan uşak bir eliyle efendisini tutarken, diğeriyle de ona likörünü verdi. Don Benito toparlandı, siyahi desteğini çekerek biraz yana çekildi ama saygılı bir biçimde bir fısıltıyla çağrılabilecek denli yakınında kalmayı sürdürdü.

Açıkça ortaya konulan böylesine sağduyulu bir incelik, konuğun gözünde daha önce belirtilmiş olan yakışıksız görüşmelerden dolayı uşağa yakıştırılabilecek her tür görgü kusurunu sildi; kendi haline bırakılınca kendini gayet iyi yönetebildiğine göre, o fısıldaşmalardan dolayı uşağı suçlamak yerine, kusur efendide aranmalıydı.

Bakışları, rahatsız edici şiddet gösterisinden karşısındaki hoşnut edici görünüme kayan Kaptan Delano, böyle bir uşağa sahip olduğu için ev sahibini bir kez daha kutlamadan edemedi; belki ara sıra biraz aşırıya kaçıyordu, ama genel olarak, hasta adamın durumunda biri için çok değerli olmalıydı.

"Söyleyin, Don Benito" diye ekledi, gülümseyerek -"bu adamınıza sahip olmayı çok isterim-ona karşılık ne istersiniz? Elli altın değerini karşılar mı?"

“Efendi, bin altın için bile Babo’dan ayrılmaz” diye mırıldandı kulak misafiri olan siyahi; öneriyi ciddiye aldığından, efendisi tarafından değeri bilinen sadık bir kölenin alışılmadık kibriyle, bir yabancı tarafından kendisine bu denli düşük değer biçildiğini duyunca, küçümser bir havaya bürünmüştü. Ancak henüz tümüyle kendini toparlayamadığı ortada olan ve gene bir öksürük nöbetine tutulan Don Benito, yarım yamalak bir yanıt verdi buna.

Çok geçmeden bedensel rahatsızlığı, zihinsel olarak da etkilendiğini açıkça belli edecek denli artınca, uşak sanki bu üzücü görünümü gizlemek ister gibi efendisini yavaşça öteye doğru yürütmeye başladı.

Kendi kendine kalan Amerikalı, kayığı gelinceye dek vakit geçirmek üzere seve seve gözüne ilişen birkaç İspanyol denizciden birine yanaşabilirdi; ancak, Don Benito’nun onların olumsuz davranışlarına ilişkin söylediklerini anımsayınca, bir kaptan olarak denizciler için yüreksizliği ya da hayırsızlığı onaylamaya hiç de istekli olmadığından kendini tuttu.

Bu düşüncelerle, bakışları ötedeki bir avuç gemiciye çevrili dururken, ansızın içlerinden bir iki tanesinin, anlamlı bir biçimde bakışlarına karşılık verdiğini düşündü. Gözlerini ovuşturup yine baktı, ama görünüşe bakılırsa, gene aynı şeyi görüyordu. Yeni bir biçimde, ama öncekinden daha çapraşık olarak, ancak Don Benito’nun yokluğunda öncekine oranla daha az paniğe neden olarak eski kuşkular geri geldi. Kaptan Delano, gemiciler hakkında aktarılmış olumsuzluklara karşın, hemen içlerinden birine yanaşmaya karar verdi. Kıç güverteye inip, siyahilerin arasından kendisine yol açarken, onun hareketi ilgilerini çektiği için tuhaf bir biçimde haykıran üstüpü didikleyiciler, Zencileri yönlendirmiş oldular; hızla birbirlerini itip kakan Zenciler önünde ikiye ayrıldı, ama onun gettolarını kasıtlı ziyaretinin amacını merak ediyormuş gibi, arkasında sıra halinde birleşip, beyaz yabancının peşine takıldılar. Afrikalı Zencilerden oluşmuş bir şeref kıtası gibi kendisine eşlik eden kafile kalabalıklaştıkça ilerleyişi iyice gözler önüne serilen Kaptan Delano, şen bir tavır takınarak, öylesine yürüyormuş gibi bir havayla ilerlemeyi sürdürdü; ara sıra Zencilere neşeli bir şeyler söylüyor ve gözleriyle sürüden ayrılıp da tehlikeye girerek karşıdaki satranççının saflarına girmiş beyaz piyonlar gibi, siyahların arasına karışmış tek tük beyaz çehreyi seçmeye çalışıyordu.

Amacına ulaşmak için hangisini seçeceğini düşünürken, güvertede oturmuş, kocaman bir kayışı katranlamakta olan bir denizci ilişti gözüne; çevresinde daire olmuş siyahiler çömelmiş, meraklı gözlerle bu işlemi izliyorlardı. Adamın

uğraştığı kaba saba iş, kendi görünüşündeki daha üstün bir şeyle çelişiyordu. Bir Zenci tarafından kendisine tutulan katran kabına sürekli gire çıka kapkara olmuş eli, yüzüyle doğal bir uyum içinde değilmiş gibi görünüyordu; bu yüz, çok güzel bir yüz olabilirdi, bir de böyle bitkin olmasaydı. Bu bitkinliğin, suçlulukla bağdaştırılıp bağdaştırılmaması gerektiğine karar vermek olası değildi; çünkü benzeşmeseler de, yoğun ve sıcak soğuğun benzer duygular uyandırması gibi, - suçsuzluk ve suç da zihinsel acıyla sıradan bir ilişkiye girip de gözle görülür bir iz bıraktıklarında, aynı damgayı kullanırlar-ağır darbeler indiren bir damgadır bu.

Kaptan Delano, sevecen, iyi niyetli bir adam olduğundan, o sırada gene aklına olumsuz bir düşünce gelmedi. Oldukça farklı bir düşünceydi aklına gelen. Tuhaf bir bitkinlikle birleşen, tasalı ve utanç içindeymiş gibi başka yana bakan kötücül gözler gördüğü için ve gene Don Benito'nun tayfaları hakkında açıkladığı kötü görüşü anımsayarak, farkında olmaksızın, bilinen genel kanılara yöneldi ve acıyla utancı, erdemden ayırırken, sabit bir görüşle onları ahlak bozukluğuyla bağdaştırdı.

Eğer gerçekten bu gemide bir kötülük varsa, diye düşündü Kaptan Delano, şimdi bir elini katran kabına soktuğu gibi, bu adam kesinlikle kirli elini o işe bulaştırmıştır. Onun yanına yanaşıp konuşmak istemiyorum. Şu diğeriyle, bocurgatın başındaki yaşlı adamla konuşacağım. Üstünde lime lime bir kırmızı külot pantalonla kirli bir başlık olan, çopur yanaklı, güneşin altında bronzlaşmış, ağzının kenarında sert kıllar olan yaşlı bir Barcelonalı marsığa doğru ilerledi. Uyuşuk görünümlü iki Afrikalı'nın arasında oturmuş olan bu denizci, kendinden genç gemici yoldaşı gibi halatlarla uğraşıyordu -onları birbirlerine ekliyordu-ona halatın daha berideki kısmını tutan uyuşuk görünümlü siyahilerin daha önemsiz bir işlevleri vardı.

Kaptan Delano'nun yaklaşmasıyla adam başını iyice - işi için gerektiğinden fazlaca önüne düşürdü. Sanki kendini işe vermenin ötesinde, kendini işe kaptırmış görünmek ister gibi bir görünüşü vardı. Kendisine seslenilince bakışlarını kaldırdı ama hava koşullarının hırpaladığı yüzünde garip bir biçimde yerleşmiş ürkek ve kaçamaklı ifadeyle, sanki bir boz ayı gibi - ancak, hırlayıp ısırmak yerine aptalca sırıtarak, koyun bakışlarıyla baktı. Ona yolculukla ilgili birtakım sorular soruldu - sorular, amaçlı olarak Don Benito'nun öyküsündeki, konuğun gemiye ilk gelişinde kendisini selamlayan, düşünmeksizin koyverilen haykırışlarla doğrulanmamış olan ayrıntılarla ilintiliydi. Sorular, öykünün doğrulanması gereken geriye kalan kısımlarını da doğrulayarak, kısaca

yanıtlandı. Bocurgatın başındaki Zenciler de lafa girerek yaşlı gemiciyle birlikte konuşmaya başladılar, ancak onların çenesi düştükçe, giderek yaşlı denizci suskunlaşmaya başladı ve sonunda bayağı asık suratlı bir hal alıp, görünüşe bakılırsa, daha başka soru yanıtlamak istemeyen ters bir havaya büründü; ama gene de, bu süre boyunca, onda garip bir biçimde birleşen o ayımsı ve koyunumsu hali sürdürdü.

Böyle bir mahlukla sıkıntısız bir konuşma yapmaktan umudunu kesen Kaptan Delano, daha umut vadeden bir çehre arayarak çevreye göz gezdirip böyle birini göremeyince, tatlılıkla siyahilere kendisine yol açmalarını söyledi ve türlü türlü sırıtışlar, surat ekşitmeler arasında yine kıç tarafa döndüğünde, önce nedenini pek anlayamadığı, ancak özde, Benito Cereno'ya yeniden güven duymaya başlamasından kaynaklanan bir tuhaflık duyumsadı kendinde.

Şu az ötedeki fare bıyıklı kedi, diye düşündü, kötülüğe ortaklığının bilincinde olduğunu açıkça ortaya koydu. Kuşkusuz yaklaştığımı görünce, kaptanı tarafından tayfaların uygunsuz davranışları konusunda bilgilendirildiğimi, ona iğneleyici sözler söyleyip, başını yiyeceğimi sanıp ödü koptu. Ama gene de - gene de, şimdi düşünüyorum da, eğer yanılmıyorsam, bir süredir beni dikkatle izleyenlerden biri de o yaşlı adam. Ah bu akıntılar, gemileri döndürdükleri kadar insanın başını da fırıl fırıl döndürüyorlar. Hah, işte insanın yüzünü güldürecek, aydınlık bir tablo, üstelik hoş da.

Dikkati, yelkenleri tutan ipler, halatlar, zincirlerden oluşan dantelanın arasından kısmen görünen küpeştenin rüzgârı tutan korumalı tarafında, genç uzuvlarını sakınmadan gözler önüne sererek, ormandaki bir kayanın gölgesine sığınmış bir dişi geyik gibi uyaklamakta olan bir dişi Zenci'ye yönelmişti. Gelişigüzel yayılmış sarılıp sarmalanmış göğüslerinin üzerinde, uyanık halde yatmakta olan yavru geyiği çırılçıplaktı; yarı yarıya güvertenin üstünde olan kapkara küçük bedeni anasınınkiyle kesişiyor gibiydi; iki pençe gibi kullandığı eleriyle tırmanarak kadının üstüne çıkıyordu; ağzı ve burnu boşuna bir çabayla başarıya ulaşmak için aranıyordu; bu arada, çıkarmakta olduğu hoşnutsuzluk yaratan yarım yamalak homurtu, dişi Zenci'nin kendi halindeki horultusuna karışıyordu.

Çocuğun olağanüstü enerjisi sonunda anneyi uyandırdı. Yerinden doğrulunca, az ötede duran Kaptan Delano ile yüzyüze geldi. Ama sanki yakalanmış olduğu durum umurunda değilmiş gibi, neşe içinde çocuğu yakalayıp, annelere özgü bir coşkuyla kendinden geçerek onu öpücüklere boğdu.

İşte, saf sevecenlik ve sevgiyle, çırıpçıplak doğa diye düşündü Kaptan Delano hoşnutlukla.

Bu olay onu, diğer dişi Zencilere öncekinden büyük bir dikkatle bakmaya yöneltti. Onların tavırlarından kıvanç duydu: Yapısal olarak diğer anneler gibi yavruları için ölmeye, ya da savaşmaya hazır olmakla birlikte, çoğu ilkel kadın gibi, daha sevecen bir yüreğe sahiplermiş gibi görünüyorlardı. Dişi leoparlar gibi yalın, kumrular gibi sevecendiler. Ah! diye düşündü Kaptan Delano, belki de bunlardan bazıları, Ledyard'ın Afrika'da görüp öykülerinde övdüğü kadınlardır.

Bu doğal görünümler, bir bakıma farkında olmaksızın, özgüvenini artırıp, huzur bulmasını sağladı. Sonra, kayığının nasıl ilerlediğini görmek için baktı, ancak hâlâ bir hayli açıktaydı. Don Benito'nun geri dönüp dönmediğini anlamak için dönüp baktı, ama hâlâ dönmemişti.

Ortam değiştirmek, aynı zamanda kayığın gelişini keyifle, rahat rahat izleyebilmek için mizana yelkeni zincirlerinin üstünden atlayıp geçerek, güçlükle de olsa, sancak tarafındaki en üst güverteye tırmandı - burası daha önce sözü edilmiş olan terkedilmiş, denize bakan Venedik balkonlarından biri gibi - güverteden bağımsız bir sığınaktı.

Yaygı gibi yeri kaplamış yarı kuru, yarı ıslak deniz yosunlarının üstüne adımını atıp ve bunun ardından kazara karşılaşılan bir hayalet kedi pençesi gibi hiç habersiz önüne çıkan bir kömür parçacıkları adacığına daldığında - bu hayalet kediciğin pençesi yanağını yelpazeleyip, bakışları küçük yuvarlak lomboz kapakları dizisine takıldığında - ki, bunların tümü gözleri bakırla kaplanmış ölüler gibiydi - ve bir zamanlar güverteye bağlantılı olup, bu lomboz kapaklarının bile gördüğü, ancak şimdi, kapağı sıkı sıkıya çakılmış bir lahit gibi kapalı ve katranlanmış bir duvarla, bir eşik ve bir duvardan ibaret olan morumsu renkli kaptan köşkünün ve önündeki balkonun bir zamanlar İspanyol Kralı'nın subaylarının seslerini duymuş ve Lima Valisi'nin kızlarının, belki de şimdi durduğu yere yaslanmış bedenlerini görmüş olduğunu düşünürken - havanın durgunluğu içinde, kedinin pençesi gibi, bu düşsel görüntüler kuş gibi uçarak zihninden geçip giderken, bir çayırda tek başına olan birinin akşamın sessizliğinden huzursuzluk duyumsaması gibi, giderek yoğunlaşan belirsiz bir kaygıya kapıldı.

Gene kayığına doğru, açıklara bakarak oymalı korkuluklara yaslandı, ama gözleri, yeşil bir kutuyu çevreleyen düz bir çizgi gibi geminin ardısıra

sürüklenen su şeridine ve aralarında düzenli geçitler bırakarak, sanki suyun altındaki bir mağaraya doğru yol alıyormuş gibi, yakınlaşa uzaklaşa dalgalar arasında yüzen geniş, oval ve yay biçimi deniz yosunlarına takıldı. Aslında, kolunun altında duran tek şey, kısmen katrana bulanmış ve kısmen yosundan kabartmalara bezenmiş, uzun süredir terk edilmiş, bir bahçedeki yanıp kömür haline gelmiş bir çardak görünümündeki korkuluklardı.

Bir tılsımı bozmaya çalışırken, yeniden, farklı bir biçimde kendini tılsıma kaptırdı. Açık denizde olmasına karşın, kıyıdan uzak, içerlek bir ülkedeki terk edilmiş bir şatoda, boş toprakları seyredip, meraklı gözlerle, asla bir öküz arabası veya bir yaya yolcu geçmeyen belirsiz yollara bakar gibiydi.

Ancak, gözü paslanıp çürümüş ana zincirlere takılınca, bu büyüleyici ayrıntıların sihri biraz bozuldu. Hantal ve paslı bağlantıları olan paslanmış ve çürümüş kelepçe ve sürgüler, zamanında yapılırken amaçlanan işlevden ziyade, şimdiki kullanıma daha uygun gibi görünüyordu.

Bir an için, zincirlerin yakınında bir şeyin kıpırdandığını düşündü. Gözlerini ovuşturup daha dikkatli baktı. Zincirlerin çevresinde bir halat yığını vardı; ve orada, bir baldıran otunun ardında duran bir Kızılderili gibi kalın bir payandanın ardından meraklı bakışlarla çevreyi kolaçan etmekte olan bir İspanyol denizci, elinde bir kavilyeyle balkona doğru yarım yamalak bir hareket yaptı, ama ansızın sanki güverte tarafından yaklaşmakta olan bir ayak sesinden ürkerek, kaçak bir avcı gibi kenevirden yapılma ormana dalıp yok oluverdi.

Bu ne anlama geliyordu? Adamın iletmeye çalıştığı, kimsenin, hatta kendi kaptanının bile bilmediği bir şey vardı. İşin içindeki giz kaptanın aleyhine miydi? Kaptan Delano’nun önceki kaygıları doğrulanıyor muydu? Yoksa, adamın bu bekleyiş sırasında onarım yapmakla uğraşırken, kayıtsız olarak, gelişi güzel yaptığı bir hareket, kendisinin şu andaki bu cin çarpmış gibi ruhsal durumunda, özel bir işaretleşmeyle mi karıştırılıyordu?

Şaşkına dönmediği söylenemeyecek bir halde, gene gözleriyle kayığını aradı. Ancak, kayık şu an için kayalardan oluşmuş bir çıkıntı tarafından gizlenmişti. Kayığın pruvasının görüntüye girişini izlemek üzere coşkuyla öne doğru eğilince, önündeki korkuluk kömür gibi dağılıverdi. Bir halatı yakalamamış olsaydı, denize düşecekti. Düşen çürümüş parçalardan yalnızca cılız bir çatırtı ve düşüşten dolayı yalnızca boş bir tınlama duyulduysa da, buna kulak misafiri olanlar olmalıydı. Yukarı doğru göz attı. Yükseklerdeki tüneğinden dış taraftaki

bir direğin üstüne süzülüvermiş olan yaşlı üstüpü didikleyicilerden biri, ciddi bir merakla yukarıdan aşağıya doğru ona bakarken, yaşlı Zencinin aşağısında kalan ve onun tarafından görülmeyen gene o İspanyol denizci, ininden dışarıyı gözetleyen bir tilki gibi, ne olup bittiğini keşfetmek üzere bir lomboz deliğinin başında büzülmüştü. Adamın havasındaki bir şey, ansızın Kaptan Delano'nun zihninde, Don Benito'nun rahatsızlanmasını bahane ederek aşağıya çekilmesinin bir numara olduğu biçiminde çılgınca bir fikri harekete geçirdi; o, bu tasarısını olgunlaştırmakla meşgulken, bundan sezgiyle ya da bir ipucuyla haberdar olan gemici, belki de gemiye bindiği zaman etmiş olduğu bir tatlı sözden dolayı minnet duyduğu için yabancıyı uyarıp harekete geçirmeyi aklına koymuştu. Don Benito, olası bir işlerine burun sokma eğilimini önceden sezdiği için mi Zencileri överken, beyazlar da onlardan daha yumuşak başlı oldukları halde gemicilerini kötülemişti? Beyazlar, yapısal olarak da daha cin fikirli bir ırktı. Kötü tasarıları olan bir adamın, ahlaksızlığına kör kalan ahmaklıktan yana olup onu gizleyemediği zekayı kötülemesi olağan değil miydi? Olmayacak şey değildi bu. Ama eğer beyazların Don Benito'ya ilişkin sırları varsa, öyleyse Don Benito, Zencilerle suç ortağı olabilir miydi? Ama onlar çok beyinsizdiler. Ayrıca, bir beyazın kendi soyuna karşı Zencilerle birlik olacak denli döneklik ettiğini kim duymuştu ki? Bu güçlükler öncekileri anımsattı. Bu karmaşıklığın içinde yolunu yitirmiş bir halde gene güverteye ulaşmış olan Kaptan Delano kaygılar içinde ilerlerken yeni bir çehre gördü; ana lombar ağzı yakınlarında bağdaş kurup oturmuş yaşlı bir denizciydi bu. Derisi bir pelikanın ağız kesesi gibi büzüşüp kırışmış, saçlarına karlar yağmış, yüzü ciddi ve sakin ifadeliydi. Eli kolu, kocaman bir düğüm haline getirmeye çalıştığı halatlarla doluydu. Cevresi, işin gerektirdiği bir ivedilikle oradan buradan halat liflerini eline sıkıştırmaya çalışan siyahilerle çevriliydi.

Kaptan Delano onun yanına gidip durdu ve zihni, hiç de canayakınlıktan uzak olmayan bir değişimle, kendi karmaşıklığından, kenevir liflerinin karmaşıklığına geçiş yaparak düğümü incelemeye koyuldu. Bu düğümün karmaşıklığı, ne Amerikan gemilerinde, ne de başka herhangi bir gemide raslamış olduğu gibi bir şey değildi. Yaşlı adam, Amman Tapınağı için kördüğüm düğümleri yapan bir Mısırlı rahip görünümündeydi. Düğüm, barçobağı, üçlü taç düğümü, içten dıştan düğüm gibi birçok düğümün karışımı gibi görünüyordu.

Sonunda, bu düğümden bir anlam çıkaramayan Kaptan Delano düğümcüye sordu: "Sen orada ne düğümü atıyorsun, ahbap?"

"Düğüm" oldu yukarı bakmaksızın verilen yanıt.

“Öyle görünüyor; ama ne için yapıyorsun bunu?”

“Başka birinin çözmesi için” diye homurdandı karşılık olarak yaşlı adam, parmakları neredeyse tamamlanmakta olan düğüm üstünde daha daha gayretle çalışarak.

Kaptan Delano orada dikilip onu seyrederken, yaşlı adam ansızın düğümü ona doğru fırlatarak, kırık dökük bir İngilizce’yle -gemide ilk kez duyduğu- şöyle bir şey söyledi: “Çöz, kes, çabuk.” Alçak bir sesle söylenmişti bu, ama ardarda gelen sözcükler öyle bir yoğunluktaydı ki, bunun öncesinde ve sonrasında kullanılan uzun İspanyolca sözcükler, aradaki kısacık İngilizce’nin kapak sayfaları gibi kalmıştı.

Kaptan Delano, bir an, elinde bir düğüm - kafasında bir düğümle suskun dururken artık ona aldırış etmeyen yaşlı adam şimdi dikkatini diğer halatlara yöneltmişti. Bu sırada Kaptan Delano’nun arkasında hafif bir kaynaşma oldu. Arkasına dönünce, sessizce orada durmakta olan zincirlenmiş Zenci’yi, Atufal’i gördü. Bir an sonra, homurdanarak ayağa kalkan yaşlı gemici, kendisini izleyen buyruğundaki Zencilerle birlikte geminin ön tarafına doğru ilerleyerek gözden kayboldu.

Bu kez, saçları kırlaşmış, bir çocuğunkini andıran giyimiyle hukukçu tavırlı, yaşlıca bir Zenci yaklaştı Kaptan Delano’ya. Anlaşılabilir gibi bir İspanyolca’yla ve yumuşak bir ifadeyle bilgiççe göz kırparak, yaşlı düğümcünün sık sık kendine özgü garip numaralar sergileyen zararsız bir durgun zekalı olduğunu anlattı. Zenci, elbette yabancının uğraştırılmaması gerektiğini söyleyip, düğümü geri isteyerek noktaları sözlerini. Farkında olmaksızın, düğüm adamın eline tutuşturuldu. Saygılarını sunup veda ederek düğümü alan Zenci arkasını dönünce, çalıntı bir kordonu araştıran bir gümrük görevlisi gibi orasını burasını yoklayarak düğümü incelemeye koyuldu. Hemen sonra, Afrikalı dilinde, ‘Haydi canım sen de’ anlamına gelebilecek bir şeyler söyleyerek düğümü fırlatıp denize attı.

Bütün bunlar çok garip diye düşündü Kaptan Delano, kuruntulu bir ruh hali içinde; ama, deniz tutulmasına yeni yakalanmış olup da, belirtileri yok sayarak hastalığı atlatmaya çalışan biri gibi gayretini toplamaya çabaladı. Kayığını görmek için bir kez daha açıklara doğru baktı. Geminin gerisinde kalan kayalık çıkıntıdan ayrılmış olan kayık, onu hoşnut edecek biçimde, gene görüş alanına girmişti.

Şimdi yaşanan duygu önce rahatlamasına, hemen ardından da, görünmeyen bir etkinlikle, huzursuzluğundan sıyrılmasına neden oldu. O çok iyi bilinen kayığın daha az uzaklıktaki görünümü daha önceden olduğu gibi, yarı yarıya pusla kaplı olsa da, tıpkı bir insanın kişiliği gibi, onun niteliklerini ifade eden anahatlarının açıkça gözler önüne serilmesini olası kılmıştı; Kaptan Delano'nun ülkesinin kıyılarını sık sık sevgiyle kucaklamış ve onarım görmek üzere hep bu kıyılara götürülmüş olan Rover isimli bu kayık, sadık bir köpek gibi o bildik kıyılarda yatardı; aileden biri gibi olan bu kayığı görmek, önceki kuşlarla ters düşen ve biraz da gülerek kendi kendine serzenişte bulunmasının yanısıra, içine neşe veren bir güvenle dolmasını sağlayan binlerce güven verici şeyi çağrıştırmıştı.

"Ben, Amasa Delano - delikanlıyken, 'Kıyının Denizcisi' dedikleri - elimde çantayla kıyı boyunca gezinerek hurda bir kayıktan dönme okula giden, kuzen Nat'le ve diğer çocuklarla meyva toplamaya giden ben, 'Kıyının küçük Denizcisi', İspanyol tarafından öldürülecek miyim? Bunu düşünmek bile çok saçma! Kim öldürebilir Amasa Delano'yu? Onun vicdanı temiz. Yukarıda Tanrı var. Ayıp, ayıp Kıyının Denizcisi! Sen gerçekten çocuksun; ikinci çocukluğunu yaşayan bir çocuksun, koca adam; korkarım, beynin sulanmaya başladı senin."

Yüreğine ve ayaklarına gelen canlılıkla kıç tarafa yönelince, cana yakın bir ifadeyle şu anki duygularına aynı biçimde karşılık veren Don Benito'nun uşağı tarafından karşılandı; adam ona efendisinin öksürük nöbetinin etkilerini atlatıp iyileştiğini ve kendisine gidip değerli konuğu Don Amasa'ya iyi dileklerini sunmasını ve kendisinin (Don Benito'nun) az sonra ona katılmak mutluluğuna erişeceğini söylemesini buyurduğunu bildirdi.

Gene, işte gördün mü? diye düşündü Kaptan Delano, kıç güvertede yürüyerek. Ne eşekmişim ben. On dakika önce bana iyi dileklerini gönderen bu iyi yürekli beyefendi için, elinde karartılmış bir fenerle, güvertedeki bileği taşının ardına gizlenip beni atlattığını ve benim için baltalar bilettiğini düşünüyordum. Evet, evet; buna hiç inanmamış olsam da, uzun süren durgunluğun yaklaşmakta olan kayığa bakarak, işte Rover, ağzında beyaz kemiği olan iyi bir köpek. Ama, bayağı büyük bir kemik gibi görünüyor bu bana. —Ne bu? Evet, akıntıya karşı fokur fokur kaynayan dalgaların ortasına düştü. Şu anda, akıntı onu ters yöne çeviriyor. Sabırlı ol.

Şimdi öğle vakti olmasına karşın her şey külrengine bürünmüş olduğundan sanki akşamın alacakaranlığı bastırıyormuş gibi bir görünüm vardı.

Durgun hava iyiden iyiye yerleşmişti. İyice açıklarda, karanın etkisinden uzak, kurşuni bir renge bürünmüş okyanus, izlediği yol tükenmiş, ruhsuz kalıp varlığı son bulmuş gibi uzanıyordu. Ama, geminin bulunduğu noktada kara tarafından gelen akıntı artarak, sessizce gemiyi ötedeki esrikli sulara doğru sürükledikçe sürüklüyordu.

Gene de, bu enlem bölgesi hakkındaki bilgilerine dayanarak, yeterince güçlü bir esinti umudunu hiç yitirmemiş olan Kaptan Delano, şu anki görünümüne karşın, neşe içinde, gece olmadan San Dominick'i güvenli bir biçimde demirlemeyi hesaplıyordu. Akıntıya kapılarak katedilmiş olan uzaklık hiçbir şey değildi, çünkü iyi bir esintiyle on dakika yol alınırsa, altmış dakikalık sürüklenişi kapatacak kadar gelinen yönde geri gitmek olasıydı. Bu süre boyunca, bir an, akıntıyla boğuşan Rover'i, bir an, Don Benito'nun gelişini görmek üzere dönüp dönüp bakarak kıç güvertede yürümeyi sürdürdü.

Yavaş yavaş, kayığın gecikmesinden dolayı giderek artan bir can sıkıntısı duyumsamaya başladı; az sonra, bu duygu huzursuzluğa dönüştü ve sonunda - gözü, sahneden orkestra çukuruna kayar gibi, sürekli aşağıdaki garip topluluğa kaymaya ve bu kalabalığın arasında sık sık, şimdi ilgisiz bir havaya girmiş olan, daha önce ana zincirlerin berisinde durup işaret veriyor gibi görünen yaşlı İspanyol gemicinin yüzünü seçmeye başladı - eski endişeleri geri geldi.

Ah, diye düşündü, ciddi bir ifadeyle, sıtma nöbeti gibi bir şeydi bu, geçti diye bir daha gelmeyecek demek değil.

Yeniden kötü düşüncelere yönelmekten dolayı utanç duysa da, bunu bastırmak elinde değildi; dolayısıyla, yaradılışının iyi tarafını elinden geldiğince ortaya çıkararak, farkında olmadan uzlaşma noktasına ulaştı.

Evet, bu, garip bir öyküsü ve garip bir ahalisi olan, garip bir gemiydi. Ama hepsi buydu işte.

Kayık gelinceye dek aklını muzurluklardan uzak tutmak için kaptan ve tayfalarla ilgili bazı daha küçük gariplikleri zihninde evirip çevirip tartarak meşgul olmaya çalıştı.

Birkaç kez karşılaşılan dört garip nokta diğerlerinin arasında dikkat çekiyordu:

Birincisi, bir köle çocuk tarafından bıçakla şiddetli bir saldırıya uğrayan, İspanyol oğlanın olayıydı ki, Don Benito bunu görmezlikten gelmişti. İkincisi,

Don Benito’nun Zenci Atufal’e bir çocuk tarafından burnuna halka takılmış bir Nil Boğası gibi zorbaca davranışıydı. Üçüncüsü, denizcinin iki Zenci tarafından ayaklar altına alınıp ezilmesiydi ki, bu küstahlık, bir kınama ya da paylama olmaksızın geçiştirilmişti. Dördüncüsü, siyahiler başta olmak üzere, gemide aşağı konumda olan herkesin, sanki istemeyerek yaptıkları herhangi bir dikkatsizlikle zorbaca bir hoşnutsuzluğu davet etmek korkusuyla iki büklüm olup efendilerine yaltaklanmalarıydı.

Bu noktalar bir araya getirildiğinde bir biçimde çelişkili görünüyorlardı. Pekiyi, o halde ne, diye düşündü Kaptan Delano artık yaklaşmakta olan kayığa bakarak —o halde ne? Çünkü, Don Benito kaprisli bir yönetici. Gerçi, çoğunu yarı yolda bırakmakla birlikte, şimdiye dek gördüklerimin başında gelmiyor. Ama, millet olarak-diye sürdürdü düşlerine dalıp düşünmeyi - tuhaf insanlar bu İspanyollar; ‘İspanyol’ sözcüğünde bile, olağandışı, düzenci, Guy Fawkishvari bir tınlama var. Gene de şunu söylemeliyim ki, genelde İspanyollar Duxburyliler ya da Massachusettsliler kadar iyi insanlar. Ah, neyse! Sonunda Rover geldi.

Kayık, sevinç yaratan kargosuyla geminin yan tarafına yanaşırken, üstüpü didikleyiciler saygılı el, kol ve baş hareketleriyle kıç taraftaki dolu üç su fıçısını ve baş taraftaki pörsümüş kestane kabaklarını görünce, delice bir coşkuyla küpeşteden sarkan siyahileri zaptetmeye çalışıyorlardı.

Gelişi, belki de bağrışmaları işittiği için çabuklaşan Don Benito, yanında uşağıyla belirdi. Kaptan Delano ondan suyun dağıtılması için izin istedi; su, eşit olarak bölüşülürse, izin verilenden fazlasını almak için birbirlerini incitmezlerdi. Ancak, bu akılcı ve yerinde öneri, Don Benito tarafından adeta sabırsızlıkla karşılandı; sanki bir yönetici olarak gerekli enerjiden yoksun olduğunun farkındaymış gibi, güçsüzlükten kaynaklanan gerçek bir kıskançlıkla, her tür karışmayı hakaret gibi alıp güceniyordu. Veya, en azından Kaptan Delano böyle bir anlam çıkardı.

Bir anda fıçılar yukarıya çekilirken birkaç coşkulu Zenci kazara borda iskelesiyle kayığa uzatılan köprünün berisinde durmakta olan Kaptan Delano’yu iteleyince, Kaptan Delano içinden gelen ani bir dürtüye kapılıp Don Benito’nun farkında olmaksızın, yumuşak başlı bir otoriterlikle ve sözlerini güçlendirmek için yarı neşeli yarı gözdağı verir bir ifadeyle siyahilere geri çekilmelerini buyurdu. Kendilerine denileni duyar duymaz, dişisi erkeği siyahiler derhal oldukları yerde ve konumda donup kaldılar —bu halleri bir kaç saniye sürdü— bu sırada, tıpkı karşılık vermek için istekle bekleyen telgraf direkleri arasında

olduğu gibi, yukarıda tünekleyen üstüpü didikleyiciler arasında birinden diğerine bilinmeyen bir söz dolaştı. Konuğun dikkati bu sahne üstünde yoğunlaştığı sırada, ansızın balta parlatıcılar yerlerinden doğrulur gibi oldu ve Don Benito'nun ani haykırışı duyuldu.

İspanyol'un haykırışını, acımasızca katledilmek üzereyken kendisine verilen bir işaret olarak düşünen Kaptan Delano az kalsın kayığına atlayacaktı ama durakladı; bu sırada, üstüpü didikleyicilerin yapmacıksız, içten haykırışlarla aşağıdaki her bir Zenciyi ve beyazı kaçıştırarak tüneklerinden düşüp kalabalığın içine dalıvermeleri, onu neredeyse güldürecekken, aynı zamanda saçmalamasına gerek olmadığını duyumsattı. Aynı anda, balta parlatıcılar da yine eski yerlerine kavuştular ve onlar sessizce yerlerini alır almaz, sanki hiçbir şey olmamış gibi, beyazlar ve siyahlar halatların arasında şarkı söyleyerek yeniden fıçıları yukarıya çekme işlemini sürdürmeye koyuldular.

Kaptan Delano, Don Benito'ya doğru şöyle bir baktı. Toparlanmaya çalışan iyice sarsılmış hastalıklı adamın uşağının kollarına yaslanmış cılız bedenini görünce, böylesine önemsiz ve her an olabilecek bir olay karşısında, şu anda görüldüğü gibi öz denetimini yitirebilen bir yöneticinin kötücül bir güçle kendisinin öldürülmesine neden olacağı varsayımını aklına getirmiş olup paniğe kapıldığı için hayrete kapılmaktan kendini alamadı.

Fıçılar güverteye çıkarılınca, kamarot yamaklarından biri Kaptan Delano'nun eline birtakım kavanozlar ve kaplar tutuşturarak kaptanı adına, daha önce önerdiği gibi davranması - suyu pay etmesi için yalvardı. Fırsat eşitliğinin temel ilkesi olan tek standarda dayalı bir yansızlıkla, konumu dolayısıyla değilse bile, özel durumu fazla pay almayı gerektiren zavallı Don Benito dışında, en yaşlı beyaza en genç siyahiden fazla hak gözetmeksizin, bu isteği yerine getirdi. Kaptan Delano, öncelikle, oldukça büyük bir testi su sundu Don Benito'ya, ancak İspanyol çok susamış olmasına karşın, gösteri istemeyi seven Afrikalıların alkışlarıyla onayladıkları birkaç ciddi reveransla bu inceliğe karşılık vermeden bir yudum bile içmedi.

Az pörsümüş kabaklardan iki tanesi kaptan sofrası için ayrıldı, geriye kalanlar hemen orada doğranıp herkese ziyafet çekildi. Ama, yumuşak ekmek, şeker ve şişelenmiş elma şarabının, başta Don Benito olmak üzere yalnızca beyazlara verilmesinden yanaydı Kaptan Delano, ancak Don Benito buna karşı çıktı ki, bu gönüllü yansızlık Amerikalıyı hiç de hoşnut etmedi; dolayısıyla, Babo'nun üstelemesiyle efendisi için bir yana ayrılan bir şişe elma şarabının dışında,

beyazlarla siyahilere her şey eşit miktarda dağıtıldı.

Bu noktada görülebileceği gibi, kayığın ilk gelişinde adamlarının gemiye çıkmalarına izin vermemiş olan Amerikalı, güvertelerdeki karmaşıklığa katkıda bulunmak istemediğinden bu kez de onlara izin vermedi.

Şu ana özgü keyifli ruh halinden etkilenmiş olup, dolayısıyla yalnızca iyilik yanlısı duygularla dolu olan Kaptan Delano, yakın zaman içindeki belirtilere dayanarak bir iki saat içinde rüzgâr çıkacağını hesaba katıp, bütün fıçılara su doldurmak üzere görevlendirilebilecek herkesin derhal su alınacak yere götürülmesini buyurarak, kayığı fok avcısı gemiye gönderdi. Ayrıca, ikinci kaptana haber göndererek, beklentilerin aksine gün batımına dek gemi demirlenemezse, endişelenmesine gerek olmadığını, çünkü bu gece dolunay olacağından, kendisinin (Kaptan Delano'nun) bu gemide kalıp er ya da geç rüzgâr çıktığında kılavuzluk etmeye hazır olduğunu bildirmelerini istedi.

İki kaptan uzaklaşmakta olan kayığı izlerken -bu sırada, efendisinin kadife ceketinin kolundaki bir lekeye gözü takılan uşak, sessizce bu lekeyi temizlemeye koyulmuştu-Amerikalı, San Dominick'de çöldeki bir deve iskeleti gibi yamulup akçıllaşmış, bir tarafı yana yatık halde bir çömlek gibi geminin ortasında ters çevrili duran ve uzaktan bile seçilebilen, üç dört yaşlarındaki kız ve erkek çocuklarının, ara sıra bir inden fırlar gibi koşuşturarak girip çıktıkları dost bir mağaraya sığınmış yarasalar gibi, özellikle kadınlar ve çocuklardan oluşan siyahi ailelerin altına girip bir yeraltı ininde gibi, ya bir yaygı üstünde çömelerek ya da üstüne tüneyip oturarak barındıkları, artık deniz yolculuğuna hiç de elverişli olmayan cankurtaran sandalından başka kayık olmayışından duyduğu üzüntüyü dile getirdi.

"Eğer şimdi üç dört kayığınız olsaydı Don Benito" dedi Kaptan Delano "Zencileriniz küreklere asılıp birtakım konularda ferahlık getirebilirlerdi, sanırım. Limandan kayıklar olmaksızın mı açıldınız, Don Benito?"

"Onlar fırtınada soba niyetine kullanıldı, Senyör"

"Bu çok kötü olmuş. Ayrıca, bir sürü adamınızı da kaybetmişsiniz. Kayıklar ve insanlar. Bunlar çok zorlu fırtınalar olmalı, Don Benito".

"Sözle anlatılabilecek gibi değil" diye büzülmüş bir halde yanıtladı, Don Benito.

"Anlatın bana, Don Benito" diye artan bir ilgiyle sürdürdü meslekdaşı, "anlatın

bana, bu fırtınaya Ümit Burnu'nu döner dönmez mi yakalandınız?"

"Ümit Burnu mu? - kim söz etti Ümit Burnu'ndan?"

"Siz kendiniz; bana yolculuğunuzu anlatırken söz ettiniz" diye yanıtladı Kaptan Delano, İspanyol için çok üzülmekle birlikte, onun sözünü geri almasına çok şaşırarak. "Ümit Burnu'ndan siz kendiniz söz ettiniz" diye üstüne basa basa yineledi.

İspanyol döndü ve sanki aniden konuyu değiştirip havadan sudan söz etmeye hazırlanan biri gibi, kamburu çıkmış bir halde durakladı.

Bu sırada, bir ulak, bir beyaz delikanlı, kamaradaki saate göre gemi çanıyla son yarım saatin sona erişini duyurma görevini yerine getirmek üzere acele acele baş tarafa doğru seğirtti.

"Efendim" diye esrik İspanyol'a hitap etti uşak, giysisinin koluyla uğraşmayı bırakıp, bir görev verilmiş olup da bunun yerine getirilmesinde bir aksama olduğu takdirde, görevi veren tarafından can sıkıcı durumlar yaratılabileceğini bilen, endişeli, ürkek bir hal içinde, "efendim, bana nerede ve neyle meşgul olursa olsun, dakika sektirmeden, traş vaktini hatırlatmamı söylemişti. Miguel, öğle vakti saat yarım çanını çalmaya gitti. Vakit geldi, efendim. Efendi salona geçecek mi?"

"Ee-evet" diye yanıtladı düşlerden gerçeklere dönen İspanyol, sonra Kaptan Delano'ya dönüp, çok geçmeden bu görüşmeye devam edeceğini söyledi.

"Eğer efendi, Don Amasa ile konuşmak istiyorsa" dedi uşak, "öyleyse neden Don Amasa, salona gelip efendiyle oturmasın; Babo köpük sürüp, usturayı bilerken efendi konuşabilir, Don Amasa da dinleyebilir".

"Evet" dedi Kaptan Delano, bu dostça öneriden hoşnutluk duyarak, "evet tabii eğer siz aksini yeğlemiyorsanız, sizinle gelirim, Don Benito".

"Buyrun, Senyör".

Üçü kıç tarafa doğru giderken, Amerikalı gün ortasında böyle alışılmadık bir dakiklikle traş olmanın ev sahibine özgü başka bir kapris olduğunu düşünmekten kendini alamadı. Ancak, bunun daha ziyade, efendisi için kaygı duyan uşağın ona olan bağlılığı ve efendisinin belirgin bir biçimde sağlıksız bir ruh haline

girme yolunda olduğunu görerek, onu derleyip toparlamak üzere yerinde bir girişimde bulunduğu görüşünde karar kıldı.

Salon denen yer, kıç tarafta, alt kattaki geniş bir kamaranın çatı altı boşluğu konumunda olan aydınlık bir güverte kamarasıydı. Eskiden, bir bölümü gemi subayları tarafından kullanılmaktaysa da, onların ölümünden sonra bütün ara bölmeler kaldırılmış ve bu alan, geniş ve havadar bir gemi salonuna dönüştürülmüştü; doğru düzgün eşyanın olmayışı ve başka başka şeylere ait parçaların yarattığı resmi yapılacak kadar ilginç düzensizlik, avcı ceketini ve tütün kesesini geyik boynuzlarına asıp, balık oltası, masa ve bastonunu aynı köşeye koyan taşralı ayrıksı bir bekar beyefendinin karmakarışık salonunu anımsatıyordu.

İlk akla gelen bu olmasa da, kırlar ve okyanuslar bir bakıma kardeş çocukları olduğundan, salonu çevreleyen denizin bir an için göze ilişmesi aradaki benzerliği artırıyordu.

Salonun zemini hasır gibi bir yer örtüsüyle kaplıydı. Yukarıda, yatay bir çizgi boyunca kirişte açılmış deliklere asılmış dört beş eski misket tüfeği vardı. Bir tarafta, güverteye sıkıca bağlanmış, üstünde genel görünümle hiç bağdaşmayan, sayfaları parmak izleriyle kirlenmiş bir dua kitabı ve yukarısındaki tahta bölmeye cılız bir haç asılı olan pençe ayaklı bir masa vardı. Masanın altında, ezilip çentiklenmiş bir iki pala, gene çentik çentik olmuş bir zıpkın, yoksul keşiş cüppelerinin bel kordonlarından oluşmuş bir yığını anımsatan iç burkutucu eskilikte birtakım halatların ortasında durup duruyordu. Ayrıca, belirgin çizgili desenli bir kumaşla döşenmiş, Malaya palmiyesinden yapılma-ancak eskilikten kararmış iki uzun kanepe; kaba saba bir berber koltuğu gibi arkalığı olan, bakarken bile bir sorgulama aleti gibi rahatsız edici, tuhaf bir işkence aleti görünümünde bir kolla yatıp kalkan, geniş ve biçimsiz bir koltuk vardı. Bir köşede, kapağı açık olduğundan, kimi top halinde sarılı, kimi yarı sarılı, bir kısmıysa karışık bir yığın halinde atılıvermiş çeşitli renklerde flamalar ve bayrakları gözler önüne seren küçük bir bayrak dolabı vadı. Karşısında, vaftiz tekkesi gibi bir kaidenin üstünde duran, som kara maundan hantal bir yüz yıkama masası, bunun yukarısında tarak, fırça ve diğer tuvalet malzemelerinin konulduğu parmaklıklı bir raf asılıydı. Yanında asılı olan rengi atmış ve lekeler içindeki eski püskü, ot şilteli hamak yatağın üstündeki, dertop edilip atılıvermiş gibi kırış kırış çarşaf ve yastık, sanki, burada her kim uyumuşsa, birbirini izleyen kötü düşler, karabasanlar görmüş gibi bir izlenim uyandırıyordu.

Salonun, kıç tarafa doğru olan uzantısında, insan ya da top namlularının, dostça ya da düşmanca dışarıyı gözetlemeleri için, pencere ya da lomboz deliği niyetine üç delik açılmıştı. Şu andaysa, ne insan ne top, yalnızca ahşap doğramanın üstündeki kocaman cıvatalar ve başka paslanmış demir izleri burada yirmi dört librelik silahlar olduğunu ima ediyordu.

İçeriye girerken hamağa gözü ilişen Kaptan Delano sordu, “Burada mı uyuyorsunuz, Don Benito?”

“Evet, Senyör, hava durgunlaştığından beri öyle.”

“Burada bir tür yatakhane, oturma odası, tavanarası odası, kilise, cephanelik ve özel giyinme odası hepsi bir aradaymış gibi görünüyor, Don Benito” diye ekledi Kaptan Delano çevreye bakınarak.

“Evet, Senyör, benim düzenimde olaylar düzenli olmaya pek fırsat tanıyacak gibi gelişmedi.”

Bu sırada, önlük kolunda, uşak, efendisinin keyfini bekliyormuş gibi bir hareket yaptı. Don Benito işaretle hazır olduğunu belirtince, onu Malaya ağacından yapılma koltuğa oturtup, konuğun rahat etmesi için karşısına bir kanepe çektikten sonra, efendisinin yakasını geriye çekip, boyun bağını gevşeterek traş işlemini başlattı.

Zencilerde, oyalayıcı bir işi, severek yapılan bir uğraşa dönüştürmek gibi tuhaf bir özellik vardır. Çoğu Zenci, tarağı ve fırçayı adeta kastanyet gibi hoş bir biçimde tutup, gösterişli hareketlerle kullanan doğuştan uşak ve kuaför gibidir. Ayrıca, bu tür işleri yaparken, sessiz, hiç zorlamasız olağanüstü bir canlılıkla bezenmiş yumuşacık, incelikli tavırlarını izlemek ve bu el ustalığını yaşamak tuhaf bir hoşnutluk verir. Bütün bunların üstündeyse yumuşak başlı oluşları gelir. Burada değinilen yalnızca sırıtmak ya da gülmek değildir. Zaten bunlar uygunsuz kaçardı. Onlarınki sanki Tanrı tüm Zencileri hoş bir melodiye akord ederek yaratmış gibi, her bakışla, her davranışla uyum içinde kaynaşmış belirli bir neşeli haldi.

Buna bir de, yükseklere göz dikmeksizin halinden hoşnut, kısıtlı bir kafaya sahip olmaktan kaynaklanan yumuşakbaşlılık ve tartışmasız biçimde alt sınıfta olmanın doğasında var olan körükörüne bağlılıktan kaynaklanan naiflik eklenince, insan, Johnson ve Byron gibi hastalık hastalarının - bir hastalık hastası olan Benito Cereno için de aynı şey geçerli olabilir - niçin Zenci uşakları

Barber ve Fletcher’dan adeta tüm beyaz ırkı dışlayacak denli etkilendiklerini anlayabiliyor. Ama eğer bir Zencide olumsuzluklarla dolu, ya da sapkın bir kafanın hırpalayıcı hırçınlığından kendini bağışık tutma özelliği varsa, en göz alıcı özellikleri acaba iyi yürekli bir insana nasıl görünüyor olabilir? Dış etkenlere bağlı olarak huzur bulduğunda, Kaptan Delano’nun yapısında yumuşak huylu olmanın yanısıra içtenlik ve şakacılık da vardı. Kendi ülkesindeyken, kapısının önünde oturup, çalışan ya da eğlenen renkli ırklardan özgür insanları izlemek ona az bulunur bir doyum vermişti. Seferdeyken, bir siyahi gemicisi olacak olsa, ona karşı daima konuşkan ve neşeli olmuştu. Aslında, çoğu iyi ve şen bir yüreğe sahip insan gibi, Kaptan Delano’nun Zencilere yaklaşımı hayırseverce değil, tıpkı başkalarının köpeklere yaklaştığı gibi dostça olmuştu.

San Dominick’i bulduğu koşullar altında, şimdiye dek bu eğilimi baskı altında kalmıştı. Ama gemi salonunda, önceki huzursuzluğundan sıyrılmış olup, çeşitli nedenlerden dolayı günün önceki saatlerine oranla daha dostça kabul görünce ve siyahi uşağı, peçete kolunda, efendisine karşı gayet hoş ve neşeli bir hava içinde, üstelik traş gibi çok alışılmış bir işle uğraşırken izleyince, Zencilere karşı eski zaafı geri gelmişti.

Başka şeylerin yanısıra, siyahinin, Afrikalıların parlak renklere ve gözalıcı gösterilere düşkünlüğünün bir örneği olarak, teklifsizce bayrak dolabından aldığı çok renkli kocaman bir gemi flamasını, bol bir önlük gibi efendisinin çenesinin altından kıvırarak tutturması hoşuma gitmişti.

İspanyolların traş yöntemi diğer milletlerinkinden biraz farklıdır. Bir ucunda, çeneyi tam içine alacak biçimde çukurlaştırılmış bir uzantısı olup, fırça kullanmak yerine leğendeki suya batırılıp yüze sürtülen sabunla yapılan köpürtme işlemi sırasında, çeneyi tam kavrayacak biçimde tutulan, özellikle “berber leğeni” denen bir leğenleri vardır.

Şu an için, daha iyisi olmadığından tuzlu su kullanılıyordu ve köpürtülen kısımlar yalnızca dudağın üstü ve boğazın en alt kısımlarıydı, geriye kalan köpüğün tümü sakala sürülmüştü.

Ön hazırlıklar kendisi için, ne de olsa, çok yeni olduğundan, Kaptan Delano merakla izleyerek oturuyor, dolayısıyla hiçbir konuşma olmadığı gibi, şu an için, Don Benito da bir yenisini başlatacak gibi görünmüyordu.

Leğenini yerleştirdikten sonra, usturaların en keskinini araştıran Zenci, onu

bulduktan sonra, ustaca, avucunun sert, kaygan ve yağlı derisine sürtüp bileyerek onu daha da keskinleştirdi; sonra, başlayacakmış gibi bir hareket yaptı ama, bir an için bunu erteleyip, bir elinde ustura, diğer elini ustalıkla köpüklü sabun suyuna daldırıp, İspanyol'un uzun ve cılız boynunu hafifçe ıslattı. Parıldayan çeliğin yakın plan görüntüsünden etkilenmediği söylenemeyecek olan Don Benito sinirlenerek ürperdi; dehşete kapılmış gibi hali, Zenci'nin sakin bedeninin rengiyle tam bir tezat oluşturan köpüklere bulanınca daha da yoğunlaştı. Bir bakıma, tümüyle, en azından, ikisini bu konumda - siyahiyi başkan, beyazı sürüden biri gibi gördükçe merakına engel olamayan Kaptan Delano için garip bir sahneydi bu. Ancak bu, en iyi çalışan bir kafanın bile her zaman bağışık olamadığı, bir solukta belirip yok olan tuhaf fantezilerden biri gibi görünüyordu.

Bu arada, sarmalandığı gemi flamasının geniş kıvrımı - döşemedeki ve bir perde gibi koltuğu ve zemini kaplayan kumaşın üstündeki armaların - siyah, mavi ve sarı olmak üzere renk renk çizgileri arasında, bir renk bolluğu içindeki İspanyol'un - - kan gölüne dönmüş bir alanda, metruk bir kalenin karşısındaki engin durulukta dolanan bir aslan gibi heyecanı yatışmıştı.

"Kale ve aslan" diye haykırdı Kaptan Delano, "burada kullandığınız İspanyol bayrağı. Ama tabii, önemli değil, yalnızca ben, Kral değil, ben görüyorum bunu" diye ekledi gülümseyerek, "ama" dedi siyahiye dönerek — "hepsi bir sanırım, dolayısıyla renkler de neşeli" ki, bu kelime oyununa dayalı değinme, Zenci'nin hoşuna gitmişti nedense.

"Şimdi efendim" dedi flamayı derleyip toplarken, kibarca adamın başını koltuğun arkalığına yaslayarak, "şimdi efendim" diye yineledi çeliği gırtlağa yaklaştırarak.

Don Benito gene hafifçe ürperdi.

"Böyle titrememelisiniz, efendim. Görüyorsunuz Don Amasa, onu her traş edişimde, efendi böyle titriyor. Efendi böyle titrediği takdirde, bir gün kan akıtabileceğim doğruysa da, aslında, bugüne dek asla kan akıtmadım. "Haydi efendim" diye sürdürdü. "Haydi, Don Amasa, lütfen fırtınadan ve bütün diğer şeylerden konuşmaya devam edin; efendi dinleyebilir ve ara sıra yanıtlayabilir".

"Aa evet, şu fırtınalar" dedi Kaptan Delano; "ama yolculuğunuzu düşündükçe Don Benito, fırtınalardan ziyade, gerçi, eminim onlar da korkunçtu ama, ben asıl fırtınaları izleyen felaketler dönemine hayret ediyorum. Çünkü anlattığınıza

göre, Ümit Burnu'ndan St. Maria'ya ulaşmanız iki ayı aşkın sürede olmuş ki, ben bu mesafeyi iyi bir rüzgârla birkaç günde katettim. Elbette, durgun havalar olmuş, hem uzun süreli durgunluk, ama iki ay boyunca rüzgârsızlıktan yelkenliyi kıpırdatamamak, bu, en azından, olağandışı. Bakın Don Benito, bana bu öyküyü herhangi başka bir beyefendi anlatmış olsaydı, yarısı uydurma diye düşünüp, biraz kuşkulanmak durumunda kalırdım".

Bu noktada, İspanyol'un yüzünde, az önce güvertedekini andıran istem dışı bir ifade oluştu veya irkildiği için, ya durgunluğun ortasında hantal kayık ansızın yalpaladığı veya bir an için uşağın eli titrediğinden, her nasıl olduysa, tam o sırada ustura, boyunun alt kısmındaki krem gibi köpüğün üstüne kan lekeleri çıkartan bir kesiğe neden oldu; siyahi berber derhal çeliği geri çekti ve arkası Kaptan Delano'ya, yüzü Don Benito'ya dönük olarak, usta tavrını bozmaksızın ucundan kan damlayan usturayı yukarıya kaldırıp, şakayla karışık üzüntülü bir ifadeyle şöyle dedi: "Bakın efendim - siz titreyince - işte Babo da ilk kanı akıttı".

Ne İngiltere Kralı Birinci James'in huzurunda kılıç çekilmesi, ne de o ürkek kralın huzurunda yaşanan bir suikast girişimi, şu an Don Benito'nun yüzündeki dehşet ifadesini aşan bir ifadeye neden olamazdı.

Zavallı adam diye düşündü Kaptan Delano, öylesine sinirli ki, berberin kan akıtmasını bile görmeye dayanamıyor; pekiyi bu kendi kanının damlasını görmeye katlanamayan uyumsuz, hasta adamın benim kanımı son damlasına kadar akıtmak niyetinde olduğunu düşünmüş olmam inanılır şey mi? Amasa Delano, sen kesinlikle kendini kaybettin. Ülkene döndüğünde sakın bunu kimseye anlatma, avanak Amasa. Evet, evet, tıpkı bir katil gibi görünüyor, öyle değil mi? Bu, daha ziyade işi bitirilecek biri gibi görünüyor. Evet, evet, bugünkü deneyim iyi bir ders olacak.

Bu arada, dürüst denizcinin aklından bütün bunlar geçerken, kolundaki peçeteyi eline almış olan uşak Don Benito'ya şöyle dedi: "Ama ben usturadaki bu iğrençliği silip onu gene bilerken, siz lütfen Don Amasa'yı yanıtlayın, efendim".

Hem İspanyol, hem Amerikalı tarafından yüzü aynı ölçüde görülebilecek gibi onlara yarı dönük durarak bu sözleri söylerken, yüzünde, efendisini konuşmaya devam ettirip, az önceki sinir bozucu olayı unutturmaya çalışır gibi bir ifade vardı. Sanki, sunulan bir çareye sarılmaktan hoşnut olmuş gibi yeniden anlatmaya başlayan Don Benito, Kaptan Delano'ya yalnızca durgunluğun olağanüstü bir süre devam ettiğini nakletmekle kalmayıp, geminin inatçı

akıntılara kapıldığını ve Ümit Burnu'yla St. Maria arasındaki yolun aşırı derecede uzamasını açıklamak üzere, arada, öncekine oranla daha sınırlı sayıda olmakla birlikte, aklına geliveren, siyahilerin genel olarak olumlu davranışlarını öven sözcükler de karıştırarak, bazıları önceki cümlelerin tekrarı olan birtakım başka şeyler ekledi. Uşak, uygun anlarda, usturasını kullanarak traşa devam ettiğinden, bu ayrıntılar birbirini izlemek yerine traş aralarında verildiği için, öykü ve övgü her zamankinden de boğuk ve kısık bir sesle aktarıldı.

Şimdi gene tümüyle huzur içinde olmayan Kaptan Delano'nun hayal gücü, İspanyol'un tavrında ve uşağın karanlık suskunluğunda belirgin bir ortak sahtekarlık havası sezinleyince, efendi ve adamın bilinmeyen bir amaç için, Don Benito'nun tüm uzuvlarının titremesi dahil, söylemde ve eylemde birlikte rol yapıp, kendisine hileli bir oyun sergilemeleri olasılığı zihninde şimşek gibi çaktı. Daha önce değinilen fısıltılı görüşmeler de göz önüne alınırsa, danışıklı dövüş kuşkusu dayanaksız değildi. Ama öyleyse, karşısına geçip bu berbercilik oyununu sergilemekte ne gibi bir amaç olabilirdi? Sonunda, Don Benito'nun, belki de, öylesine aklına geliveren bir kaprisle, teatral yanını ortaya koyarak, pandomimasına uydurduğu bayrağa sarındığı düşüncesini dikkate alan Kaptan Delano hızla kötü düşünceleri uzaklaştırdı.

Traş bitince, içinde güzel kokulu bir su olan küçük şişeyle harekete geçen uşak, kafaya sudan birkaç damla damlatıp, canla başla ovuşturmaya koyuldu ki, bu ateşli uygulama, yüzündeki kasların oldukça tuhaf bir biçimde seğirmesine neden oldu.

Bunu izleyen çalışması, tarak, makas ve fırçayla, döne döne burada bir kıvrımı düzeltip, orada bir uyumsuz yanak sakalını kırparak, berbere boyun eğmiş herhangi bir beyefendi gibi, en azından ustura faslındakine oranla daha az huzursuz bir halde tüm bunlara katlanmakta olan Don Benito'nun şakaklarındaki saç lülelerini, bir usta elinin ince dokunuşlarıyla yatıştırmak oldu; aslına bakılırsa, adam şimdi öylesine soluk ve kaskatı bir halde oturmaktaydı ki, Zenci, sanki beyaz bir büstü tamamlamakta olan Sudanlı bir heykeltraş gibi görünüyordu.

Sonunda bütün bunlar bitip de, İspanyol'un bayrağı kaldırılıp, karışık bir yığın halinde gene bayrak dolabına tıkılınca, Zenci'nin ılık soluğu, efendisinin boynunda kalmış olabilecek sürüden ayrılmış saçları üfürdü, yaka ve boyunbağı düzeltildi, bir keten lifi parçacığıyla kadife klapa hafifçe süpürüldü — bütün bunlar yapılınca, boyun eğmiş bir kendinden hoşnutlukla biraz geriye çekilen

uşak, bir an, en azından çeki düzen-süslenme açısından kendi zevk sahibi elleriyle yaratmış olduğu efendisini inceledi.

Onun bu başarısını şakacı bir ifadeyle öven Kaptan Delano, aynı zamanda Don Benito'yu da kutladı.

Ancak, ne güzel kokulu sular, ne sabun köpükleri, ne de bağlılık ve dostlar arasındaki tatlı sohbet İspanyol'u hoşnut etmemişti. Hâlâ oturmakta olan Kaptan Delano, adamın yeniden o ürkütücü bunalıma kapılmak üzere olduğunu görüp burada artık istenmediğini düşünerek, içine doğduğu gibi esinti çıkacağına dair gözle görülür bir işaret olup olmadığına bakma numarasıyla oradan ayrıldı.

Grandi direğine doğru yürürken, bir an için az önceki sahneyi düşünerek durdu ve salonun yakınlarından gelen bir ses duyup dönünce, eliyle yanağını tutan Zenci'yi gördüğünde belli belirsiz bir kaygı duydu. İlerleyince, yanağın kanamakta olduğunu algıladı, Kaptan Delano. Tam nedenini soracaktı ki, Zenci'nin ağlamaklı monoloğu durumu aydınlattı.

"Ah, ne zaman efendi bu illetinden kurtulacak; Babo, yalnızca o kötü hastalığın neden olduğu o acılı yürek için ona böyle hizmet ediyor; küçük bir kaza yüzünden usturayla Babo'nun yüzünü kesiyor. Babo, efendide sadece küçük bir sıyrık açtı, üstelik kaç gündür ilk kez. Ah, ah, ah" dedi eliyle yüzünü tutarak.

Bu olası mı, diye düşündü Kaptan Delano; o yüzü gülmez tavrıyla beni çekip gitmeye sürükleyen şu Don Benito, İspanyol kanındaki kinle, yalnız kalır kalmaz şu zavallı dostundan hıncını çıkarıyor? Ah bu kölelik, ne çirkin hırslar üretiyor insanoğlunda — Zavallı adamcağız.

Sevecenlikle Zenci'yle konuşmaya yeltenmişki ki, ürkek bir gönülsüzlükle yine salona girdi.

Şimdi, sanki hiçbir şey olmamış gibi Don Benito uşağına yaslanmış olarak, efendiyle adamı dışarı çıkıyorlardı.

İki sevgilinin kavgası gibi bir şey olsa gerek, diye düşündü Kaptan Delano.

Konuşmak niyetiyle Don Benito'ya yaklaştı ve birlikte ağır ağır yürüdüler. Daha birkaç adım atmışlardı ki, kaba dokunmuş pamuklu kumaştan bir Budist türbanı gibi kafasına sarılmış üç dört mendille belirgin bir Doğulu ifadesine bürünmüş olan uzun boylu, raca görünümlü melez kamarot - -yaklaşıp eğilerek selam

verip, öğle yemeğinin hazır olduğunu bildirdi.

Oraya doğru giderken, iki kaptana, ilerlediği sürece dönüp dönüp sürekli gülümseyip, yerlere kadar eğilip selam vererek yol gösteren melez öncülük etti; bu, kendi altta kalışının bilincinde değilmişçesine göz ucuyla zarif kamarota yan yan bakan ufak tefek, kabak kafalı Babo'yu iyice değersiz kılan çarpıcı bir gösteriydi. Ancak Kaptan Delano, onun bu kıskançça gözetlemelerini, safkan Afrikalı'nın saflığı bozulmuş olana karşı duyumsadığı tuhaf duyguya yorumladı. Kamarota gelince, tavrı bir öz saygı göstergesi olmamakla birlikte, büyük bir hoşnut etme isteği içinde olduğunu kanıtlaması açısından daha da övgüye değerdi.

Kaptan Delano, melezin doğal renk açısından kırma, ancak genel görünüm olarak bir Avrupalı özelliklerine sahip olduğunu ilgiyle gözlemledi.

"Don Benito" diye fısıldadı, "ender bulunur bir kamarotunuz var; bunu görmek beni sevindirdi, çünkü bu görünüm bir zamanlar Barbadoslu bir çiftçinin bana aktarmış olduğu, kelimenin tam anlamıyla bir Avrupalı çehresine sahip bir görüşü çürütüyor. Oysa bakın, kamarotunuzun, İngiltere Kralı George'dan bile daha düzgün yüz hatları var ve buna karşın, işte, başını eğiyor, saygıyla eğilerek selamlayıp gülümsüyor, bir kral, gerçekten gönlü yüce, davranışları soylu kişilerin kralı gibi. Üstelik, ne hoş bir sesi var."

"Öyledir, Senyör".

"Gerçekten söyleyin, onu tanıdığınızdan bu yana, hep iyi, saygı duyulacak biri olduğunu kanıtlamadı mı?" dedi Kaptan Delano, bir an için duraklayarak; çünkü o sırada, son bir kez saygıyla diz çöken kamarot kamaraya girip gözden kayboldu; "haydi söyleyin, çünkü az önce belirtmiş olduğum nedenden dolayı, bunu merak ediyor, öğrenmek istiyorum".

"Francesco iyi bir adamdır" diye, ne kusur bulan, ne de övgü yağdıran serinkanlı bir değer biçici gibi, cansız bir karşılık verdi Don Benito.

"Ee, ben de öyle düşünmüştüm. Gariptir ve biz beyazlar için pek övünülecek bir durum da değildir, ama eğer bizim kanımız birazcık da olsa, Afrikalılarınkiyle karıştırılsa, onu geliştirmek şöyle dursun, siyah adamın öz suyuna zarar veren üzücü bir etkisi olur-belki rengi düzeltir ama ahlaksal açıdan olumsuz olur."

"Kuşkusuz, kuşkusuz Senyör, ama" - yan gözle Babo'ya bakarak - Zenciler için

değil de, bizim taşra bölgelerimizdeki, birbirleriyle karışmış İspanyol ve Hintliler hakkında sizin çiftçininki gibi bir yorum yapıldığını işitmiştim” diye kayıtsızca ekledi.

Ve bu noktada kamaraya girdiler.

Öğle yemeği gayet sadeydi. Biraz Kaptan Delano’nun taze balıkları, kabak, bisküvi ve tuzlu eti, önceden ayrılmış bir şişe elma şarabı ve San Dominick’de kalmış olan son şişe Kanarya Adalarında yapılmış tatlı beyaz şarap.

Onlar içeriye girerken, Francesco, beyaz ırktan olmayan iki üç yardımcısıyla birlikte masanın çevresinde dolanarak son düzenlemeleri yapıyordu. Efendilerini görünce onlar çekilirken, Francesco saygılarını sunmak üzere gülümseyince, İspanyol alçakgönüllülükle bunu kayda almaya gerek görmeksizin dostuna dönüp, sinirli bir ifadeyle, gereksiz eşliklerden hoşlanmadığını belirtti.

Eşlik eden kimse olmaksızın, ev sahibi ve konuk, çocuksuz bir evli çift gibi masanın karşı uçlarına otururken, eliyle Kaptan Delano’ya oturacağı yeri işaret eden Don Benito, güçsüzlüğüne karşın beyefendinin kendisinden önce oturtulmasında ısrar etti.

Zenci, Don Benito’nun ayağının altına bir kilim, arkasına da bir minder yerleştirdikten sonra geriye çekildi, ama kendi efendisinin değil, Kaptan Delano’nun arkasına geçip durdu. Önce bu, konuğu biraz şaşırttı. Ancak, kısa bir süre sonra, siyahinin gene efendisine bağlılığından yüzü ona dönük olup, onun en küçük isteğini karşılamaya hazır olmak üzere bu konumu aldığı anlaşıldı.

“Adamınızın sıradışı bir zekası var, Don Benito” diye masanın karşı tarafına doğru fısıldadı Kaptan Delano.

“Doğru söylüyorsunuz, Senyör”.

Yemek süresince, konuk gene Don Benito’nun öyküsüne dönerek, oradan buradan birtakım ayrıntıları anlatmasını diledi. İskorbüt ve hummanın, siyahilerin yarıdan azını telef ederken, nasıl olup da beyazlarda böylesine büyük çapta bir yıkıma neden olduğunu sordu. Sanki bu soru, daha önce dostlarının ve subaylarının çevresinde olduğu bu kamarada ona zavallı yalnızlığını anımsatıp, ölümcül salgınla ilgili sahneleri tümüyle yeniden gözünün önüne getirmiş gibi, İspanyol’un eli titredi, yüzü renksizleşti, kesik kesik bir şeyler söyledi; görünüşe bakılırsa, geçmişe ait bu anıların yerini şimdi delice bir korku almıştı. Ürkmüş

gözlerini ona dikip boş boş baktı. Uşağı, Kanarya şarabını ona doğru uzatıncaya dek hiçbir şey görmeden baktı. Birkaç yudum alınca, bir parça toparlanır gibi oldu. Irkları, bazı hastalıklara karşı diğerlerinden daha dirençli kılan farklı yapılardan söz etti. Konuğu için yeni bir düşünceydi bu.

Şimdi, onun adına üstlenmiş olduğu işlerin parasal konulara ilişkin kısmı - özellikle de-mal sahiplerine karşı harfi harfine hesap verme durumunda olduğundan-yeni yelken takımı ve bu türden diğer şeyler hakkında ev sahibine bir şeyler söylemeye yeltenen Kaptan Delano, doğal olarak bu konuları özel olarak görüşmeyi yeğlediğinden, Don Benito'nun birkaç dakika için uşağının hizmetinden vazgeçebileceğini düşündü. Gene de, konuşma ilerledikçe Don Benito'nun uyarılmaksızın, böyle bir girişimin uygun olacağını algılayacağı düşüncesiyle bir süre bekledi.

Ama bunun tam tersi oldu. Sonunda, ev sahibiyle gözgöze gelmeyi başaran Kaptan Delano, başparmağıyla geriye doğru küçük bir işaret yaparak fısıldadı, "Don Benito, beni bağışlayın, ancak sizinle yapmak durumunda olduğum konuşma açısından bir fazlalık söz konusu".

Bunun üzerine, yüz ifadesinde bir değişme oldu ki, bu, bir biçimde uşağına yansıtılan dokundurmadan dolayı içerlemiş olması biçiminde yorumlandı. Bir anlık duraklamadan sonra, adam konuğuna, siyahinin kalmasında kendileri açısından hiçbir sakınca olmadığı konusunda güvence verdi; çünkü subaylarını yitirdikten sonra Babo, (ki, şimdi onun asıl görevinin kölelerin başkanlığı olduğu anlaşılıyordu) yalnızca sürekli uşağı ve dostu olmayıp, her şeyi paylaştığı dert ortağı olmuştu.

Artık bunun üstüne, daha başka hiçbir şey söylenemezdi; bununla birlikte, kendisinin böylesine önemli hizmetler sunmaya yeltendiği biri tarafından, böylesine önemsiz bir isteği hoş kabul görmeyen Kaptan Delano, azıcık da olsa sinirlenmekten kendini alamadı. Ama bunun yalnızca kendi mızmızlığından kaynaklandığını düşündü ve bardağını doldurarak, iş konusunu görüşmeyi sürdürdü.

Yelkenlerin bedeli ve diğer konular üstünde anlaşmaya varıldı. Ancak, bütün bunlar olurken, Amerikalı, başlangıçta yardım önerisinin coşku ve neşeyle karşılanmış olmasına karşın, şimdi ticari işlemler konusu görüşülerek işin yapılıp bitirilmesi aşamasına gelindiğinde, ilgisizlik ve kayıtsızlık gösterildiğini gözlemledi. Aslına bakılırsa, Don Benito, işle ilgili ayrıntıları dinlemeye, kendisi

ve seferi için çok önemli bir kazanç söz konusu değilmiş gibi, daha ziyade genel görgü kurallarına uymak üzere boyun eğmiş görünüyordu.

Çok geçmeden, daha da içine kapanık bir tavra büründü. Onu konuşturmaya çabalamak boşunaydı. Kendisini yiyip bitiren ters bir ruh hali içinde sakalını çekiştire çekiştire oturmayı sürdürürken, duvar gibi sessizce durmakta olan uşağı, elinin küçük bir hareketiyle usulca Kanarya şarabını ona doğru iteledi.

Yemek bitince, minderli kerevete oturduklarında, uşak efendisinin arkasına bir yastık yerleştirdi. Uzun süren durgunluk artık havayı da etkilemeye başlamıştı. Don Benito, soluk almaya çabalar gibi derin derin içini çekti.

“Neden salona geçmiyoruz” dedi Kaptan Delano; “orası daha havadar”. Ancak, ev sahibi hiç sesini çıkartmadan ve kıpırdamadan oturmayı sürdürdü.

Bu arada, elinde büyük bir tüy yelpazeyle uşağı önünde diz çökmüştü. Öte yandan, Francesco, parmak uçlarında gelip, Zenci’ye içinde güzel kokulu bir su olan küçük bir kap verdi; Zenci, tıpkı bir dadının bir çocuğa yaptığı gibi, ara sıra bu suyla efendisinin alnını ve şakaklarını ovuyordu. Tek kelime bile söylemiyordu. Yalnızca, sanki Don Benito’nun tüm bu sıkıntısı arasında, sessiz bir bağlılık görüntüsüyle bir parça olsun onun ruhunu ferahlatmak üzere efendisinin gözlerinin içine bakıyordu.

Az sonra, geminin çanı saat ikiyi vurdu ve kamaranın penceresinden denizde, hem de istenilen yönden hafif bir dalgalanma seçilmeye başladı.

“İşte” diye haykırdı Kaptan Delano, “Size demiştim, Don Benito, bakın!”

Çok coşkulu bir ses tonuyla konuşmuş, dostunu kendisinden de fazla coşturacak bir görüntü sergileyerek ayağa fırlamıştı. Ancak, o an, yanındaki kıç taraf penceresinin koyu vişne rengi perdesi dalgalanarak solgun yanağına sürtündüğü halde, Don Benito, esintiye, durgunluğa gösterdiğinden de daha az hoş kabul gösterir gibiydi.

Zavallıcık, diye düşündü Kaptan Delano, acı deneyimler ona, tıpkı bir kırlangıçla yaz olmayacağı gibi, hafif bir çalkantının rüzgâr anlamına gelmediğini öğretmiş. Ama bu kez yanılıyor. Gemisini koya sokacağım ve bunu ona kanıtlayacağım.

Kısaca, onun güçsüz düşmüş olduğuna değinip, kendisinin (Kaptan Delano’nun)

seve seve onun yerine sorumluluğu üstlenerek, rüzgârı en iyi biçimde değerlendireceğini söyleyip, ev sahibinin sakin sakin olduğu yerde kalması için üsteledi.

Güverteyi ele geçiren Kaptan Delano, Mısır gömütlerinin sundurmalarını bekleyen siyah mermerden yontuları andıran bir anıt gibi, kımıltısız, girişte durmakta olan Atufal'in beklenmedik görüntüsüyle irkildi.

Ancak, bu defaki irkilme belki de salt bedenseldi. Atufal'in varlığı, canla başla hamaratlıklarını gözler önüne seren balta parlatıcılara karşıt olarak, somurtkan bir çehreyle bile, tuhaf bir biçimde bir uysallık ifadesi sergiliyordu; öte yandan, her iki görünüm de, genelde Don Benito'nun otoritesi ne denli gevşek olursa olsun, gene de bunu kullanmayı yeğlediğinde, ister vahşi, ister dev yapılı olsun herkesi, öyle ya da böyle, baş eğmeye zorladığını kanıtlıyordu.

Küpeşteye asılı duran bir borazanı yakalayıp alarak, rahat adımlarla kıç güvertenin en ucuna ilerleyen Kaptan Delano, olanca İspanyolcasıyla buyruklarını duyurdu. Birkaç gemici ve bir sürü Zenci, hepsi de aynı hoşnutluk içinde, yumuşak başlılıkla, gemiyi koya doğru yöneltmeye koyuldular.

Cunda yelkeninin alçaltılması için birtakım buyruklar verirken, ansızın, içtenlikle buyruklarını yineleyen bir ses duydu. Dönünce, şimdi kaptanın buyrukları doğrultusunda kölelerin başkanlığı görevini üstlenmiş olan Babo'yu gördü. Bu yardımın çok yararı oldu. Lime lime olmuş yelkenler ve yamulmuş direkler kısa sürede, rüzgâra uygun olarak istenen duruma getirildi. Üstelik her bir prasya ve kandilisa, gayretli Zencilerin neşeli ezgilerinden yoksun kalmadan yerlerine çekildi.

İyi adamlar, diye düşündü Kaptan Delano, az bir eğitimle iyi denizci olur bunlar. Şuraya bak, kadınlar bile şarkı söyleyip geriyorlar. Bunlar kusursuz askerler olduklarını duymuş olduğum Aşanti Kabilesinin Zenci kadınları olmalı. Pekiyi, dümenin başında kim var? Orada iyi bir denizci gerek bana.

Görmeye gitti.

San Dominick, hantal bir dümen yekesi ve ona bağlı büyük yatay makaralarla yönlendiriliyordu. Her bir makaranın önünde ikincil dereceden görevliler olarak bir siyahi ve onların arasında, asıl sorumlu görevde - dümenin başında, yüzünden, rüzgârın çıkmasıyla herkes gibi güven ve umut duygularından payını almış olduğu belli olan bir İspanyol denizci duruyordu.

Bu adam, çıka çıka bocurgatın başındaki çekingen tavırlı adam çıktı.

“Ah, demek senmişsin, dostum” diye haykırdı Kaptan Delano - “pekâlâ, artık melül melül bakmak yok; dosdoğru ileriye doğru bak ve gemiyi de o yönde tut. Usta birisin, sanırım? Ve koya girmek istiyorsun, öyle değil mi?”

İçin için kıkırdayarak onaylayan adam, sıkıca dümene yapıştı. Bunun üstüne, Amerikalı‘ya fark ettirmeden iki siyahi dikkatli dikkatli gemiciye baktılar.

Dümende her şeyi yolunda bulan kaptan, orada durumun nasıl olduğunu görmek üzere baş kasarasına doğru gitti.

Artık gemi akıntıyı göğüslemeye yeterince hazırdı. Akşamın yaklaşmasıyla elbette esinti canlanacaktı.

Şimdilik gerekli olan her şeyi yapmış olan Kaptan Delano, gemicilere son buyruklarını da verdikten sonra, kamaradaki Don Benito’ya durum hakkında bilgi vermek için, ayrıca, uşak güvertede meşgulken, belki bir dakikalık bir özel görüşme fırsatı yakalayabilmek umuduyla canlanarak dönüp kıç tarafa yöneldi.

Kıç tarafın alt kısmında, karşıt yönlerden kamaraya gidilen, ancak birinin girişi diğerinden daha ileride olduğundan daha uzun bir koridorla kamaraya bağlanan iki yol vardı. Uşağın hâlâ yukarıda olduğuna dikkat eden Kaptan Delano, yakındaki girişi yeğleyerek -Atufal’in hâlâ dikilmekte olduğu az önce değinilen ikinci girişti bu-kamaraya kadar çabuk çabuk yoluna devam etti; eşiğe vardığında, biraz olsun coşkusunu yatıştırmak üzere bir an durdu. Sonra, tasarladığı sözcükler dudaklarında, içeriye girdi. Oturmakta olan İspanyol’a yaklaşırken, kendisiyle aynı zaman içinde ilerleyen başka ayak sesleri işitti. Karşı kapıdan elinde bir kapla giren uşak da onun gibi ilerliyordu.

“Sadık adam işi bozdu” diye düşündü Kaptan Delano; “ne can sıkıcı raslantı”.

Büyük bir olasılıkla, eğer rüzgârın esinlediği dinçleştirici güven olmasaydı, bu ‘can sıkıcı’ durum, başka türlü değerlendirilebilirdi. Ancak, bu durumda bile, zihninde, Babo ve Atufal arasındaki belirsiz ilişkiden dolayı ani ve keskin bir sancı duyumsadı.

“Don Benito” dedi, “Size sevindirici bir haberim var; esinti sürecek ve güçlenecek. Bu arada, şu saat başı beliren o uzun boylu adamınız, Atufal, dışarıda duruyor. Sizin buyruğunuzla elbette?”

Sanki, yanıtlamaya fırsat bırakmaksızın, gözle görülür iyi bir eğitimin ürünü olan hünerli süslemelerle bezenmiş, incelikli bir taşlamayla karşı karşıya kalmış gibi, Don Benito irkildi.

Sanki, diri diri derisi yüzülmüş biri gibi bu adam, diye düşündü Kaptan Delano; insan, bir yerini incitmeden neresine dokunabilir ki?

Uşak efendisine doğru ilerledi ve onun arkasındaki bir yastığı düzeltti; böylece terbiye konusu aklına getirilen İspanyol, soğuk bir ifadeyle yanıtladı: "Haklısınız. Benim buyruğum gereğince köle onu görmüş olduğunuz yerde duruyor; çünkü, eğer belirtilmiş olan saatte ben aşağıdaysam, onun orada durup gelişimi beklemesi gerekiyor".

"Aa bakın, beni bağışlayın ama, zavallı adama eski bir kral gibi davranmaktan farksız bir şey bu. Ah, Don Benito" gülümseyerek ekledi, "bazı konularda özgürlük tanısanız da, korkarım özde, acımasız bir efendisiniz".

Don Benito gene sünüp sindi, ama bu kez gerçek bir vicdan acısı çektiğini düşündü iyi yürekli denizci.

Karşılıklı konuşma gene yapaylaşmıştı. Kaptan Delano boş yere, usul usul suyu yarmaya başlayan omurganın artık fark edilebilen kımıltılarına dikkat çekmeye çabaladı; Don Benito, donuk bakışlarla ve duygularını açığa vurmayan birkaç sözcükle karşılık verdi.

Giderek, dengeli bir artış göstermekte olan ve hâlâ koya doğru esmekte olan rüzgâr, San Dominick'i hızla alıp götürdü. Bir kara uzantısı dönülünce, ötedeki fok avcısı gemi görüş alanına girdi.

Bu arada, yine güverteye uğrayan Kaptan Delano, orada bir süre kaldı. Sonunda, sığ kayalıkta geniş bir palamar yeri sağlayacak biçimde geminin yönünü değiştirmiş olarak birkaç dakika için aşağıya döndü.

Bu kez, zavallı dostumu yüreklendireceğim, diye düşündü.

"Gittikçe daha da iyiye gidiyor, Don Benito" diye haykırdı neşeli bir havayla yine içeriye girerken, "yakında, en azından bir süre için kaygılarınız son bulacak. Çünkü, bildiğiniz gibi, uzun ve üzücü bir yolculuktan sonra, gemi limana ulaşınca, kaptanın yüreğinden büyük bir yük kalkar. Çok iyi gidiyoruz, Don Benito. Gemim görüş alanına girdi. Şu yan pencereden bakın; işte, karşınızda

duruyor. Bekâr Keyfi, benim sevgili dostum. Oh, nasıl da güçlü kılıyor bu rüzgâr insanı. Bakın, bu akşam gelip benimle bir fincan kahve içmelisiniz. Emektar kamarotum, sultanlara layık bir kahve yapar size. Ne diyorsunuz Don Benito, gelecek misiniz?"

Önce, fok avcısı gemiye doğru özlem dolu bir bakış savuran İspanyol'un gözlerinde heyecanlı bir ifade belirmişti ki, bu sırada suskun durmakta olan uşağı da sabit bakışlarını onun yüzüne dikmişti. Ansızın, o tanıdık duygu yoksunu soğukluk nöbeti yeniden belirdi ve adam yastıklarının arasına gömülerek suskunlaştı.

"Yanıt vermiyorsunuz. Haydi, gün boyunca siz benim ev sahibim oldunuz; konukseverlik hep tek yanlı mı olmalı sizce?"

"Gidemem" oldu yanıt.

"Ne? Bu sizi yormaz ki. İki gemi birbirine toslamayacak kadar dip dibe olacak. Adeta odadan odaya geçer gibi, güverteden güverteye geçeceksiniz. Haydi, haydi, beni geri çevirmemelisiniz."

"Gidemem" diye kararlı ve geri püskürtücü bir ifadeyle yineledi Don Benito.

Somurtkan bir canlı cenaze kasveti içinde, bir yandan da incecik tırnaklarının dibindeki etleri kemirerek son nezaket belirtisiyle de ilişkisini kesip, konuğuna sanki artık sağlıksızlığından kaynaklanan düşkünlüğü içinde bir yabancının varlığına katlanamıyormuşçasına ters ters, hatta öfkeyle baktı.

Bu sırada, lomboz deliklerinden yarılan suların neşeli lıkırtıları giderek daha da belirgin bir biçimde işitilmekteydi; doğa sanki onu tersliğinden dolayı kınar gibi, sanki ona ne denli somurtkanlık edip işin tadını kaçırırsa kaçırsın, bütün bunlar doğanın umurunda mı acaba, der gibiydi.

Ancak, güzel esintinin artışıyla orantılı olarak tatsız ve sıkıntılı ruh hali de iyiden iyiye yoğunluk kazanmıştı.

Bu adamda, daha önce de açıkça belli olduğu gibi, sevecen ve anlayışlı yapısına karşın konuğunun bile katlanamadığı bir hırçınlık ya da uyumsuzluk hali vardı. Böyle bir tutum karşısında kafası karışan ve bu ayrıksılığı uç noktada bir hastalık saysa bile bu durumda temize çıkarılabilecek bir özür bulamayan Kaptan Delano'nun gururu harekete geçmeye başladı. O da içine kapanmaya başladı.

Ancak, bu da İspanyol'u etkiler gibi görünmüyordu. Bu durumda, Kaptan Delano onu bırakarak gene güverteye gitti.

Şimdi gemi, fok avcısı geminin en fazla iki mil açığındaydı. Fok avcısı geminin hızla arayı kapattığı görülüyordu.

Uzun sözün kısası, iki gemi, kaptanın ustalığı sayesinde, çok geçmeden iki kardeş gibi yanyana demirlendi.

Kendi gemisine dönmeden önce Kaptan Delano, önerdiği yardımları yerine getirebilmek için küçük ayrıntılar hakkında Don Benito'yla görüşmeye yeltendi. Ama yine kaba bir geri çevrilmeyle karşı karşıya kalmak niyetinde olmadığından, San Dominick'in güvenli bir biçimde demirlendiğini görmüş olduğuna göre, iş ya da konukseverlik konusunda daha fazla dolambaçlı konuşmalara girmeksizin derhal oradan ayrılmaya karar verdi. Uzun süreli tasarılarını belirsiz bir süre için erteleyerek, şimdiden sonraki hareketleri, sonraki gelişmelere göre düzenleyecekti. Kayığı onu almaya hazırdı; ama ev sahibi hâlâ aşağıda oyalanmaktaydı. Pekâlâ, diye düşündü Kaptan Delano, eğer o görgü yoksunuysa, benim daha görgülü davranmam gerek. Resmi bir vedalaşma, belki de, resmi ama üstü kapalı bir çıkışmayla vedalaşıp gitmek üzere kamaraya indi. Ancak, Don Benito'nun sanki incinmiş konuğuna karşı sergilemiş olduğu davranışın ağırlığını duyumsamaya başlamış gibi, görgüsüzce denilemeyecek bir biçimde karşılık vererek, uşağına yaslanıp ayağa kalkarak, konuşamayacak denli sarsılmış bir halde ürkek ürkek dikilip, Kaptan Delano'nun ellerine sarılması, onun için yeterli oldu. Ama, bu iyi belirti, adamın ansızın önceki sakınımlı halinin iyiden iyiye artarak kasvete dönüşüp, gözleri kısmen başka yöne çevrili, sessizce kendini yastıkların arasına bırakıvermesiyle paramparça oluverdi. Buna, kendi serinleyip düşmanlaşmış duygularıyla karşılık veren Kaptan Delano eğilerek adamı selamlayıp gitti.

Karanlık bir tünel gibi, kamaradan merdivenlere uzanan dar koridorun ortalarına varmamıştı ki, sanki bir hapishane avlusundan gelen, bir idamı duyurmak ister gibi ağır ağır çalmakta olan bir çan sesi geldi kulağına. Bu, bu karanlık yeraltı odasında iç karartıcı bir biçimde art arda yankılanarak saat başını vurmakta olan geminin sakatlanmış çanıydı. Bir felaketin habercisi olan bu simgeye karşı, zihni derhal karşıkonmaz bir biçimde boş inançlara dayanan kuşkularla dolup taşmaya başladı. Durakladı. İmgeler sözcüklerden de hızlı bir akış içinde, önceki kuşkuların en ince ayrıntıları geçiverdi zihninden.

Şimdiye dek, gerçek bir kanıt olmaksızın bile büyük bir saflıkla inanmaya hazır yapı, yerinde korkulara özürler bulmak için gereğinden fazla istekli olmuştu. Zaman zaman, abartılı bir ayrıntı düşkünlüğü sergileyen İspanyol, şimdi niçin pervasızca görgü kurallarını bir yana bırakarak, ayrılmakta olan konuğuna eşlik etmiyordu? Ona rahatsızlığı mı engel oluyordu? Rahatsızlık, gün boyunca daha bezdirici çabalara engel olmamıştı. En son sergilediği anlamı belirsiz, gizemli tavır birçok kez yinelenmişti. Ayağa fırlamış, konuğunun eline yapışıp, selamlar gibi kendi elini şapkasına götürmüştü. Az sonra, vicdansızca uygulanacak acımasız bir düzenden dolayı duyulan kısa bir son an pişmanlığı ve ondan kaynaklanan bir yumuşama anlamına mı geliyordu bu? Son bakışı, çok büyük bir yıkım öncesinde Kaptan Delano'ya sonsuza dek uysalca veda etme ifadesini taşıyor gibiydi. O akşam, fok avcısı gemiyi ziyaret etmesi için yapılan çağrıyı niçin geri çevirmişti? Yoksa, İspanyol, aynı gece tuzağa düşürmeyi tasarladığı kişinin gemisinde yemek yemekten kaçınmayan Yahudi'den daha mı az acımasızdı? Gün boyu sürüp giden bütün bu gizemli olaylar ve çelişkiler, el altından tezgahlanmakta olan bir darbenin kafa karıştırmaya yönelik önhazırlıkları olmanın dışında ne olabilirdi? Atufal, o sözüm ona 'isyancı' ve tam zamanında hareket eden gölge, o sırada, girişin dış kısmında gizli gizli dolanıyordu. Bir nöbetçi, hatta onu da aşan bir görevli gibiydi. Onu kendi isteğiyle buraya yerleştirmiş olan kim olabilirdi? Şimdi bu Zenci pusuya mı yatmıştı?

İspanyol geride-kölesi önde, karanlıktan aydınlığa atılmak artık istem dışı bir seçenekti.

Bir an sonra, kenetlenmiş bir çene ve sıkılmış yumruklarla Atufal'i geçmiş, zararsız ziyansız aydınlıkta duruyordu. Neredeyse seslenilecek denli yakında demirlenmiş sakin sakin durmakta olan zarif gemisini görünce; San Dominick'in yan tarafında, dalgacıklarla birlikte uysal uysal alçalıp yükselen kendi kayığını ve içindeki tanıdık çehreleri görünce; ve sonra, dikilip durmuş olduğu güvertelere bakıp, hâlâ ciddi ciddi parmakları işleyen üstüpü didikleyicileri görüp, bitmez tükenmez uğraşları için kendilerini gayrete getirmek üzere balta parlatıcıların çıkardıkları vızıltılı ıslık sesini ve hamarat homurtularını işitince ve hepsinin ötesinde, Hz. İbrahim'in çadırından dışarıya hafifçe ışık saçar gibi, batıdaki sakin kampına gizlenen güneşiyle, gecenin içinde, masum uykusuna çekilen doğanın sevecen çehresini görünce-büyülenmiş gözleri ve kulakları, zincirler içindeki siyahi bedenle birlikte bütün bunların farkına varınca, kenetlenmiş çene ve sıkılmış yumruklar gevşedi. Bir kez daha kendisini aptal durumuna düşüren kuruntulara güldü ve bunun her şeyi görüp bilen Tanrı

katında, kendisinin tanrıtanımaz bir eğilim ortaya koyması gibi değerlendirebileceği düşüncesiyle, bir an için bile olsa, bu kuruntuları barındırmış olmaktan dolayı bir pişmanlık duygusuna kapılır gibi oldu.

Onun buyrukları doğrultusunda kayık gemi bordasındaki açıklığa çengel atarken birkaç dakikalık bir gecikme oldu. Bir süre boyunca, o gün bir yabancıya karşı iyi niyetle yerine getirmiş olduğu hizmetleri düşünen Kaptan Delano'nun farkında olmaksızın hüzünlü bir doyum duygusu kapladı yüreğini. Ohh, diye düşündü, olumlu davranışların ardından, her ne kadar asıl yararlı çıkan karşı taraf olsa da, insanın vicdanı hiç de değerbilmezlik etmiyor.

Az sonra, kayığa inmek için yüzü güverteye dönük olarak, yan taraftaki ip merdivenin ilk basamağına adımını atmıştı. Aynı anda, gayet nazik bir biçimde adı söylenerek kendisine seslenildiğini duydu ve ona hoşnutluk veren bir hayretle, Don Benito'nun umulmadık bir canlılıkla, sanki son anda, az önceki nezaketsizliğinden dolayı özür dilemek niyetiyle yaklaşmakta olduğunu gördü. İçgüdüsel bir sevecenlikle ayağını geri çeken Kaptan Delano geriye döndü ve ona doğru ilerledi. Bu sırada, İspanyol'un gerginliği ve coşkusu artarken bedensel gücü tükendiğinden, ona daha iyi destek verebilmek için uşak, efendisinin elini kendi çıplak omzuna koyup, kendisi de sevecenlikle bu eli tutarak, bir koltuk değneği konumu aldı.

İki kaptan karşılaştıklarında, İspanyol gene ateşli bir biçimde Amerikalı'nın eline sarılırken, ciddi bakışlarını onun gözlerinin içine dikti, ancak, önceki gibi konuşamayacak denli güçsüz düşmüştü.

Ona haksızlık ettim, diye düşündü Kaptan Delano kendini kınayarak; onun soğuk görüntüsü beni yanılttı; bir an için olsun kötü bir niyeti yoktu onun.

Bu sırada, sanki bu sahnenin uzaması, efendisinin sinirlerinin bozulmasına neden olur korkusuna kapılmış olan uşağın bunu sona erdirmek ister gibi bir hali vardı. Dolayısıyla, koltuk değneği konumunu sürdürüp, iki kaptanın arasında yürüyerek gemi bordasına doğru ilerledi; bu arada, içi adeta sevecen bir pişmanlık duygusuyla dolup taşan Don Benito, hâlâ Kaptan Delano'nun elini bırakmıyor ve Zenci'nin üstünden bu eli tutmayı sürdürüyordu.

Az sonra, geminin yan tarafında, tüm ekibi meraklı bakışlarını yukarıya çevirmiş olan aşağıdaki kayığa bakıyorlardı. Bir an, İspanyol'un elini bırakmasını bekleyen ve artık bu durumdan sıkılmış olan Kaptan Delano, borda girişinden

ayrılmak üzere adım atmak için ayağını kaldırdı, ancak Don Benito hâlâ elini bırakmıyordu. Bununla birlikte üzgün bir ifadeyle şöyle dedi: “Daha ileriye gidemem; size burada veda etmem gerek. Elveda sevgili, çok sevgili Amasa. Gidin - gidin!” Ansızın elini bırakarak yineledi, “gidin, Tanrı sizi benden daha iyi korusun, benim en iyi dostum”.

Bundan etkilenmiş olan Kaptan Delano oyalanıp gidişini geciktirecekti; ancak, uşağın yumuşak bir ifadeyle de olsa, çıkışır gibi bakışlarını görünce, alelacele vedalaşıp kayığına indi; borda açığına kök salmış gibi durmakta olan Don Benito’nun söylemeyi sürdürdüğü ‘elveda’ sözcükleriyse peşi sıra onu izliyordu.

Kıç tarafa yerleşen Kaptan Delano son kez selam verdikten sonra kayığın hareket etmesini buyurdu. Tayfalar küreklerine davrandılar. Baş kısımdakiler, küreklerin uzunlamasına bırakılabilmesi için gemiye dayanıp, kayığın yeterince açılmasını sağladılar. Tam bu sırada, küpeşteden atlayan Don Benito, Kaptan Delano’nun ayaklarının dibine düştü; aynı zamanda gemidekilere sesleniyordu, ancak öylesine bir taşkınlık içindeydi ki, kayıktakilerin hiçbiri onun ne dediğini anlayamadı. Ama sanki onlar kadar ahmak olmayıp onu anlamış gibi üç gemici geminin üç farklı ve birbirine uzak noktasından denize atlayıp, sanki onu kurtarmak niyetiyle kaptanlarının arkasından yüzmeye başladılar.

Kayığın başındaki subay, gözü korkmuş bir halde, heyecan içinde bunun ne anlama geldiğini sordu. Buna karşılık olarak, tepeden bakan bir ifadeyle gülümseyerek anlaşılmaz İspanyol’a dönen Kaptan Delano, kendi hesabına hiçbir şey bilmediğini ve bu durumun umurunda olmadığını; ancak, görünüşe bakılırsa, Don Benito’nun kendi adamlarına karşı kayıktakiler tarafından kaçırılıyormuş gibi bir izlenim yaratmayı aklına koymuş olduğu yanıtını verdi. “Ya da —sizin canınıza kastediyor” diye ekledi öfkeden çılgına dönerek ve gemide başlayan gürültülü karmaşayı da bastıran balta parlatıcıların uyarı çanıyla harekete geçip, Don Benito’yu boğazından yakaladığı gibi ekledi, “bu düzenbaz korsan katliam yapmayı amaçlıyor!” Şimdi belirgin bir biçimde onun sözlerini doğrulayarak elinde hançeriyle yukarıdaki parmaklıklarda beliren uşağın sonsuz bir bağlılıkla sonuna dek efendisine yardım etmek ister gibi aşağıya atlayışını dengelemeye çalıştığı görülürken, görünüşte siyahlara yardım etme derdinde olan üç gemici, hareketi engellenmiş kayığın baş tarafına tırmanmaya çalışıyorlardı. Öte yandan, Zencilerin tümü bir güruh halinde, kaptanlarının kaçırılıyor olmasından dolayı adeta çılgına dönmüş kapkara bir yığın gibi küpeşteden aşağıya doğru sarkmışlardı.

Öncesi ve sonrasıyla bütün bunlar öylesine hızlı bir karışıklık içinde gelişti ki, geçmiş, şimdiki zaman ve gelecek birleşmiş gibi oldu.

Zenci'nin geldiğini gören Kaptan Delano, bir yandan sıkıca kavramakta olduğu İspanyol'u bir yana savurdu ve içgüdüsel olarak geri çekilip yerini değiştirerek hızla kollarını yukarıya kaldırıp aşağıya atlayan ve görünüşe göre elindeki hançeri, kendisine hedef seçtiği Kaptan Delano'nun kalbine yöneltmiş olan uşağı yakaladı. Silah adamın bükülen elinden çekilip alındı ve saldırgan, şimdi kürekleri karışıklıktan kurtarılıp hızla denize doğru açılmakta olan kayığın içine doğru fırlatıldı.

Bu kritik anda, Kaptan Delano sol eliyle gene bir taraftan baygın ve konuşamayacak halde olmasını önemsemeksizin, yarı yarıya arkaya doğru yaslanmış Don Benito'yu tutarken, diğer yanda sağ ayağını yüzüstü yere kapanmış, pestil gibi mecalsiz Zenci'nin üstüne bastırıyor ve sağ koluyla arkadaki küreğe asılıp, gözü ileride, adamlarını olabildiğince hızlandırmak için yüreklendiriyordu.

Ama bu sırada, sonunda ardısıra gelen denizcileri pes ettirmiş olup şimdi yüzü kıç tarafa dönük, baş taraftaki kürekçilere yardım etmekte olan kayık kaptanı, ansızın Kaptan Delano'ya seslenip siyahinin ne yaptığına dikkat etmesini, bu arada bir Portekizli kürekçi de bağırarak İspanyol'un dediğini dinlemesini söyledi.

Ayağının dibine bakan Kaptan Delano, uşağın elindeki, - önceden giysisine gizlemiş olduğu - küçük bir ikinci hançerle, ruhunun gerçek amacını açıkça ifade eden, morumsu bir renk almış kin kusan yüzüyle, kayığın dibinde yılan gibi kıvrana kıvrana efendisinin kalbini hedefleyerek ilerlediğini gördü; bu sırada, boğulur gibi güçlükle soluk alan korkuyla büzülmüş İspanyol, boş bir çabayla yalnızca Portekizli'nin anladığı, herkesçe anlamsız, kırık dökük bir şeyler söylüyordu boğuk bir sesle.

O anda, Kaptan Delano'nun ne zamandır karanlıklar içinde hapsolmuş zihninde, gün boyunca yaşanan anlaşılmaz olayları ve ev sahibinin takındığı gizemli tavırların yanısıra, San Dominick'in yolculuk serüvenini beklenmedik bir biçimde tümüyle aydınlatan ani bir ışık parıldadı. Aniden Babo'nun eline sert bir biçimde vurdu, ama kendi yüreği onu canevinden vurmuştu. Sonsuz bir sevecenlikle elini Don Benito'nun üstünden çekti. Kaptan Delano'yu değil, Don Benito'yu hançerlemeyi amaçlamıştı siyahi kayığa atlarken.

Zenci’nin iki elini birden kavrayıp, San Dominick’e doğru bakarken artık gözleri açılan kaptan Delano, Zencilerin kötü yönetim altında, karmaşa, ya da sanki kendilerinden geçmişçesine Don Benito için kaygı içinde olmaktan öte, maskeleri düşünce, baltalarını ve bıçaklarını sallayarak acımasız korsanlar gibi ayaklanma halinde olduklarını gördü. Altı Aşanti, çılgın siyahi dervişler gibi kıç tarafta dans ediyorlardı. Düşmanlarınca suya atlamaları engellenen birkaç İspanyol oğlan yelken direklerinin tepelerine tırmanmaya çabalarken, henüz denize atlayamamış daha az uyanık birkaç İspanyol gemicinin de çaresizlik içinde güvertedeki siyahilerin arasına karıştıkları seçiliyordu uzaktan.

Bu arada kendi gemisine seslenen Kaptan Delano, mazgal pencerelerinin açılıp topların çıkarılmasını emretmişti. Ancak, gene bu sırada San Dominick’in palamarı kesilmiş ve kırbaç gibi sallanan geride kalan ucu çekiliverince geminin pruvasını kaplayan yelken bezi açılıp, kayığın ağarmış gövdesi kavis çizerek okyanusa doğru açılırken, en uçta gemiaslanı gibi bir insan iskeleti ve altındaki kireçle yazılmış şu sözcükleri gözler önüne sermişti: ÖNDERİNİZİ İZLEYİN.

Bunu görür görmez, elleriyle yüzünü kapatan Don Benito haykırdı: ‘Bu, o; Aranda! Benim katledilip gömülmeyen dostum!”

Fok avcısı gemiye ulaştıklarında, halat atılmasını isteyen Kaptan Delano, zaten hiçbir direnç göstermeyen Zenci’yi bağlatıp güverteye çekmelerini buyurdu. Bundan sonra, artık neredeyse iyice güçten kesilmiş Don Benito’ya yardım edilmesini istedi; ama bitkin haline karşın Don Benito, Zenci çekilip iyice gözden kaybolunca dek yerinden kımıldamayı da, kımıldatılmayı da reddetti. Ne zaman ki, bundan emin oldu, artık yukarıya çekilmemek üzere bir tarafa sinmekten vazgeçti.

Kayık, derhal hâlâ yüzmekte olan denizcileri almak üzere geriye gönderildi. Bu arada, toplar hazırlanmıştı, ancak süzülüp giden San Dominick, fok avcısı geminin şimdi gerisinde kaldığından yalnızca en arkadaki topla nişan alınabilmişti. Bu topla, kaçak geminin kalın seren direğini indirmek amacıyla altı kez ateş edildi, ancak, birkaç önemsiz halata isabet kaydedilebildi. Kısa sürede gemi top menzili dışına çıkıp, koyun dışında, açıklara doğru yöneldi; bu sırada siyahiler, cıvadranın çevresine üşüşüp kümelenerek, bir an acı haykırışlarla beyazlara sataşıyor, hemen ardından, abartılı el kol hareketleriyle artık gölgelenen okyanusun açıklarına doğru haykırıyorlardı — gaklayan karga avcının elinden kaçmıştı.

İlk akla gelen, halatları salıverip peşlerine düşmekti. Ama, şöyle bir düşünülünce, kayık ve yelkenli filikayla izlemek daha umut verici göründü.

Don Benito'ya San Dominick'deki ateşli silahlar sorulduğunda, ayaklanmanın başlarında, şimdi ölmüş olan bir kamara yolcusu tarafından gizlice gemideki birkaç alaybozanın ateşleyici parçaları bozulmuş olduğundan, gemide kullanabilir durumda hiçbir silah olmadığı yanıtı verildi Kaptan Delano'ya. Gene de, Don Benito geriye kalan tüm gücüyle Amerikalılara, ister gemiyle ister kayıkla olsun, Zenciler gözü dönmüş caniler olduklarını kanıtlamış olduklarından, şu anda bir saldırıda bulunulduğu taktirde, bunun beyazların tümünün öldürülmesinden başka bir şeye yaramayacağını söyleyerek peşlerine düşülmemesi için yalvardı. Ancak, bu uyarının acının baskısı altında ezilmiş birinden geldiğini dikkate alan Amerikalı, tasarısından vazgeçmedi.

Kayıklar hazırlanıp, silahlarla donatıldı, Kaptan Delano adamlarına kayıklara binmelerini buyurdu. Kendisi de onlara birlikte gitmek üzereyken Don Benito koluna yapıştı.

"Ne! Siz benim hayatımı kurtardınız; Senyör, şimdi kendi hayatınızı hiçe mi sayacaksınız?"

Subaylar da, hem onu, hem de seferi düşünerek, ayrıca mal sahibine karşı duydukları sorumluluktan dolayı, komutanlarının gitmesine şiddetle karşı çıktılar. Bir an durup onların karşı çıkışlarını değerlendiren Kaptan Delano kalması gerektiğinde karar kılıp, bir sivil savaş gemisinden gelme atletik yapılı ve azimli bir adam olan ikinci kaptanını giden ekibin başına geçmek üzere görevlendirdi. Gemicileri daha da yüreklendirmek üzere, İspanyol Kaptanın gemisinin zaten yok olmuş sayıldığı ve gemiyle kargosunun, bir miktar altın ve gümüş dahil, bin altından fazla değerde olduğu söylendi. Gemiyi alın, en küçük bir parçası bile onların olmamalı. Gemiciler coşkuyla haykırarak karşılık verdiler.

Kaçaklar, şimdiye dek pek az bir mesafe katetmişlerdi. Neredeyse gece olmak üzereydi ve ay yükseliyordu. Zorlu ve uzun bir kürek serüveninden sonra, geminin yanına ulaşan kayıkların kürekleri alaybozanları ateşlemek üzere boşa alındı. Mermiyle karşılık veremeyen Zenciler çığlık ve haykırışlarıyla karşılık verdiler. Ama ikinci kez yaylım ateşi açıldığında, Kızıldereliler gibi baltalarını savurdular. Bunlardan biri, bir gemicinin parmaklarını uçurdu. Kayığın pruvasına isabet eden bir diğeri, oradaki halatı kesip, bir oduncunun baltası gibi

filikanın küpeştesine çakılıp kaldı. Korkudan titreyerek yakaladığı gibi onu o kritik yerden kapıp alan ikinci kaptan gerisin geriye savurup attı. Düello eldiveni gibi geri atılan balta bu kez geminin yara almış üst güvertesine saplandı ve orada kaldı.

Zenciler fazlasıyla ateşli bir karşılama yaparken, beyazlar sakınımlı bir uzaklıkta kalıyorlardı. Havada süzülen savrulmuş baltaların ulaşamayacağı bir noktada, çok yakında gerçekleşmesi kaçınılmaz çarpışmayı düşünerek, en öldürücü silahlarını hedefe ulaşamayan mızraklar gibi aptalca denize fırlatan siyahileri tümüyle savunmasız bırakmak için tuzağa düşürmeye çalışıyorlardı. Ancak, çok geçmeden tuzağı farkeden Zenciler bundan vazgeçtiler; yitirdikleri baltaların yerine büyük çivilere başvuranların sayısı pek fazla değilse de, sonuçta saldırganların yararına bir değişiklik oldu bu.

Bu sırada, güçlü rüzgâr sayesinde gemi hâlâ suları yarıyor, geride kalan kayıklar da onu izleyerek yaylım ateşini sürdürmek üzere hızlanıyorlardı.

Ateş, şu sırada Zenci'lerin çoğunluğu orada kümelenmiş olduklarından kıç tarafa yoğunlaştırılmıştı. Ancak, amaç Zencileri öldürmek ya da sakatlamak değildi. Amaç, onları gemiyle birlikte almaktı. Bunun için borda edip gemiye çıkmak gerekiyordu ki, gemi çok hızlı seyrettiğinden kayıklarla bunu yapmak olası değildi.

Birden ikinci kaptanın aklına bir fikir geldi. Hâlâ tepelerde olduklarını gördüğü İspanyol oğlanlarına seslenip, alçalıp yelken direklerine inerek yelkenleri kesip denetimsiz bırakmaları için seslendi. Dediği gibi yapıldı. Bu arada, daha sonra açıklanacak olan gelişmelerden dolayı, gemici giysileri içinde dikkat çeken iki İspanyol, yaylım ateşiyle değil, atıcıların kasıtlı ateş etmeleri sonucu vuruldular ki, daha sonra anlaşıldığına göre, yaylım ateşlerinden biri sırasında siyahi Atufal ve dümendeki İspanyol öldürülmüşlerdi. Evet şimdi, yelkensiz ve yönetimsiz kalan gemi, Zencilerin denetiminden çıkmaya başlamıştı.

Gıcırtılı sesler çıkaran yelken direkleriyle, kayıkların görüş alanı içindeki pruvası ileri geri salınarak, ayışığının aydınlattığı ufuk çizgisinde parıldayan iskeletiyle suyun üstünde dev bir gölge gibi kabaran gemi, ağır ağır rüzgârın yönüne doğru dönüyordu. Sanki hayaletin ileriye uzanan kolu beyazlara öç almaları için işaret veriyordu.

"Önderinizi izleyin!" diye haykırdı ikinci kaptan ve iki kayık, biri bir yandan

diğeri öbür yandan gemiye borda ettiler. Ayı balığı avlamak için kullanılan mızraklar ve kılıçlar, baltalar ve sivri uçlu demirlerle karşı karşıya geldiler. Geminin orta yerinde toplaşan Zenci Kadınların feryat eden ezgileri, çarpışan çeliklerden çıkan seslere karşı gelen bir koro oluşturuyordu.

Bir an saldırı duraklar gibi oldu; Zenciler saldırıyı geri püskürtmek amacıyla bir araya toplaştılar; yarı püskürtülmüş gemiciler, bir bacakları küpeştenin bir yanına basar durumda, diğeri havada, eyer üstünde savaşan süvariler gibi, bir yandan hâlâ güvenli bir durum sağlayamamış oldukları halde, bir yandan da, arabacının kırbacı gibi kılıçlarını kullanmaya çalışıyorlardı. Ama boşunaydı. Neredeyse boyun eğmeye zorlanıyorlardı ki, bir askeri birlik gibi toparlanıp tek kişi gibi bir sevinç narasıyla birbirlerine dolanarak geminin içine atlayıp, ister istemez gene birbirlerinden ayrıldılar. Birkaç solukluk zaman süresince, belli belirsiz, boğuk, sanki su altında kılıç balıkları bir levrek sürüsüne saldırıyormuş gibi içten içe bir ses varmış gibi oldu. Kısa bir süre sonra, takım olarak bir araya gelip, İspanyol denizcilerle de birleşen beyazlar üstünlük kazandılar ve kendilerine karşı koyamayan Zencileri kıç tarafa doğru sürdüler. Ancak, anadirek tarafından fırlatılmış yanyana uzanmakta olan fıçılar ve çuvallardan oluşmuş bir barikat vardı. Bu noktada Zencilerle karşı karşıya gelindi ki, savaşmayı bir yana bırakıp, seve seve durup soluk alabilirlerdi. Ama durmaksızın barikatı aşan yorulmak bilmez denizciler gene burada son noktayı koydular. Artık bitkin düşmüş siyahiler çaresizce savaşıyorlardı. Kırmızı dilleri, dili dışarı sarkmış kurdunki gibi, kara ağızlarından dışarıya sarkmıştı. Ama soluk yüzlü denizcilerin pes edeceği yoktu; tek bir şey söylemeden beş dakika sonra gemi ele geçirilmişti.

Hemen hemen yirmi kadar Zenci öldürülmüştü. Top mermileriyle ölenlerin dışında çoğu parçalanmıştı; yaraların çoğu sivri uçlu mızraklar yüzünden açılmış olup, Preston Pans’de sırıklara geçirilmiş tırpanlarla İngilizlere saldırmış olan İskoçyalıların açtığı yaraları andırıyordu. Diğer yandan, ikinci kaptan da içlerinde olmak üzere bazıları ağır birkaç yaralanmanın dışında hiç ölen yoktu. Hayatta kalan Zenciler geçici olarak gözaltına alınıp, gemi koya geri çekilerek, geceyarısı yeniden demirlendi.

Bunu izleyen olayları ve düzenlemeleri atlatıp şunu açıklamakla yetinelim ki, gemiyi yeniden kullanıma hazır hale getirmekle harcanan iki günün ardından, gemiler birlikte Şili’deki Conception’a, oradan Peru’daki Lima’ya ve orada da olayın baştan sona soruşturulduğu genel valinin mahkemelerine dek uzandılar.

Yolculuğun ortalarına doğru, bahtsız İspanyol baskı altında olmaktan kurtularak özgür iradesiyle yeniden sağlığına kavuşma belirtileri gösterdiyse de, kötü bir şeyin olacağı içine doğmuş gibi, Lima'ya ulaşmadan kısa bir süre önce eski hastalığı depreşti ve sonunda karaya başkalarının kolları arasında taşınacak denli güçsüz düştü. Onun öyküsünü işitip durumunu öğrenen Krallar Kenti'nin çok sayıdaki dinsel kuruluşundan biri tüm konukseverliğiyle ona bir barınak sağladı; burada ona bakan bir hekimle bir rahip ve gece gündüz onu avutmak üzere özel koruyuculuğunu gönüllü olarak üstlenen bir resmi görevli vardı.

Resmi İspanyol belgelerinden dilimize çevrilmiş olan bundan sonraki alıntıların, buraya kadar anlatılanlara ve öncelikle, San Dominick'in hareket ettiği limandan başlayarak, St. Maria Adası'na ulaşıncaya dek süren gerçek sefer öyküsüne ışık tutması umulmaktadır.

Ama, bu alıntılara geçmeden önce, onları bir gözlemle birlikte sunmak daha yerinde olabilir.

Kısmen dilimize çevrilmiş olup, diğerleri arasından seçilmiş olan belge, davanın ilk aşamasında Benito Cereno'nun görevden alınmasıyla ilgilidir. Buradaki bazı açıklamalar, o zaman için gerek bilgi bazında, gerek doğal nedenlerden dolayı kuşku uyandırıcı bulunmuştur. Yargıçlar Kurulu, yazılı ifade veren tanığın yakın zaman içindeki olaylar yüzünden zihinsel rahatsızlığa uğramış olup, hiç olamayacak bazı şeyler hakkında saçmaladığı görüşünde birleşmiştir. Ancak, hayatta kalan gemicilerin bunu izleyen yazılı ifadeleri ki, bunlar, kaptanlarıyla ilgili bazı garip ayrıntıları ortaya koymaktadır, ifadenin geri kalan kısmını inanılır kılmaktadır. Dolayısıyla, Yargıçlar Kurulu son kararını, verilen ifadelerde bilgi noksanlığı söz konusu olduğundan, kararın reddedilebileceği hükmüne bağlı olarak vermiştir.

Ben, DON JOSÉ DE ABOS VE PADILLA, Majestelerinin Yetkili Noteri ve Bu Bölgenin Resmi Yetkilisi ve Piskoposluk Yönetimi Altında Bulunan bu Bölgenin Noteri olarak, vs.Yasaların zorunlu kıldığı üzere, doğrular ve resmen açıklarım ki, 1799 yılının Eylül ayının 24'ünden itibaren San Dominick gemisinde, Zencilere karşı başlatılmış olan suç niteliğindeki eylem konusunda aşağıdaki açıklama huzurumda yapılmıştır:

İlk tanık DON BENİTO CERENO'nun ifadesi

Aynı gün, ay ve yıl, Sayın Yargıç Doktor Juan Martinez de Rozas, bu

Hükümdarlığın Yüce Mahkeme Kurulu Üyesi ve Personel ve Yönetim Hukuku Uzmanı, San Dominick gemisinin kaptanı Don Benito Cereno'ya, mahkemede hazır bulunmasını emretmiş, ki o da sedyesinde, kendisine Tanrı ve Kutsal Haç üstüne, sorulan her soru ve bildiği her şey hakkında gerçeği anlatacağına yemin ettiren Rahip Infalez eşliğinde gelmiş; ve kendi isteğiyle, olayların başlangıcıyla ilgili olarak sorgulandığında, son yılın Mayıs ayının yirmisinde, Callao'ya bağlı Valparaiso limanından gemisine yüklenen ülkede üretilen ürünlerin yanısıra, otuz sandık hırdavat ve madeni eşyayla Mendoza kentinden Don Alexandro Aranda'ya ait her iki cinsten yüz altmış siyahiyle yola çıktığını; gemide yolcu olarak bulunanların dışında gemi tayfası olarak otuz altı kişi bulunduğunu söylemiş; ve Zencilerle ilgili olarak aşağıdaki bilgileri vermiştir:

(Asıl belgede, bunu, Aranda'nın önce kaybolup daha sonra bulunan bazı kayıtlarından, ayrıca tanığın anımsadıklarına dayalı ve burada yalnızca bazı bölümlerinden alıntılar verilen yazılı ifadesine göre derlenmiş, elli adamla ilgili adlar, betimlemeler ve yaşlarla ilgili bir liste izliyordu.)

- On sekiz on dokuz yaşlarında Jose adında biri; efendisi Don Alexandro'nun hizmetine bakan bu adam, dört beş yıldır onun hizmetinde olduğundan İspanyolcası iyi; Francesco adında bir melez, kamarot, iyi bir kişiliği ve güzel bir sesi var, Valparaiso kilisesinde ilahiler söylemiş, Buenos Aires'in yerlisi, otuzbeş yaşlarında. Dago adında, uzun yıllar mezar kazıcı olarak İspanyolların arasında bulunmuş, açıkgöz bir Zenci, kırk altı yaşında. Afrika doğumlu, altmış yetmiş yaşlarında dört yaşlı Zenci; ancak sağlıkları yerinde, zanaatları kalafatçılık olan bu adamların adları şöyle: Birincinin adı Muri ve öldürülmüş (Diamelo adındaki oğlu gibi); ikincisi Nacta; üçüncüsü Yola, diğer ikisi gibi öldürülmüş; dördüncüsü Ghofan; ve yaşları otuz - kırk beş arasında olan altı yetişkin Zenci, hepsi de eğitimsiz - Matiluqui, Yan, Lecbe, Mapenda, Yambaio, Akim adlı ve bunlardan dördü öldürülmüş olan Aşantilerin arasında doğup büyümüşler; Atufal adında, Afrika'dayken bir kabile reisi olduğu varsayılan güçlü bir Zenci, sahibi onun çok değerli olduğu kanısında. Ve bir süre İspanyolların arasında bulunmuş, otuz yaşlarında, Senegalli, Babo adında ufak tefek bir Zenci; ötekilerin adlarını anımsayamadığını, ancak Don Alexandro'nun belgelerinin bulunacağından hâlâ umutlu olduğunu, o zaman bunların tümünü değerlendireceğini ve mahkemeye bildireceğini; ve bunların dışında otuz dokuz kadın ve her yaştan çocuklar olduğunu belirtti.

(Sıraya göre düzenlenmiş isim listesi burada bitiyor ve yeminli ifade sürüyor.)

Bu tür seferlerde alışılmış olduğu üzere Zencilerin tümünün güvertede uyuduklarını ve hiç kimsenin prangalı ya da zincirli olmadığını, çünkü sahipleri, arkadaşı Aranda'nın kendisine onların uysal olduklarını söylediğini; yedinci gün limandan ayrıldıktan sonra, sabah saat üçte, nöbette olan iki görevli - ki, bunlar lostromoydu, - marangoz Juan Robles, dümenci Bautista Gayete ve yamağı - dışında İspanyolların hepsi uykudayken, Zencilerin ansızın ayaklanarak, lostromo marangozu ağır yaralayıp ve bazılarını baltalar ve sivri uçlu demirlerle, diğerlerini bağladıktan sonra canlı canlı denize atmak suretiyle, güvertede uyumakta olan on sekiz adamı peşpeşe öldürdüklerini; güvertedeki İspanyollardan canlı olarak bağlayıp bıraktıkları yedi kişiyi gemiyi kullanmaları için sağ bıraktıklarını düşündüğünü, ve bunun dışında, saklanmış üç dört kişinin sağ kaldığını söyledi. Ayaklanma sırasında, Zenciler lombar ağzına hakim olmuşlarsa da, buradan geçirilen altı ya da yedi yaralının, onlar tarafından engellenmeksizin gemi revirine götürüldüğünü; ayaklanma sırasında, ikinci kaptan ve adını anımsayamadığı bir başka kişinin lombar ağzından geçme girişiminde bulunup, ancak hemen yaralanarak kamaraya dönmek zorunda kaldıklarını; tanığın gün doğarken kamara iskelesine çıkmaya karar vermiş olup, orada bulunan isyancıların elebaşısı Babo ve yardımcısı Atufal'le konuştuğunu ve onlara böylesine acımasızlıklardan vazgeçmelerini öğütleyerek, aynı zamanda ne yapmak niyetinde olduklarını sorup, kendisinin buyruklarına uymaya hazır olduğunu söylediğini; bunlara karşı çıkmaksızın, onun gözleri önünde canlı ve bağlı olan üç adamı güverteden denize attıklarını; tanığa yukarı gelmesini ve kendisini öldürmeyeceklerini söylediklerini; böyle yaptığını ve bunun üstüne Zenci Babo'nun ona bu yakınlarında kendilerinin götürebileceği bir Zenci ülkesi olup olmadığını sorup, kendisinin de onlara hayır yanıtı verdiğini; bunun üzerine Zenci Babo'nun ona kendilerini Senegal'e ya da St. Nicholas çevresindeki komşu adalara götürmesini söylediğini ve kendisinin, bunun uzaklık açısından, Ümit Burnu'nu dönmek zorunda kalınması bakımından, geminin kötü durumda oluşu, erzak, yelken ve su gereksinimleri bakımından olanaksız olduğunu söylediğini; ancak Zenci Babo'nun kendisine, ne olursa olsun onları götürmesi gerektiğini ve yemek ve su konusunda tanığın gerekli gördüğü biçimde davranmaya hazır oldukları yanıtını verdiğini; uzun bir görüşmenin ardından, şartlar ne olursa olsun Senegal'e götürülmedikleri takdirde beyazların tümünün öldürülmesiyle tehdit edildiğinden onları hoşnut etmeye zorunlu kılınarak, onlara yolculuk için en gerekli şeyin su olduğunu, bu yüzden su almak için kıyıya yanaşıp sonra yollarına devam etmeleri gerektiğini söylediğini; Zenci Babo'nun bunu kabul ettiğini ve tanığın, kendilerini kurtaracak bir İspanyol gemisi, ya da bir yabancı gemiyle karşılaşmayı umarak dümeni orta noktalardaki limanlara doğru kırdığını, on bir on iki gün sonra karayı gördüklerini ve Nasca

yakınlarında karayı izleyerek yollarına devam ettiklerini; tanığın su alma işlemini gerçekleştirmemiş olmasından dolayı Zencilerin huzursuz ve bozguncu olmaya başladıklarını gözlemlediğini ve Zenci Babo'nun tehditler savurarak bu işin aksatılmaksızın ertesi gün yapılmasını istediğini; kendisinin ona, kıyının çok sarp olduğunu gayet açık bir biçimde gördüğünü ve burada haritada gösterildiği gibi ırmaklar bulunmaması ve başka elverişsiz koşullardan dolayı, yapılacak en iyi şeyin ıssız bir yer olan Santa Maria Adası'na gidip yabancıların yaptığı gibi oradan kolayca su almak olacağını söylediğini; tanığın, yakında olan Pisco'ya gitmediğini, ya da kıyıdaki diğer limanlardan birine yaklaşmadığını, çünkü Zenci Babo'nun kıyıda kendilerinin zorla alınıp götürüleceği herhangi bir kent, kasaba, ya da yerleşim merkezi olduğunu fark eder etmez derhal beyazların tümünü öldürmekle kendisini birkaç kez tehdit etmiş olduğunu; Santa Maria Adası'na gidilmesine karar verildikten sonra, tanığın, tasarlamış olduğu gibi, yolda veya ada yakınlarında onlara yardım edecek bir gemi bulabilmek veya bir kayıkla gemiden kaçıp yakınlardaki Arruco'ya gidebilmek amacıyla, derhal rotasını değiştirip, dümeni adaya doğru kırdığını; Zenci Babo ve Atufal'in Senegal'e dönme tasarılarını gerçekleştirmek için gerekli olan şeyleri ve İspanyolları, özellikle de tanığı öldürüp öldürmeme konusunu tartışmak üzere her gün görüştüklerini; sekizinci gün Nasca kıyılarından ayrıldıktan sonra, gün doğuşunun hemen ardından, tanık nöbetteyken ve zencilerin görüşmelerinden kısa bir süre sonra, Zenci Babo'nun tanığın olduğu yere gelip ona efendisi Don Alexandro Aranda'yı öldürmeye karar vermiş olduğunu, çünkü aksi halde kendisi ve arkadaşlarının özgürlüklerinden emin olamayacaklarını ve denizcileri bağımlı tutabilmek için onlardan biri kendilerine karşı çıktığı takdirde neler olacağını bildirmek üzere bir uyarı hazırlamak istediğini ve Don Alexandro'nun öldürülmesi aracılığıyla bu uyarının en iyi biçimde verilmiş olacağını söylediğini, ancak bu son söylenenin ve Don Alexandro'nun öldürülmek istenmesinin ne o zaman, ne daha sonra tanık tarafından anlaşılmamış olduğunu ve bundan başka, zenci Babo'nun tanıktan bu olay gerçekleştirilmeden önce, kamarasında uyumakta olan ikinci kaptan Raneds'i çağırmasını istediğini ve bunun tanığın anladığı kadarıyla, iyi bir denizci olan ikinci kaptanın da Don Alexandro ve diğerleriyle birlikte öldürüleceği anlamına geldiği ve bu yüzden korktuğunu; Don Alexandro ile çocukluk arkadaşı olan tanığın yalvarıp yakararak merhamet dilediğini, ancak bütün bunların yararsız olduğunu, çünkü Zenci Babo'nun ona bunun kaçınılmaz olduğu yanıtını verip, bu ya da başka bir konuda kendisini engellemeye çalışacak İspanyolların canlarını tehlikeye atmış olacaklarını söylediğini; bu çekişme ortasında, tanığın ikinci kaptan Raneds'i çağırdığını ve Zenci Babo'nun Raneds'in derhal alınıp götürülerek, Aşanti Matiluqui ve Aşanti Lecbe tarafından öldürülmesini emrettiğini; bu ikisinin

baltalarla aşağıya inip, ranzasındaki Don Alexandro'yu yarı canlı yarı parçalanmış bir halde sürükleyerek güverteye getirdiklerini; onu bu halde denize atmak üzerelerken Zenci Babo'nun onları durdurup, öldürme işleminin güvertede, kendi önünde gerçekleştirilmesini emrettiğini, bu iş tamamlanınca, cesedin gene onun emriyle alt katta, baş tarafa taşındığını; bunu izleyen üç gün içinde tanığın bir daha cesedi görmediğini; Don Alonzo Sidonia adında uzun süre Valparaiso'da bulunmuş, daha sonra Peru'daki bir sivil büroya atanmış olup oraya gitmek üzere bu yolculuğa çıkmış ve o sırada Don Alexandro'nun karşısındaki ranzada uyumakta olan yaşlı bir adam olduğunu; Don Alexandro'nun haykırışlarıyla uyanıp karşısında ellerinde kanlı baltalarıyla Zencileri görünce dehşete kapılarak kendisine yakın bir pencereden kendini denize atıp boğulduğunu ve ona yardım etmek ya da onu çıkartmanın tanığın iradesi dışında kaldığını; Aranda'nın öldürülmesinden kısa bir süre sonra, onun Alman asıllı ve Mendozalı orta yaşlı bir adam olan kuzeni Don Francisco Masa, son zamanlarda İspanya'da yaşamış olan Aramboalaza Markisi genç Don Joaquin ve İspanyol uşağı Ponce ile Aranda'nın hepsi Cadizli olan üç genç yardımcısı, José Mozairi, Lorenzo Bargas ve Hermenegildo Gandix'i güverteye getirdiklerini; Zenci Babo'nun Don Joaquin ve Hermenegildo Gandix'i daha sonra belirtilecek nedenlerden dolayı sağ bıraktırıp, Don Francisco Masa, José Mozairi ve Lorenzo Bargas ile uşak Ponce, ayrıca lostromo Juan Robles ve lostromonun arkadaşları Manuel Viscaya ve Roderigo Hurta ve dört gemicinin, merhamet dilenmenin dışında hiçbir şey istemedikleri, hatta karşı bile koymadıkları halde, Zenci Babo tarafından diri diri denize atılmalarının emredildiğini; suyun üstünde en uzun kalabilenin yüzme bilen lostromo Juan Robles olduğunu ve günah çıkartma ifadesinde birtakım hareketler yapıp, son sözleriyle tanıktan, kendi ruhu için yardımsever Meryem Anamıza adayarak bir ilahi okutmasını dilediğini; bunu izleyen üç gün boyunca, Don Alexandro'nun cesetinin akibetinden habersiz olan tanığın sık sık Zenci Babo'ya onun nerede olduğunu ve eğer hâlâ gemideyse, karada gömülmek üzere saklanıp saklanmadığını sorup, ona bunun için emir vermesini dilereyek yalvardığını; Zenci Babo'nun dördüncü güne dek hiçbir yanıt vermediğini ve dördüncü gün, gün doğarken tanık güverteye çıktığında Zenci Babo'nun ona, eskiden gemiaslanı olarak Yeni Dünya'yı keşfeden Kristof Kolomb'un tasvirinin yerinde durmakta olan bir iskeleti gösterdiğini; Zenci Babo'nun ona bunun kimin iskeleti olduğunu ve beyazlığından bunun bir beyaza ait olduğunu düşünüp düşünmediğini sorup yüzünün aldığı hali görünce, iyice yaklaşarak, pruvayı işaret edip: "Senegal'e gidinceye dek Zencilere sadık ol, yoksa bedenin gibi, ruhun da beyazlaşıp önderini izlersin," dediğini; aynı sabah Zenci Babo'nun beyazları sırayla tek tek ön tarafa götürüp, bu iskeletin kimin olduğunu ve

renginin beyazlığından bir beyaza ait olduğunu düşünüp düşünmediğini sorduğunu; her İspanyol'un eliyle yüzünü kapadığını; ve Zenci Babo'nun her birine daha önce tanığa söylemiş olduğu şeyi yinelediğini; kendilerinin (İspanyolların) kıç güverteye toplanıp onlara paylayıcı bir söylev veren Zenci Babo'nun artık onlar için elinden geleni yaptığını; tanığın, (Zencilerin denizcisi olarak) rotasını izleyebileceğini söyleyip, onların (İspanyolların) kendilerine (Zencilere) karşıt bir söylem ya da eylemde bulunduklarını görürse, ruh ve beden olarak Don Alexandro'yu izleyeceklerini söyleyip uyardığını ve - bu tehdidin her gün yinelendiğini; son olarak değinilen olaylardan önce, onun ne söylemiş olup da onların duymuş olduğunu bilmemekle birlikle, denize atmak üzere ahçıyı bağlamış olduklarını ancak sonunda tanığın ricası üstüne Zenci Babo'nun onun yaşamını bağışladığını; birkaç gün sonra, tanığın elinden geldiğince geride kalan beyazların yaşamlarını tehlikeye atmamaya çalışarak, barış ve huzur getirmek adına Zencilerle konuştuğunu ve tanık ve yazma bilen gemicilerle, kendisi ve siyahiler adına Zenci Babo'nun imazalayacağı bir antlaşma yapıp, tanığın onları Senegal'e götüreceği, onların da artık kimseyi öldürmeyeceği ve kendisinin, kargosuyla gemiyi resmen onlara devretmesi konusunda uzaklaştıklarını, böylelikle bir süre için yatıştıklarını söyledi. Ancak ertesi gün, büyük bir olasılıkla, gemicilerin kaçmasını engellemek amacıyla, Zenci Babo, işe yaramaz durumdaki en büyük kayık ve su fıçılarını taşımak için gerekli olduğunu bildiğinden gemi ambarına indirttiği iyi durumdaki bir filikanın dışında bütün kayıkların yok edilmesini emretti.

***

(Bunu, uzun sefer süresince yaşanan denizcilikle ve felaket getiren, durgun havayla ilgili bazı karmaşık ayrıntılar izliyor ki, sonraki olaylarla bağlantı kurabilmek amacıyla burada yalnızca bir bölümden alınan bir pasaja yer veriliyor.)

- Durgun havanın beşinci gününde, gemideki herkesin sıcaktan ve susuzluktan perişan olduğunu, beş kişinin delilik nöbetleri içinde öldüğünü, Zencilerin iyice öfkelendiğini ve çok şüpheci olduklarından, ikinci kaptan Raneds'i -kendilerine hiçbir zararı olmadığı halde-tanığa bir açıölçer vermiş olduğu için öldürmüş olup, gemide denizci olarak tanıktan başka hiç kimse bırakmamış olduklarına sonradan üzüldüklerini söyledi.

***

Geçmişteki talihsizlikler ve çatışmaları anımsatmaktan başka hiçbir şeye yaramayacak günlük olayları atlayıp, Nasca'dan ayrıldıktan sonra, daha önce belirtildiği gibi suyun kıtlığı ve havanın durgunluğu yüzünden hastalıklar ve sıkıntılarla geçen yolculuğun yetmiş üçüncü gününde, Ağustos ayının on yedisinde, akşamüstü saat altı sularında sonunda Santa Maria Adası'na vardıklarını, o zaman aynı koyda duran yüce gönüllü Kaptan Amasa Delano yönetimindeki Amerikan gemisi Bekâr Keyfi'nin çok yakınına demir attıklarını; ancak sabah saat altı sularında koyun açıklarında olduklarını görünce Zencilerin huzursuzlandığını, hemen ardından hiç beklemedikleri halde epey uzaklarında olan gemiyi gördüklerini; Zenci Babo'nun korkmalarına gerek olmadığını söyleyerek onları yatıştırdığını; pruvadaki iskeletin üstüne onarım varmış gibi derhal çuval örtülmesini ve güvertelere biraz çekidüzen verilmesini emrettiğini; bu arada Zenci Babo ve Zenci Atufal'in fikir alışverişinde bulunduklarını; Zenci Atufal'in açılıp gitmek, Zenci Babo'nun ise gitmemekten yana olup, kendi başına ne yapılacağını kararlaştırdığını; sonunda tanığa gelerek, tanığın Amerikalı Kaptana anlatmış olduklarını ve yaptıklarının tümünü söyleyip yapmasını istediğini; Zenci Babo'nun kendisini, en ufak bir değişim gösterecek olduğu veya tek bir şey söylediği, ya da geçmiş olaylar veya şimdiki durum hakkında en küçük bir ayrıntıyı ele verecek bir bakış attığı taktirde arkadaşlarıyla birlikte onu anında öldürmekle tehdit edip, üstünde gizlediği hançeri göstererek, tanığın anladığı kadarıyla, hançerinin gözü gibi tetikte olacağı yolunda bir şey söylediğini; daha sonra Zenci Babo'nun tasarısını arkadaşlarına açıkladığını ve bunun hepsini hoşnut ettiğini; daha sonra, gerçeği daha da iyi gizleyebilmek için çabucak düzenbazlıkla savunmanın birbirine karıştığı çeşitli yollar tasarladığını; daha önce adları belirtilen ve onun destekleyicileri olan altı Aşanti'nin tasarıya ilişkin konumlarının bu türden ince bir zekâ ürünü olduğunu; onları sanki birtakım (kargo arasındaki sandıklardan çıkarılan) baltaları temizlemek üzere, ama aslında, gerek olduğu takdirde, ya da kendisinin bir tek sözüyle baltaları kullanmaları için kıç taraftaki boşluğa yerleştirdiğini; başka kandırmacaların yanısıra düzenin bir parçasının da sağ kolu olan Atufal'i zincire vurulmuş gibi sergilemesi olduğunu, oysa zincirlerin bir anda açılabileceğini; tanığa, düzenin her bir parçasında, kendisinden neyi canlandırması ve nasıl bir öykü anlatması istediğini ayrıntılarıyla sürekli anlatmış olup, her defasında onu, en ufak bir değişiklik yaptığı taktirde derhal öldürülmekle tehdit ettiğini; Zencilerin çoğunun zaptedilmez olduklarının bilincinde olduğundan, Zenci Babo'nun kalafatçı olan dört yaşlı Zenci'yi güvertede düzeni sağlamakla görevlendirdiğini; İspanyollara ve kendi arkadaşlarına, tekrar tekrar kendi niyeti, bunun için tasarladıkları ve tanığın anlatacağı düzmece öykü hakkında söylev verip, içlerinden biri bu düzenin

dışına çıkarsa bedelini hepsinin ödeyeceğini söyleyip tehdit ettiğini; bu düzenlemelerin gemiyi ilk görüşleriyle Kaptan Amasa Delano'nun gemiye gelişi arasındaki iki üç saat içinde oluşturulup geliştirildiğini; Kaptan Amasa Delano'nun gemisine gelişinin sabah saat yedi buçukta gerçekleştiğini ve hepsinin hoşnutluk içinde onu karşıladıklarını; tanığın bu koşullar altında kendini zorlayarak, geminin asıl sahibi ve kaptanı rolünü oynayıp, Kaptan Amasa Delano'nun sorusu üzerine, üç yüz Zenci'yle birlikte Lima'ya bağlı Buenos Aires'den geldiğini; Ümit Burnu açıklarında ve bunu izleyen hummada çoğu Zenci'nin öldüğünü; ve benzer nedenlerden dolayı tüm gemi subaylarının ve tayfaların büyük bir kısmının ölmüş olduğunu söylediğini ifade etti.

***

(Ve yeminli ifade, Babo tarafından tanığa zorla kabul ettirilen ve tanık tarafından da zorla Kaptan Delano'ya kabul ettirilmeye uğraşılan düzmece öykünün nakledilmesinin yanısıra Kaptan Delano'nun dostça önerileri ve başka birtakım ayrıntılara yer verilerek sürüyor; ancak burada bütün bunlar atlanıyor. Düzmece öykünün ardından, vs., yeminli ifade sürüyor:)

— İyi yürekli Kaptan Delano'nun akşam saat altıda gemi demirleyinceye dek gün boyu gemide kaldığını; ona, gerçek durumu bildirmek adına bir tek söz söylemek, ya da en ufak bir ipucu bile vermek durumunda olmayan tanığın daha önce konulmuş olan ilkeler doğrultusunda sürekli sözde talihsizliklerinden söz ettiğini, çünkü uysal ve alçakgönüllü bir köle görünümünde işgüzar bir uşak rolü oynayan Zenci Babo'nun tanığın yanından bir an bile ayrılmadığını; bunun tanığın davranışlarını ve konuşmasını gözlemlemek amacıyla yapıldığını, çünkü Zenci Babo'nun İspanyolcayı gayet iyi anladığını, ayrıca; aynı derecede İspanyolca bilen başkalarının da sürekli yakınlarda olup nöbet tuttuğunu; bir keresinde, tanık güvertede Delano ile konuşurken Zenci Babo'nun gizli bir işaretle onu (tanığı) bir yana çektiğini ve bu davranışın tanıktan kaynaklandığı gibi gösterildiğini; daha sonra, bir yana çekilmiş olan tanıktan Zenci Babo tarafından Amasa Delano'nun gemisi, tayfaları ve silahları hakkında tam bilgi edinmesi istendiğini; tanığın 'Ne için?' diye sorduğunu; Zenci Babo'nun ona kendisinin tahmin edebileceği yanıtını verdiğini; iyi yürekli Kaptan Amasa Delano'nun birdenbire karşısına çıkabilecek olasılıkları düşünerek kederlenen tanığın önce istenen soruları sormayı raddederek Zenzi Babo'yu bu yeni tasarısından vazgeçirmek için onu ikna etmek üzere her yolu denediğini; Zenci Babo'nun ona hançerinin ucunu gösterdiğini; istenen bilgi edinildikten sonra Zenci Babo'nun onu yine bir yana çekip, o gece kendisinin (tanığın) bir geminin

değil, iki geminin birden kaptanı olacağını, çünkü, Amerikalı‘nın gemisindeki tayfaların çoğu balığa gitmiş olacağından, altı Aşanti’nin başkalarının yardımı olmaksızın kolayca gemiyi ele geçireceklerini; bu sırada, aynı amaca hizmet eden başka şeyler de söylediğini; hiçbir yalvarıp yakarmanın işe yaramadığını; Amasa Delano gemiye gelmeden önce Amerikan gemisini ele geçirmeye ilişkin hiçbir ipucu verilmemiş olduğunu; tanığın bu tasarıyı engelleyebilecek güçte olmadığını; bazı noklarada zihninin karıştığını ve her olayı net olarak anımsayamadığını; akşam saat altıda demir atılır atılmaz, daha önce belirtilmiş olduğu gibi Amerikalı Kaptanın gemisine dönmek üzere ayrıldığını; tanığın, Tanrı ve melekleri tarafından gönderildiğine inandığı ani bir dürtüyle, vedalaşmanın ardından (kendisinin) Kaptan Amasa Delano’yu geçirmek bahanesiyle orada kalıp, Amasa Delano kayıkta yerini alıncaya dek beklediğini; itilerek gemiden açıldığında, tanığın filika küpeştesinden kayığa atlayıp, kayığın içine düştüğünü, bunun nasıl olduğunu bilmediğini, Tanrı‘nın kendisini koruduğunu düşündüğünü; ve—

(Asıl metinde bunu, kaçış sırasında neler olduğunu, San Dominick’in nasıl geri alındığını ve yolculuğun karaya ulaşıncaya dek nasıl geçtiğini anlatan bölüm izliyor ki, bu açıklamalar, “sonsuz minnettarlık”, “yüce gönüllü Kaptan Amasa Delano” gibi birçok ibareyi içeriyor. Daha sonra, yeminli ifadede özet halinde yinelenen gözlemler ve mahkemenin isteği üzerine, ceza hükümlerinin verilmesi için görüş ve bilgi sağlaması açısından Zencilerin olaylarda bireysel olarak üstklendikleri rollerle ilgili, Zencilerin tümünü kapsamayan bir döküme yer veriliyor. Bu bölüm şöyle sürüyor:)

— Başlangıçta ayaklanma tasarısından haberleri olmamakla birlikte, üstesinden gelindiğinde tüm Zencilerin onayladıklarına inanıyor. Don Alexandro’nun kişisel hizmetinde olan on sekiz yaşındaki Zenci José‘nin, ayaklanma başlamadan önce kamarada olup biten her şeyi Zenci Babo’ya ileten kişi olduğunu; bunun bilindiğini çünkü, bir önceki geceyarısı kamarada efendisinin ranzasının altındaki yerinden çıkıp, güvertedeki elebaşı ve yandaşlarının yanına gelerek, Zenci Babo ile gizlice görüştüğünü ve bu sırada birkaç kez ikinci kaptan tarafından görülmüş olduğunu; bir gece ikinci kaptanın onu iki kez kovaladığını; bu Zenci José‘nin, Zenci Babo tarafından böyle yapması buyurulmadığı halde, Lecbe ve Matiluqui gibi, yarı cansız durumda güverteye sürüklenmiş olan efendisi Don Alexandro’yu hançerlediğini; melez kamarot Francesco’nun isyancıların A takımında olup, her olayda Zenci Babo’nun kuklası ve maşası durumunda olduğunu; ona dalkavukluk etmek için, kamaradaki yemekten önce Zenci Babo’ya iyi yürekli Kaptan Amasa Delano’nun yemeğine zehir katmayı

önerdiğini; bunun doğruluğunun bilindiğini, çünkü Zencilerin öyle söylemiş olduklarını; ama daha başka bir tasarısı olan Zenci Babo'nun Francesco'yu bunu yapmaktan alıkoyduğunu; Aşanti Lecbe'nin içlerindeki en kötülerden biri olduğunu, çünkü geminin geriye alındığı gün, iki elinde birer baltayla savunmaya katıldığını ve bunlardan biriyle, ilk borda ettiklerinde Amasa Delano'nun birinci kaptanını yaraladığını; bunu herkesin bildiğini; Lecbe'nin daha önce belirtildiği gibi, Don Alexandro Aranda ve diğer kamara yolcularının öldürülmelerinde rol almanın yanısıra, Zenci Babo'nun buyruğuyla Don Francisco Masa'yı canlı olarak denize atmak üzere götürürken, tanığın gözleri önünde baltayla ona vurduğunu; Aşantilerin çarpışma sırasında kayıklarla canlarını ortaya koyup çılgınca dövüştüklerini, ancak Lecbe ve Yan'ın hayatta kaldıklarını; Yan'ın da Lecbe kadar kötü olduğunu; Yan'ın Babo'nun emriyle seve seve Don Alexandro'nun iskeletini hazırlayan adam olduğunu, daha sonra Zencilerin bunu bir biçimde tanığa anlattıklarını, ancak kendisinin aklı başında olduğu sürece bunu asla açıklayamayacağını; durgun hava sırasında bir gece, iskeleti pruvaya perçinleyen iki adamın Yan ve Lecbe olduğunu; bunu da kendisine Zencilerin anlattığını; iskeletin altındaki yazıyı yazanın Zenci Babo olduğunu; Zenci Babo'nun başından sonuna dek düzeni tasarlayan kişi olduğunu; her cinayeti onun emrettiğini, ayaklanmanın hem dümeni hem teknesi olduğunu; Atufal'in onun sürekli yaveri olduğunu, ancak ne Atufal'in, ne de Zenci Babo'nun kendi elleriyle cinayet işlemediklerini; Atufal'in vurulduğunu, borda edilmeden önce kayıklarla savaşılırken öldürüldüğünü; yaşlı Zenci kadınların ayaklanmadan bilgileri olduğunu ve efendileri Don Alexandro'nun öldürülmesine seve seve tanıklık ettiklerini; Zenci erkekler tarafından zaptedilmemiş olsalar, Zenci Babo'nun buyruğuyla öldürülen İspanyolları öldürüvermek yerine öldürünceye dek onlara işkence edeceklerini; Zenci kadınların tanığın yok edilmesi için tüm etkilerini kullandıklarını; kimi cinayetler işlenirken -neşeli olmayan-ciddi bir hava içinde şarkı söyleyip dans ettiklerini, kayıklarla çarpışılmadan önce ve çarpışma sırasında, Zenci erkeklere hüzünlü ezgiler söylediklerini ve hüzünlü ifadenin bir başka ifadeden çok daha ateşlendirici olduğunu, zaten bunun amaçlandığını; buna inanıldığını çünkü Zencilerin böyle söylediğini belirtti. Hepsi ölmüş olan yolcuların dışında, otuz altı tayfadan, tanığın bildiği kadarıyla yalnızca altısının hayatta kaldığını, bunun dışında tayfalara dahil olmayan dört kamarot ve dört miço olduğunu; zencilerin kamarotlardan birinin kolunu kırıp ona baltalarıyla vurduklarını söyledi.

(Bunu çeşitli dönemlere ilişkin gelişigüzel bir biçimde yapılmış çeşitli açıklamalar izliyor. Bu bölümden yapılan alıntılar şöyle sürüyor:)

Kaptan Amasa Delano’nun gemide olduğu sırada denizciler tarafından, özellikle Hermenegildo Gandix adında biri tarafından gerçek durum hakkında bazı ipuçları verilmek üzere girişimlerde bulunulduğunu, ancak ölümle karşı karşıya olma korkusu ve gerçek durumla çelişen sahtekarlıkların yanısıra, Amasa Delano’nun yüce gönüllülüğü ve dindarlığı nedeniyle böylesine günahların açıklanamaması yüzünden bu girişimlerin etkisiz kaldığını; eskiden kralın donanmasında olan Luys Galgo adında, altmış yaşlarında bir denizcinin Kaptan Amaso Delano’ya işaret vermeye çalışanlardan biri olduğunu; niyeti keşfedilmemekle birlikte kuşku duyulduğundan bir bahaneyle göz önünden çekilip, sonunda ambara kapatıldığını ve orda ortadan kaldırıldığını ifade etti. Bunu Zencilerin söylediğini; Kaptan Amasa Delano’nun gemideki varlığından dolayı kurtulma umuduna kapılan miçolardan birinin, yeterince sağgörülü davranmayıp, kazara ağzından beklentilerini yansıtan bir söz kaçırdığını, o sırada birlikte yemek yemekte olduğu oğlanlardan birinin bunu duyup, diğerini bıçakla başından yaraladığını, ancak şimdi çocuğun iyileşmekte olduğunu; bunun gibi, gemi demirlenmeden az önce, o sırada dümen başındaki gemicilerin birinin yüzündeki ifadeyle siyahilerin dikkatini çekip kendini tehlikeye attığını ve bu yüzden yukarıda belirtilenin benzeri bir durum ortaya çıktığını, ancak hemen ardından bu gemicinin sakınımlı davranarak kaçtığını; bu ifadelerin, mahkemeye, ayaklanmanın başnıdan sonuna dek, tanık ve adamları tarafından yaptıklarından başka biçimde davranılmasının olanaksızlığını göstermek için verildiğini; daha önceden gemici kılığı giyip onların arasına karışarak ve o zaman süresince onlardan biri gibi görünmeye zorlanan üçüncü katip Hermenegildo Gandix’in borda edilmeden önce kayıktan açılan ateş sonucu yanlışlıkla öldürüldüğünü; korkuyla mizana direğine tırmanıp, kayıktan borda edenlere Zencilerin kendisini öldüreceğinden korkarak - “borda etmeyin,” diye bağırdığını; bunun, Amerikalıları onun bir nedenden dolayı Zencilerden yana olduğuna inanmaya yönelttiğini ve ona iki kez ateş ettiklerini, dolayısıyla yaralı olarak mizana direğinden denize düşüp boğulduğunu; Aramboalaza Markisi genç Joaquin’in üçüncü katip Hermenegildo Gandix gibi rütbesi düşürülüp sıradan bir gemici görünümüne sokulduğunu; bir nedenle Don Joaquin’in karşı çıkması üzerine Zenci Babo’nun Aşanti Lecbe’ye katran alıp ısıtarak Don Joaquin’in ellerine dökmesini buyurduğunu; Don Joaquin’in Amerikalıların bir başka hatası yüzünden öldüğünü, ancak bunun kaçınılmaz olduğunu, çünkü kayıklarin yaklaşması üzerine, keskin ucu dışa dönük biçimde eline bir balta bağlanmış olan Don joaquin’in Zenciler tarafından küpeştenin üstüne çıkarıldığını; bunun üzerine, elinde silahla kuşku uyandıran tavrı yüzünden hain bir gemici olduğu düşünülerek vurulduğunu; Don Joaquin’in üstünde kâğıtlara sarılıp gizlenmiş bir değerli taş olduğunun ortaya çıkarıldığını ve bu kâğıtların,

taşın, varış yeri olan Peru'ya ulaştığında, İspanya'dan başlayan yolculuğunu güvenli bir biçimde noktaladığı için minnettarlığının kanıtı olmak üzere Lima'daki bir tapınakta daha önceden hazırlanmış olduğunu kanıtladığını; bu taşın, merhum Don Joaquin'in diğer eşyalarıyla birlikte, yüce mahkemenin kararı beklenerek Sacerdotes Hastanesi'ndeki din kardeşleri tarafından koruma altında tutulduğunu; tanığın durumunun yanısıra, kayıkların saldırı için aceleyle gemiden ayrılmaları nedeniyle, Amerikalıların, tayfaların arasında bir yolcu ve Zenci Babo tarafından başka kılığa sokulmuş bir katip olduğu yolunda önceden uyarılmadıklarını; çatışma sırasında öldürülen Zencilerin dışında, bazılarının gemi alındıktan sonra o gece yine demir atılması sırasında, güvertedeki halkalı cıvatalara zincirle bağlanırken öldürüldüğünü; bu ölümlerin engellenmelerine fırsat bulunamayan gemiciler tarafından gerçekleştirildiğini ifade etti. Durumdan haberdar edilir edilmez, Kaptan Amasa Delano'nun otoritesini tümüyle kullandığını, hatta, eski bir ceketin cebinde bulduğu bir usturayı, zincirlemiş olduğu Zencilerden birinin boğazına hedefleyen Martinez Gola'ya kendi eliyle vurduğunu; gene, soylu Kaptan Amasa Delano'nun beyazlar öldürüldüğü sırada gizlenmiş olan bir hançeri, aynı gün başka bir Zenci'yle birlikte kendisinin üstüne atlayıp onu yere çalmış olan zincire vurulmuş bir Zenci'yi katletmekte kullanırken Bartholomew Barlo'nun elini zorla büküp aldığını; başlarına gelmiş olan bu olayların üstünden çok zaman geçtiğini, bu süre boyunca geminin Zenci Babo'nun elinde olduğunu, bunun hesabını veremeyeceğini, ancak anlatmış olduğu şeylerin, şu andaki durumunu açıklayan önemli gerçekler olduğunu ve yemin etmiş olduğu gibi gerçeği söylediğini; dinlendikten sonra kendisine okunduğunda bunların doğruluğunu onayladığını söyledi.

Yirmidokuz yaşında olduğunu, bedensel ve ruhsal açıdan iflas ettiğini; mahkeme tarafından özgür bırakıldığında, memleketi olan Şili'ye dönmeyeceğini, Şili dışındaki Agonia Dağı Manastırı'na başvuracağını söylemiş olup; namusu üstüne yemin edip haç çıkararak ifadesini imzaladı ve geldiği gibi Rahip Infelez'in eşliğinde, sedyesinde Sacerdotes Hastanesi'ne döndü.

DOKTOR ROZAS BENITO CERENO

Eğer yeminli ifade, kilide uyan anahtar gibi önceki karışıklıkları çözümlemeye yarasaydı, kapağı açılıveren bir kasa gibi, bugün San Dominick'in kuru teknesi de herkese açık olurdu.

Şu ana dek bu öykü, başlangıçta kaçınılmaz olan anlaşılması güç karışıklıkları anlatmanın dışında, çoğu şeyi oluş sırasına göre değil, geçmişe kulak vermenin ya da beklenmedik zamanlarda olanları değerlendirmenin gerekliliğini ortaya koydu; bu öyküyü aşağıdaki bölümlerde anlatılanlar noktalayacak:

Lima'ya yönelik uzun ve ılımlı yolculuk dönemi, daha önce değinildiği gibi hastanın biraz sağlığına kavuştuğu, ya da, bir ölçüye kadar huzur bulduğu bir dönem oldu. Hastalıktan kaynaklanacağı belli düşkünlük hali yinelemeden önce, ki sonunda öyle oldu, iki kaptan birçok kez içtenlikle görüşüp konuştular— kardeşçe içtenlikleri önceki içe kapanık halleriyle taban tabana ters düşüyordu.

İspanyol'un Babo tarafından canlandırmaya zorlandığı rolün ne denli güç olduğu üstüne tekrar tekrar konuşuldu.

"Ah, benim sevgili dostum," dedi bir defasında Don Benito, "sizin çok suratsız ve nankör olduğumu düşündüğünüz zamanlarda, bundan öte, şimdi söylediğiniz gibi, sizi öldürmeyi tasarladığıma olası gözüyle baktığınızda, işte o zamanlarda, yüreğim buz kesiyordu; sizin, bana iyilik eden iyi yürekli kimsenin, burada, kendi geminizde, başka eller tarafından asılacağını düşündükçe size bakamıyordum. Ve Tanrı biliyor ya Don Amasa, yalnızca kendim güvende olmayı istediğim için mi kayığınıza atlayacak kadar heyecanlandım, bilmiyorum, ama benim en iyi dostum, sizin her şeyden habersiz geminize dönüp, o gece yataklarınızdayken sizinle birlikte bütün o insanların da gafil avlanabileceği ve bir daha asla uyanamayacağınız düşüncesi bile yeterdi buna. Düşünün, siz bu güvertede yürüyüp, bu kamarada otururken, altınızda bal peteği gibi santim santim tünel kazılıyordu. Eğer en küçücük bir ipucu verseydim, size anlatmak için aramızda azıcık bir yakınlık kursaydım, ölüm ansızın karşımıza çıkıverecekti —hem sizin, hem benim— tablo böyle tamamlanacaktı.

"Doğru, doğru," diye haykırdı Kaptan Delano irkilerek, "siz kendinizinkinden ziyade benim hayatımı kurtardınız, Don Benito; benim bilgim ve isteğim dışında

hayatımı kurtardınız.”

“Yo, hayır dostum,” diye yanıtladı İspanyol, dindarlık derecesinde saygılı bir ifadeyle, “Sizin hayatınızı Tanrı korudu, benimkiniyse siz kurtardınız. Yaptığınız bazı şeyleri düşündükçe, o gülümsemeler ve söyleşiler, gözüpek değinmeler ve hareketler... Bunların binde biri için ikinci kaptanım Raneds’i öldürdüler; ama sizin yanınızda sizi bütün bu tuzaklardan güvenle geçiren Cennet’in Prensi vardı.”

“Evet, bütün bunlar Tanrı‘nın lütfu, biliyorum: Ama, o sabah ruh halim her zaman olduğundan da sevecendi; göze görünenden de daha gerçek olan o kadar acıyı görüp, buna iyimser yapım da eklenince, sevecenlik ve yardımseverlik seve seve birleşiverdiler. Başka türlü olsaydı, kuşkusuz, sizin de değindiğiniz gibi, bazı girişimlerim mutsuz bir sonla noktalanabilirdi. Ayrıca, sözünü ettiğim bu duygular, gelip geçici kuşkuları aşmamı sağlayıp, başka birinin hayatını kurtarmak şöyle dursun, zekâm sayesinde canımdan olmaktan kurtardılar beni. Ancak, en sonunda kuşkularımı altedebildim ve bildiğiniz gibi bu da hedefi fazlasıyla ıskaladı.”

“Gerçekten ıskaladı,” dedi Don Benito üzgün üzgün,“gün boyunca benimle birlikteydiniz; benimle ayakta durdunuz, benimle oturdunuz, benimle konuştunuz, bana baktınız, benimle yediniz, benimle içtiniz; ama gene de, son eyleminiz bir canavar için kuluçkaya yatmak oldu, yalnızca masum bir insan değil, insanların en acınacak halde olanını peydahlamak için. Böylesini ancak kötücül düzenler ve aldatmacalar üretebilir. İş buraya varınca, en akıllı insanlar bile, gizli oyuklara gömülmüş birinin hiç tanışmadıkları biçimdeki davranışlarını değerlendirirken yanılgıya düşebilirler. Ama siz buna zorlandınız ve tam zamanında gözünüzü açtınız. Her iki durum da, her zaman, herkes için geçerli olabilirdi.”

“Genelleştiriyorsunuz, Don Benito; hatta dokunaklı bir hale getiriyorsunuz. Geçmiş, geçmiştir; bundan ahlak dersi çıkarmak niye? Unutun. Bakın, kederli güneş hepsini unuttu ve deniz mavi, gökyüzü mavi; onlar yepyeni sayfalar açtılar.”

“Çünkü onların belleği yok,” diye üzgün bir biçimde yanıtladı; “çünkü, onlar insan değiller.”

“Ama şimdi yanağınızı yelpazeleyen esintiler:İnsancıl ve yatıştırıcı bir etkisi yok

mu sizin için bunların? Sıcak dostlar, değişken olmayan dostluklardır bu esintiler.”

“Değişmezlikleriyle beni yavaş yavaş mezarıma sürüklüyorlar, Senyör,” oldu, kötü bir şeyin olacağı önsezisiyle verilen yanıt.

“Kurtuldunuz,” diye haykırdı Kaptan Delano, ondan daha fazla dehşete kapılıp, ondan daha fazla acı çekerek; “kurtuldunuz; üstünüze böyle bir gölge düşüren şey de ne?”

“Zenci.”

Küskün adam, oturduğu yerde, yavaşça ve farkında olmaksızın, üstündeki örtüyü, tabut örtüsü gibi üstüne çekip örtünürken bir sessizlik oldu.

O gün daha başka bir konuşma olmadı.

Ancak, İspanyol’un zaman zaman suskunlukla noktaladığı yukardakine benzer konular olduğu gibi, üstünde hiç konuşmadığı konular da vardı; bu konularda gerçekten eski ağzısıkılığı kendini gösteriyordu. En kötüleri geçip, yalnızca aydınlık getirmek amacıyla, bunlardan bir ikisini aktaralım. Anlatılan olayların yaşandığı gün üstünde olan son derece özel ve pahalı giysi, ona kendi isteğiyle giydirilmemişti. Ve o belirgin bir zorba yönetim simgesi olan gümüş kakmalı kılıç aslında bir kılıç değil, bir kılıcın hortlağıydı. Yapay olarak sertleştirilmiş olan kılıç kını boştu.

Siyahiye gelince —ki, onun bedeni değil, beyni ayaklanmayı ve düzeni tasarlamıştı— taşıdığı yükün altında ezilen güçsüz bedeni kayıkta kendisini tutsak eden daha üstün kas gücüne o an yenik düşmüştü. Her şeyin bittiğini görünce, hiç ses çıkarmadı, buna zorlansa bile yararı olmadı. Çehresi şöyle der gibiydi: Eylemde bulunamadığma göre, söylemde bulunmayacağım. Diğerleriyle birlikte ambara konularak Lima’ya götürüldü. Yolculuk sırasında, Don Benito onu ziyaret etmedi. Ne o zaman, ne de daha sonra, ona hiç bakmadı. Yargıçların huzurunda bunu reddetti. O yargıçların önünden geçerken bayıldı. Babo’nun kimlik tespiti yalnızca gemicilerin ifadelerinde yer aldı.

Birkaç ay sonra, bir katırın kuyruğuna bağlanmış olarak darağacına sürüklenen siyahi suskun sonuyla buluştu. Cesedi yakılıp kül oldu; ama o şeytanlık kovanı olan başı, günlerce meydandaki bir kazığa geçirilmiş olarak, beyazların bakışlarıyla utanmazca karşılaştı ve şimdi de olduğu gibi, meydanın

karşısındaki, Aranda’nın bulunmuş kemiklerinin dinlenmekte olduğu Aziz Bartholomew Kilisesi’nin gömütüne ve üç ay sonra mahkeme tarafından özgür bırakılmış olup, tabutu gerçekten önderini izleyen Benito Cereno’nun bulunduğu Rimac Köprüsü‘nün karşı tarafına düşen Agonia Dağı‘ndaki manastıra doğru bakıp durdu.